

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav románských studií

Diplomová práce

Bc. Dominika Bernáthová

**Španělská a česká frazeologie a idiomatika s přihlédnutím
k publicistickým textům**

**Spanish and Czech phraseology and idioms considering
journalistic texts**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 4. 1. 2016

Bc. Dominika Bernáthová

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doc. PhDr. Petru Čermákovi, Ph.D. a paní PhDr. Anně Mištinové, Ph.D za cenné rady při psaní této diplomové práce. Dále děkuji své rodině za podporu při studiu.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá sémantickou analýzou frazémů a idiomů s přihlédnutím ke španělským a českým publicistickým textům. Teoretická část práce se zaměřuje na vymezení frazeologie a idiomatiky jako jazykové roviny v rámci české a španělské lingvistiky. Praktická část představuje korpus nahodile vybraných frazémů a idiomů vytvořený na základě excerptce z vybraných novinových článků během určitého časového období. Tyto jazykové jednotky rozděluje do tematických skupin dle jejich bázových komponentů, objasňuje jejich význam a všímá si formálních a sémantických podobností v obou jazycích. Práce si neklade za cíl předložit úplný soubor frazémů a idiomů daných jazyků. Jejím záměrem je pouze představit určitý vzorek aktuálně užívaných frazémů a idiomů v českých a španělských publicistických textech.

Klíčová slova

frazeologie, idiomatika, český jazyk, španělský jazyk, publicistika, sémantika, ekvivalent

-
-

Abstract

This thesis is focused on the analysis of phrasemes and idioms in Spanish and Czech journalistic texts. In its theoretical part, we discuss the definition of phraseology and idioms as linguistic disciplines within Czech and Spanish linguistics. The practical part contains a sample corpus of phrases and idioms based on selected excerpts from newspaper articles during a specific time period. These linguistic units are divided into thematic groups by their base words, their meaning is explained and formal and substantive similarities between Czech and Spanish are observed. We do not aim at presenting a set of idioms of the language, only to point out the currently used idioms in journalistic texts.

Key words

phraseology, set phrase, idiom, Czech language, Spanish language, journalism, semantics, equivalent

Obsah

Úvod.....	8
1 Frazeologie a idiomatika v českém pojetí.....	9
1.1 Historie české frazeologie a idiomatiky.....	10
1.2 Základní jednotka frazeologie v českém pojetí.....	11
1.3 Funkce frazémů a idiomů.....	12
1.4 Klasifikace frazémů a idiomů v českém pojetí.....	13
1.4.1 Klasifikace frazémů dle autorů <i>Příruční mluvnice češtiny</i>	13
1.4.2 Klasifikace frazémů a idiomů dle Františka Čermáka.....	14
2 Frazeologie a idiomatika ve španělském pojetí.....	17
2.1 Historie španělské frazeologie a idiomatiky.....	17
2.2 Základní jednotka frazeologie ve španělském pojetí.....	18
2.3 Klasifikace frazémů a idiomů ve španělském pojetí.....	19
2.3.1 Klasifikace frazémů dle Julia Casarese.....	19
2.3.2 Klasifikace frazémů dle Glorie Corpas Pastor.....	20
3 Srovnání české a španělské frazeologické terminologie.....	21
4 Frazémy a idiomy v publicistice.....	23
4.1 Publicistika a publicistický styl.....	23
4.2 Funkce frazémů a idiomů v publicistice.....	23
4.3 Automatizace a aktualizace jazykových prostředků.....	24
4.4 Obrazná vyjádření.....	25
5 Praktická část.....	27
5.1 Metodologie.....	27
5.2 Pojmenování z oblasti fyziologie člověka, psychosomatiky a patologie.....	30
5.3 Činnost člověka a předměty běžného užívání.....	44
5.4 Pojmenování z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů do jiných oblastí.....	67
5.5 Pojmenování z okruhu náboženství a bájí.....	76
5.6 Barvy.....	79
Závěr.....	83
Resumé.....	85
Resumen.....	86

SEZNAM GRAFŮ	87
Bibliografie.....	88
Seznam příloh.....	92

Úvod

„*V jazyku je naše národnost*“, tvrdil český jazykovědec Josef Jungmann. Významné svědectví o národních dějinách, kultuře a smýšlení daného jazykového společenství přinášejí frazémy a idiomy. Právě tato specifická slovní zásoba jazyka je předmětem zkoumání předkládané diplomové práce.

Jelikož většina frazémů a idiomů byla vytvořena na základě lidské zkušenosti, jeví se jako lákavé prozkoumat, jakou důležitost společnost přikládala jednotlivým komponentům, kterými jsou tyto výrazy tvořeny. Jejich znalost umožňuje nejen poznat hlouběji kulturu daných jazykových společenství, ale také okořenit mluvený či psaný projev. Právě prohloubení znalosti této specifické slovní zásoby bylo hlavním impulsem ke vzniku této práce.

S frazémy a idiomy se často setkáváme v publicistických textech. Jejich přítomnost je obohacující, svými aktualizacemi mohou přitáhnout větší pozornost čtenářů a publicistice vyhovuje také jejich ekonomická funkce, jelikož stručně vystihují realitu, která by často musela být vysvětlena dlouhým opisem.

V teoretické části diplomové práce nastíníme problematiku frazeologie a idiomatiky jako jazykovědné disciplíny. Přiblížíme si historii tohoto vědního oboru, seznámíme se s jeho pojetím u českých a španělských jazykovědců a představíme si rovněž definice jeho základních termínů.

Druhý oddíl teoretické části věnujeme vymezení oboru publicistiky, publicistického funkčního stylu a místa, jež v něm frazémy a idiomy zaujímají.

Praktická část práce je zaměřena na sémantickou analýzu korpusu nahodile vybraných frazémů a idiomů s komponenty z různých tematických oblastí, které jsme během určitého časového úseku zaznamenali v elektronických verzích dvou českých a dvou španělských deníků. Frazémy a idiomy budou rozděleny do tematických skupin dle svých básových komponentů. Objasníme si jejich sémantiku a v některých případech se seznámíme i s jejich etymologií. Je třeba zdůraznit, že korpus nepředkládá úplný souhrn frazémů a idiomů českého a španělského jazyka, ale klade si za cíl pouze představit určitý vzorek těch jednotek frazeologie a idiomatiky, které se v současnosti objevují v českých a španělských publicistických textech. Zároveň se pokusíme zjistit, nakolik se frazémy a idiomy shodují z formálního a ze sémantického hlediska v obou jazycích. To nám umožní vytvořit si představu o tom, jakou míru zkušenosti tato odlišná jazyková prostředí sdílejí.

Přínosem této diplomové práce může být využití získaných poznatků při osvojování španělštiny a češtiny jako cizích jazyků.

1 Frazeologie a idiomatika v českém pojetí

„Disciplína frazeologie a idiomatiky (dále IF) se zabývá studiem a popisem frazémů a idiomů všech úrovní, kvůli jejich početnosti především však studiem lexémů víceslovných“ (Čermák, 2007, s. 25).

Jak uvádí Čermák (2007, s. 482) frazeologie a idiomatika se částečně vydělily z lexikologie, respektive lexikografie, na konci 20. století. Tato jazyková rovina je dobrým příkladem vysoké míry neuspořádanosti jazyka, a to pro tzv. anomálnost svých jednotek, které se většinou vyznačují neustáleností, a jejich forma dekodování významu není vždy jednoduchá. Například dětští či nerodilí mluvčí daného jazyka mohou chápat jen doslovný význam komponentů frazémů a idiomů. Právě odraz neuspořádanosti jazyka v této rovině ji dělá univerzální ve všech jazycích.

Čermák (2007, s. 8) poukazuje na fakt, že frazeologie a idiomatika představují jedinou jazykovou oblast, v níž *„běžná sémantická a poté gramatická pravidla (v tomto sledu) nikdy neplatí úplně, popř. vůbec, a že vždy vykazují nějakou formu anomálie, která se pod dnešní deskriptivní či generativistickou formulku či algoritmus nevejde“*.

Dle Čermáka (2007, s. 24-25) frazémy a idiomy tvoří nejvýznamnější součást jazykových stereotypů, tedy lexikálních kombinací, které vstupují do textu jako *„hotová, relativně frekventovaná a tradovaná jednotka, která je ustálená a negenerovatelná“*. Jazykové stereotypy navozují pocit povědomosti a jejich užití zároveň urychluje tvorbu textu. Jako nejběžnější stereotypy autor uvádí přísloví, pořekadla, korelované pozdravy a přání, aforismy či kontaktní formule.

Frazeologie a idiomatika souvisí i s disciplínami nejazykovými, a to především s psychologií a logikou, zvláště v oblasti vyjádření pojmů a soudů, dále s filozofií, antropologií, uměním a historií. Tato jazyková rovina má spojitost i s kulturní antropologií a etnologií, a to především v rámci studia přísloví. Čermák (2007, s. 24) zdůrazňuje, že pokud souvislost s těmito disciplínami objasňuje mimo jiné národní specifika, potom se česká frazeologie a idiomatika charakterizují významnou historickou částí rustikální a zemědělskou a naopak jim chybějí frazémy a idiomy spojené například s námořnictvím.

Čermák (2007, s. 34) poukazuje také na sociolingvistické rozrůznění frazeologie a idiomatiky, které zahrnuje výrazy od argotických až po poetické. Tato různorodost je zrcadlem přirozeného variantního stavu vývoje jazyka, v nichž mají své místo také tzv. varianty autorské.

1.1 Historie české frazeologie a idiomatiky

František Čermák (2007, s. 482) datuje samostatný vznik a vlastní vývoj české frazeologie a idiomatiky do doby blízké konci 20. století. Jeho publikace *Idiomatika a frazeologie češtiny* (1982) byla vůbec první monografií věnovanou této jazykové disciplíně. Značná část doby vývoje frazeologie a idiomatiky se nesla ve znamení nejednotnosti termínů. Sám o sobě je však tento obor, či alespoň jeho části, velice starý, jelikož sběrem přísloví se zabývali již staří Egypťané a Řekové. Významným počinem v této oblasti bylo také sepsání sbírky řeckých a latinských přísloví *Adagia* (1505) Erasmem Rotterdamským.

Tzv. paremiologie, která se zabývá studiem přísloví, nebyla po dlouhou dobu považována za vědu související s frazeologií, ačkoliv dle Čermáka (2007, s. 483) v současné době tvoří její druhé hlavní odvětví. Jazykovědci se dříve domnívali, že se jedná o disciplínu etnografického charakteru.

Kořeny českého příslovnictví se nacházejí v díle Smila Flašky z Pardubic (*Proverbia Flassconis generosi domini et baccalarii Pragensis*) z druhé poloviny 15. století, a také v publikacích Jana Blahoslava (*Přísloví česká*, in: *Gramatika Česká /1571/*) a Jakuba Srnce z Varvažova (*Dicteria seu proverbia bohemia, ad phrasim Latinorum accomodata atque per centurias quondam in usum scholae privatae distributa /1582, 1599/*). Tato díla sloužila jako významný zdroj informací Janu Amosovi Komenskému pro tvorbu jeho *Moudrosti starých Čechů* (1631). K rozvoji českého příslovnictví přispěla také díla *Českých přísloví sbírka* (1804) Josefa Dobrovského a *Mudrosloví národu slovanského v příslovích. Připojena jest sbírka prostonárodních českých pořekadel* (1852) Františka Ladislava Čelakovského.

V rámci popisu frazeologických dat v českém prostředí Čermák označuje za průkopnickou publikaci *Versuch einer böhmischen Phraseologie* Josefa Matěje Sychry, vydanou mezi roky 1821 a 1822, stejně jako práci Jana Šacha *Česká frazeologie. Sestavena zvláště v prospěch studujících na školách gymnasiálních a reálních, z nejvýtečnějších spisovatelů od nejstarší doby až do Komenského* (1862) a *Českou frazeologii* (1864) Františka Šebka. Právě v díle posledně jmenovaného autora lze najít příklady skutečné frazeologie v dnešním slova smyslu, jelikož ostatní autoři se zaměřovali spíše na doporučení správného úzu, a to především z hlediska slovesné reky.

Jak již bylo zmíněno výše, frazeologie se začala rozvíjet jako samostatný vědní obor až ve 20. století. Roku 1947 vyšla publikace *Lidová rčení* Jaroslava Zaorálka, v níž jsou zaznamenány nevětné frazémy a vůbec poprvé se v ní objevuje stručný popis významu a údaj o zdroji.

Až v 80. letech byl započat sběr soudobého materiálu pro vytvoření komplexního popisu české frazeologie, který poskytli autoři František Čermák a Jiří Hronek ve *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* (1982). Během následujících dvou dekad se autorům podařilo publikovat čtyři svazky zahrnující *Přirovnání* (1983), *Výrazy neslovesné* (1988), *Výrazy slovesné* (1994) a *Výrazy větné* (2009), které podávají systematický popis významu, kontextu užití i funkce frazémů.

1.2 Základní jednotka frazeologie v českém pojetí

Napříč českou jazykovědnou tradicí se můžeme setkat s rozličnými termíny pro základní jazykovou jednotku frazeologie a idiomatiky.

Josef Václav Bečka (1977, s. 321) označuje za předmět zkoumání této jazykové roviny tzv. frazeologický obrat neboli frazeologismus, který dále definuje jako složenou pojmenovací jednotku, jejíž komponenty jsou na sebe významově vázány, a to již předem, nikoli až v aktuálním užití. Významová samostatnost slov je ve frazeologismech oslabena či dokonce zrušena, avšak není tomu tak u všech jeho komponentů. Například v obratech *poslouchat na slovo* a *věnovat pozornost* mají sloveso *poslouchat* a podstatné jméno *pozornost* svůj běžný význam, zatímco zbývající komponenty nelze brát samostatně.

Marie Čechová (2000, s. 66) označuje za základní jednotku frazeologie tzv. frazém, který definuje jako „*ustálené víceslovné, obrazné, často expresivní celistvé pojmenování s omezenou kolokabilitou /spojovatelností/*“.

Kolektiv autorů *Příruční mluvnice češtiny* (2008, s. 71) se rovněž přiklání k užití výrazu frazém, který charakterizuje následující definicí:

„Frazém je ustálená kombinace alespoň dvou slovních forem, která má celistvý význam (zpravidla nerozložitelný na významy jednotlivých složek), jejímž charakteristickým rysem je, že minimálně jeden z jejích komponentů je v dané funkci omezen pouze na tuto kombinaci (popřípadě na několik málo dalších).“

Typickou, ačkoli ne nezbytnou charakteristikou frazémů, je dle kolektivu autorů metaforičnost a expresivnost (např. *udělat díru do světa*, *být v balíku*). Tyto výrazy v sobě také často uchovávají archaismy (*kout pikle*) a případně také prvky monokolokabilní (*honit bycha*, *mít prě*).

Stejná charakteristika je vlastní také idiomu, avšak s rozdílem, že tato jazyková jednotka neklade důraz na formální stránku, ale na tu významovou. (Grepl et al., 2008, s. 71).

Toto vymezení se shoduje s definicí Františka Čermáka (2007, s. 32), který tvrdí, že je-li výraz analyzován z hlediska formálních rysů, jedná se o frazém, zatímco zkoumáme-li jeho sémantickou stránku, mluvíme o idiomu. Čermák také zmiňuje, že tato charakteristika může být komplikovaná, proto se často pro všechny tyto výrazy užívá pojem frazém. Tento termín budeme používat také v naší diplomové práci.

František Čermák (2007, s. 31) tvrdí, že nejrozšířenější tradiční pojetí frazémů a idiomů, které tyto jednotky popisuje jako „*ustálené a reprodukovatelné spojení slov, jehož význam nelze částečně nebo zcela odvodit z významu jeho komponentů*“, nemá v moderní frazeologii místo, jelikož tuto definici nelze vztáhnout na všechny typy frazémů (např. frazémy s monokolokabilními komponenty, které mají omezenou možnost kombinace s dalšími jazykovými prvky, jako jsou výrazy *nechat někoho na holičkách* či *jít k duhu*).

Čermák dochází k závěru, že frazémy a idiomy nelze vymezit pouze jednou formální, sémantickou či kolokační vlastností, a přichází s vlastní definicí:

„Idiom a frazém je jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo).“

Autor dále uvádí, že příznačným, avšak ne nutným rysem frazému či idiomu je jeho přenesenost. Oproti relativně širokým a pouze vágně vymezeným kombinačním možnostem většiny slov českého jazyka upozorňuje na to, že ve frazeologii podléhají všechny komponenty anomálii výrazné především v omezení kombinatorických možností, tedy na omezitelnou spojitelnost slova, a druhotně i dalším anomáliím (Čermák, 2007, s. 646).

1.3 Funkce frazémů a idiomů

Frazémy a idiomy mají dle Čermáka (2007, s. 60) v textu dvojí funkci: formální a sémantickou. Obecně je jejich funkce dána potřebou pojmenovat (nominativní funkce) a plnit úlohu ve vyšší jednotce (strukturní funkce). Užití těchto jazykových jednotek stejně jako každého jiného pojmenování pramení z komunikačních potřeb.

Josef Václav Bečka (1977, s. 322) poukazuje na fakt, že frazeologické obraty vznikají především v situacích, kde „*volný výběr slov naráží na potíže a je poměrně nesnadný*“.

Mezi další funkce frazémů a idiomů je řazena také funkce estetická (např. vtipná metafora), dále ekonomická (frazém mívá krátkou formu, doslovný opis by byl delší), popř. i evaluativní (část frazémů pro evaluativní hodnocení je v systému vůbec nejbohatší). Frazémy

a idiomy se charakterizují také funkcí metajazykovou, která zasahuje do oblasti vlastního sdělení, jakými jsou například komentáře typu *mám to na jazyku, lépe řečeno* a jiné (Čermák, 2007, s. 61).

1.4 Klasifikace frazémů a idiomů v českém pojetí

Čeští jazykovědci vycházejí při klasifikaci frazémů a idiomů z rozdílných kritérií formálních a sémantických. V následujícím odstavci si představíme dvě odlišné kategorizace české frazeologické tradice.

1.4.1 Klasifikace frazémů dle autorů *Příruční mluvnice češtiny*

Autoři *Příruční mluvnice češtiny* (Grepl et al. 2008, s. 71) vycházejí při klasifikaci frazémů ze syntaktické a morfologické roviny jazyka a rozdělují je do následujících skupin:

- **Frazémy nevětné**

Frazémy nevětné se zapojují do vět až v konkrétních kontextech, na kterých závisí i jejich gramatická forma (např. *lev salónů – Stal se lvem salónů.*)

Jako nejfrekventovanější druhy tohoto typu frazémů autoři uvádějí ty s funkcí jména v nominativu, vzniklé kombinací adjektiva a substantiva (*růžové brýle, šedá eminence*), dále frazémy s funkcí jména v nominativu, vzniklé kombinací substantiv (*hodina duchů, zkouška ohněm*), frazémy s funkcí adverbialní, vytvořené na základě kombinace substantiva a adjektiva, případně několika substantiv v jiných pádech než v nominativu (*levou rukou, na dosah ruky*), a také frazémy složené z neautosémantických komponentů (*pro nic za nic, s takovou*).

- **Ustálená přirovnání**

Tento druh frazémů sice naznačuje větnou strukturu, ale často ji tvoří až v konkrétních kontextech (*spí jako na vodě – Dědeček spí jako na vodě.*). Ustálená přirovnání slouží k vyjádření skutečnosti jejím připodobněním k zobecnělému modelu. Jejich hlavní funkcí je intenzifikace, zdůraznění a kladné či záporné hodnocení přirovnávané skutečnosti (Grepl a kol., s. 72)

- **Frazémy větné**

Tento druh frazémů může mít formu věty slovesné (*Ranní ptáče dál doskáče.*), neslovesné (*Všude dobře, doma nejlíp*) a případně může mít i podobu souvětí (*Čiň čertu dobře, peklem se ti odmění.*).

Autoři *Příruční mluvnice češtiny* (2008, s. 73) dále člení frazémy větné následovně:

- pořekadla, tedy anonymní tvrzení vyřčená s účelem vystihnout určitou situaci (*I mistr tesař se někdy utne*).
- pranostiky, tedy zvláštní druh pořekadel vztahující se k meteorologickým jevům a časovým obdobím roku, případně zemědělským pracím (*Vánoce na blátě, Velikonoce na ledu*).
- přísloví, tedy anonymní výroky obsahující mravní ponaučení poukazem na kolektivní zkušenost (*S poctivostí nejdál dojdeš*).
- okřídlená slova, tedy slavné výroky historických osobností (*Veni, vidi, vici*).

1.4.2 Klasifikace frazémů a idiomů dle Františka Čermáka

František Čermák (2007, s. 44) bere při klasifikaci frazémů a idiomů v úvahu kritéria formální a sémantická, založená na evidenci vstupních komponentů, jež jsou navenek povědomé a shodné se slovy pravidelného jazyka, ačkoliv povahu frazémů a idiomů nepopisují dokonale. Jiné klasifikace Čermák považuje buď za příliš obecné (klasifikace sémiotická, znaková), za nepodložené dostatkem spolehlivých pramenů (klasifikace diachronní a etymologická) či za podmíněné příliš náročnými a neujasněnými kritérii (klasifikace sémantická, resp. onomaziologická). Čermákova klasifikace je následující:

• Idiomy a frazémy kolokační

Do této skupiny Čermák zařazuje frazémy a idiomy, které jsou tvořeny slovy, resp. určitými slovními formami, které však netvoří promluvu či větu. Tato skupina je dle autora svou růzností struktur, jevů a četností výrazů nejvýraznější oblastí idiomatiky a frazeologie. Nejprve je třeba si objasnit termín kolokace. Jedná se o konkrétní realizaci tzv. kolokability, jež Čermák (2007, s. 29) definuje jako „obecně individuální formální a významovou spojitelnost, schopnost kombinace každého jazykového prvku s jiným nebo jinými, vytvářená jeho jedním nebo více kolokčními paradigmaty a (u pravidelných kombinací) podmíněná jeho kompatibilitou s nimi“. Kolokabilita má blízko k valenci, schopnosti lexikální jednotky vázat na sebe další větné členy, se kterou reprezentuje hlavní složky syntagmaticnosti každého jazykového prvku.

Mezi komponenty kolokačních idiomů a frazémů patří podstatná jména, přídavná jména, slovesa a příslovce, jejichž kombinace tvoří celkem 16 binárních struktur. Jako jejich příklady autor Čermák (2007, s. 44) uvádí frazémy a idiomy jako *černá hodinka*, *chytat lelky*, *pravda vítězí* či *chudý příbuzný*

Do kategorie kolokačních idiomů a frazémů jsou řazena také přirovnání. Dle Čermáka (2007, s. 48) má přirovnání většinou funkci kolokace, avšak jeho komponentem může být slovo i věta. Dle autorových slov se jedná o „*idiom, který explicitně označuje vztah podobnosti mezi referentem, kontextově doplňovaným, a modelem, který je součástí tohoto idiomu*“. Z formálního hlediska existuje více typů přirovnání. Jedno z nich je založeno na implicitním, popřípadě neustáleném způsobu (např. *sněhobílý, tedy jako sníh*), kolokaci (*holubičí povaha, tedy jako holubice*) či neustálené kombinaci (*mluví nepřátelsky, tedy mluví jako nepřítel*).

Do této skupiny spadají rovněž tzv. verbonominální kvazifrazémy, které jsou tvořeny strukturou V-S (verbum-substantivum), kdy substantivní komponent je abstraktního charakteru. To znamená, že označuje zhruba vlastnost, stav, situaci, děj, událost, činnost, instituci, jev, pocit, konstrukt a podobně. Jako příklady Čermák (2007, s. 50) uvádí výrazy *způsobit škodu, věnovat pozornost, vyvolat zájem* aj.

Binomiály jsou kolokační frazémy a idiomy složené ze dvou komponentů téhož slovního druhu, které mají obvykle nominální povahu. Většinou jsou založeny na koordinaci či juxtapozici komponentů, jejichž slovosled bývá ustálený. Jako příklady binomiál Čermák (2007, s. 51) uvádí výrazy *cukr a bič, hlava nehlava, neslaný nemastný* aj.

• **Idiomy a frazémy propoziční**

Propoziční frazémy se od kolokačních liší tím, že tvoří uzavřenou a ustálenou větu. Jsou tvořeny komponenty z roviny lexikální nebo kolokační všech slovních druhů. Ze sémantického hlediska se jedná o specifická pojmenování, označující především lidské projevy, aktivity, postoje a situace (*Člověk na ní může oči nechat., Blázen, kdo dává, ještě větší, kdo nebere., Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.*)

Čermák (2007, s. 53-59) dělí tuto skupinu frazémů na základě hlediska počtu promluv a mluvčích, kteří je pronášejí. Zatímco monosubjektové propoziční frazémy a idiomy jsou charakterizovány přítomností pouze jednoho mluvčího (*Chcíp tu pes., Za zeptání nic nedáš., Zlatý voči.*), monosubjektivní polypropoziční frazémy vyžadují přítomnost alespoň dvou propozic (*Kdyby blbost kvetla, tak budeš samý poupě., Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá, Ať je to ten nebo ten, vyženem ho z kola ven.*)

Polypropoziční intersubjektové frazémy a idiomy se charakterizují přítomností alespoň dvou propozic, které se vztahují alespoň ke dvěma mluvčím. Čermák je nazývá také kulturními idiomy, jelikož mají pevný vztah k mezilidské komunikaci. Jedná se nejčastěji o oblast dialogu zahrnující korelované pozdravy, zdvořilostní fráze, kontaktní formule, žertovné (a jiné)

reakce a repliky, intersubjektové anekdoty, hádanky, aj. (A: *Pozdrav pámbu*: B: *Dejžto pámbu!*, A: *Dobré chutnání!* B: *Nápodobně*)

- **Idiomy a frazémy lexikální**

Komponenty této skupiny frazémů, které mají podobu jednoslovného lexému, ji řadí do roviny morfémové. Čermák (2007, s. 60) uvádí, že patří k nespornější a současně také nejzanedbávanější oblasti frazeologie. Nefrekventovanější jsou v této skupině kompozita (*budižkničemu, tlučhuba*), deriváty (*neplecha, zákeřný*) a řidčeji také flektivní formy (*Nevídáno!, budiž*).

Přechod tvoří případy s reflexivitou a explicitní valencí (*obejít se bez, zašít se, zapomenout se*). Čermák poukazuje na fakt, že pokud si teorie slov těchto výrazů vůbec všímá, tak je považuje za jakési výjimky, které jsou však početné (ve *Slovníku spisovné češtiny* je jejich přítomnost odhadována až na 5 %).

2 Frazeologie a idiomatika ve španělském pojetí

Slovník Španělské královské akademie (Diccionario de la Real Academia Española) definuje frazeologii jako „conjunto de frases hechas, locuciones figuradas, metáforas y comparaciones fijadas, modismos y refranes existentes en una lengua, en el uso individual o en el de algún grado“¹.

Gloria Corpas Pastor (1996, s. 269) definuje frazeologii jako jednu z disciplín lexikologie, zabývající se studiem ustálených kombinací lexikálních jednotek tvořených nejméně dvěma slovy a nejvýše souvětím.

2.1 Historie španělské frazeologie a idiomatiky

Leonor Ruiz Gurillo (1997, s. 18) uvádí, že první sbírka španělských rčení a pořekadel pochází z 15. století pravděpodobně z pera Iñiga Lópeze de Mendocy. Vydání této publikace podnítilo větší zájem o zkoumání slovních spojení a v 17. století spatřil světlo světa slovník přísloví a lidových rčení *Tesoro de la Lengua Castellana* (1611) od Sebastiána Covarrubiase.

V následujícím století Španělská královská akademie (Real Academia Española) vydala šest svazků slovníku *Diccionario de la Lengua Castellana en que se explica el verdadero sentido de las voces, su naturaleza y calidad, con las phrases o motivos de hablar, los proverbios o refranes y otras cosas convenientes del uso de la lengua*.

V 19. století vyšla významná publikace *Monografía sobre los refranes, Adagios y Locuciones proverbiales con su exacta o más aproximada correspondencia en francés y viceversa* (1851) Josého Maríi Sbarbi a *Diccionario de modismos, voces populares y frases hechas, puramente castellanas* (1891) od Ramóna Caballera.

Ve 20. století se řady podobných publikací rychle rozrůstaly. Mezi významná díla patří *Fraseología y estilística castellana* (1921-25) Julia Cejadora, *1000 idiomatische spanische Redensarten. Mit Erklärungen und Beispielen* (1939) Wenera Beinhauera, *Refranero general ideológico español* (1953) Martína L. Kleisera a mnoho dalších děl.

Gloria Corpas Pastor (1996, s. 33) zmiňuje jako významnou publikaci věnovanou španělské frazeologii *Diccionario Ideológico* (1942) španělského jazykovědce Julia Casarese. Autorka dále uvádí, že větší zájem o tuto lingvistickou disciplínu se začal objevovat až v poslední dekádě 20. století. V té době vyšel slovník *Diccionario Fraseológico del Español*

---

¹ „ (...) lingvistická disciplína, zabývající se studiem ustálených spojení, úsloví s přeneseným významem, metafor, ustálených přirovnání, idiomů a pořekadel, které existují v jazyce, v individuální či skupinové mluvě“.
(<http://buscon.rae.es/drae/srv/search?val=fraseolog%EDA>)

Moderno (1994) autorů Fernanda Varely a Huga Kubartha, publikace *Del Hecho Al Dicho* (1995) Gregoria Dovala a další podobně zaměřená díla.

Významnou publikaci v rámci studia španělské frazeologie představuje *Manual de la Fraseología Española* (1996) Glorie Corpas Pastor, která představuje jeden z hlavních zdrojů této teoretické části diplomové práce.

2.2 Základní jednotka frazeologie ve španělském pojetí

Gloria Corpas Pastor (1996, s. 17) označuje jako hlavní předmět studia frazeologie tzv. *unidades fraseológicas*. Ve své studii představuje i výčet jiných termínů užívaných ve španělské jazykovědné tradici pro objekt studia této jazykové roviny jako například *unidad pluriverbal* (*víceslovný výraz*), *expresión fija* (*ustálený výraz*) či *fraseologismo* (*frazeologismus*).

Corpas Pastor (1996, s. 18) vysvětluje volbu termínu *unidad fraseológica* faktem, že je přijímán jazykovědci ve velké části Evropy a již dříve byl užíván na území bývalého Sovětského svazu a jiných zemí východní části starého kontinentu.

Autorka definuje termín *unidad fraseológica* jako lexikální jednotku tvořenou nejméně dvěma slovy, která může mít i podobu souvětí. Charakterizuje se svým častým užíváním, ustáleností a sémantickou specifičností, jakou je idiomatičnost a možnost obměny.

Fernando Varela a Hugo Kubarth (1994, s. 9-10) poukazují na obtížnost přesné definice termínu *unidad fraseológica* právě proto, že je určena dvěma kritérii: ustáleností a idiomatičností. Poukazují na to, že někteří lingvisté považují za *unidad fraseológica* seskupení slov, které se po nějaké době ustálilo, a následně se stalo součástí jazykového úzu. Na rozdíl od volných seskupení tyto jednotky téměř nepodléhají proměnám jako například změně slovosledu či jejich odvozování.

Jako idiomatičnost jazykové jednotky Varela s Kubarthem označují vlastnost, která brání odvoditelnosti jejího významu z jednotlivých komponentů. V některých případech se objevují výrazy jen částečně idiomatičné, tedy některý komponent si ponechává svůj původní význam. Jindy se však setkáváme i s jednotkami nepřímými idiomatičnými, a to v případě přirovnání (např. *caer como una bomba*).

García Page (2001, s. 65) však idiomatičnost nepovažuje za nezbytnou charakteristiku frazémů, nýbrž pouze za potencionální. Uvádí, že se nejedná o rozlišovací rys, jelikož mnoho frazémů udržuje určitý stupeň původního významu svých komponentů.

Leonor Ruiz Gurillo (1997, s. 14) označuje idiomatičnost rovněž pouze za případnou charakteristiku *unidad fraseológica*, kterou dále definuje jako ustálenou kombinaci slov s určitým stupněm stability.

2.3 Klasifikace frazémů a idiomů ve španělském pojetí

2.3.1 Klasifikace frazémů dle Julia Casarese

Za velmi významnou metodologii třídění pro studium frazémů Corpus Pastor (1996, s. 33-34) označuje klasifikaci Julia Casarese, který tyto jazykové jednotky rozděluje následovně:

locuciones	fórmulas pluriverbales
➤ <i>Conectivas</i>	➤ <i>frases proverbiales</i>
➤ <i>conceptuales</i>	➤ <i>refranes</i>

Locuciones jsou tvořeny ustálenými kombinacemi dvou nebo více výrazů, fungují jako větné členy a jejich celkový význam není odvozen od souhrnu významů svých komponentů. Casares rozděluje tyto jazykové jednotky do dvou skupin. Tzv. *locuciones conectivas* jsou tvořeny synsémantickými slovními druhy a rozdělují se na předložkové (*en pos de*) a spojkové (*con tal de que*). *Locuciones conceptuales* jsou tvořeny slovními druhy autosémantickými a dělí se dle slovních druhů. Mohou být nominální (*tocino del cielo*), adjektivní (*de brocha gorda*), verbální (*tomar el olivo*), odvozená od přičestí (*hecho un brazo de mar*), adverbiální (*en un santiamén*), pronominální (*cada quisque*) a exklamativní (*¡Ancha es Castilla!*).

Fórmulas pluriverbales fórmulas v sobě zahrnují dva další termíny. Jedním z nich je *frase proverbial*, samostatná lexikální jednotka, která na rozdíl od *locución* nefunguje jako větný člen, ale jako věta. Původ těchto jednotek je v psaných či mluvených projevech, které se dostaly do povědomí veřejnosti (*Las paredes oyen.*, *Si te vi, no me acuerdo.*) Druhým pojmem jsou tzv. *refranes*, které na rozdíl od *frases proverbiales* vyjadřují všeobecně platné pravdy a ponaučení. Mají formu nezávislé věty, která spojuje nejméně dvě odlišné myšlenky. Charakterizují se také strojeností a případně mohou obsahovat i rým, aliteraci či paralelismy (*A quien madruga, Dios le ayuda*).

2.3.2 Klasifikace frazémů dle Glorie Corpas Pastor

Gloria Corpas Pastor (1996, s. 50-53) představuje vlastní klasifikaci, založenou na kombinaci kritérií ustálenosti (normou, v systému nebo v řeči) a schopnosti tvořit výpovědi či samostatné mluvní akty. Její rozdělení je následující:

Nevětné (-enunciado)	Větné (+enunciado)	
<i>Colocaciones</i>	<i>enunciados fraseológicos</i>	<i>Paremias</i>
<i>Locuciones</i>		<i>fórmulas rutinarias</i>

- *Colocaciones* jsou dle Copas Pastor (1996, s. 53) frazeologické jednotky, které fungují jako volná syntagmata, ale na rozdíl od nich jsou omezena určitými kombinatorickými pravidly. Ačkoliv se kolokace necharakterizují tak vysokým stupněm ustálenosti jako jiné frazeologické jednotky, tato vlastnost je odlišuje od volných seskupení slov. Jsou ustáleny v systému jazyka, ale ne v jeho normě. Mezi příklady autorka uvádí výrazy jako *correr peligro*, *desempeñar un papel*, *caldearse el ambiente* a jiné.
- *Locuciones* jsou vnitřně ustálené frazeologické jednotky s celistvým významem. Charakterizují se také vnější ustáleností dle role mluvčího v komunikačním aktu. Jejich celkový význam nelze odvodit z jednotlivých komponentů a stejně jako *colocaciones* tvoří výpovědi. Na rozdíl od nich však nejsou ustáleny v jazykovém systému, ale v normě. Jako příklady *locuciones* autorka uvádí výrazy *la flor y a la nata*, *a la postre*, *con los brazos abiertos* (Corpas Pastor, 1996, s. 89-103).
- *Enunciados fraseológicos* jsou ustálené frazeologické jednotky, které samy o sobě tvoří výpovědi a samostatné mluvní akty. V jejich rámci autorka rozlišuje dvě skupiny. Tzv. *paremias* jsou jednotky, které se vyznačují textovou samostatností a referenčním významem (přísluví, rčení). Tak někdy mohou být zaměňovány s tzv. *locuciones*, avšak na rozdíl od nich neodkazují na konkrétní situace, avšak pouze na obecné. Druhou podskupinu tvoří tzv. *fórmulas rutinarias*, které se na rozdíl od *paremias* charakterizují významem společensky expresivním a jsou určeny konkrétními situacemi a okolnostmi. Užívají se ve stereotypních situacích.

3 Srovnání české a španělské frazeologické terminologie

Jak vyplývá z výše uvedených informací, česká a španělská terminologie v oblasti frazeologie a idiomatiky spolu příliš nekorespondují.

Z výše publikovaných definic českých jazykovědců vyplývá, že v české frazeologické tradici je pro základní jednotku této jazykové roviny nejčastěji užíváno termínů *frazém* a *idiom*, zatímco ve španělském prostředí je spíše preferován výraz *unidad fraseológica*. František Čermák (2007, s. 483) však užití termínu *frazeologická jednotka*, tedy doslovného českého ekvivalentu *unidad fraseológica*, zcela odmítá pro jeho neohrabanost a vyhybavost. Pro účely naší práce budeme používat nejzastoupenější termín v české jazykovědné tradici, jímž je *frazém*.

Jak čeští, tak i španělští lingvisté se shodují na tom, že základní jednotka frazeologie a idiomatiky je tvořena nejméně dvěma lexikálními jednotkami a vyznačuje se svou ustáleností a celistvým významem. Je však třeba připomenout také definici lexikálního frazému dle F. Čermáka, která zahrnuje i tzv. kompozita, která formálně fungují jako jedna lexikální jednotka. Tato hlediska budeme brát v úvahu v praktické části této diplomové práce při posuzování, zda se jedná o frazém či nikoli. Zároveň budeme mít na paměti hledisko tzv. aktualizace, která vzniká záměrnou odchylkou od standardního vyjadřování k upoutání pozornosti čtenáře a je jedním z prostředků publicistického stylu.

Shodu v české a španělské tradici nacházíme v definici termínů *kolokační frazém* a *colocación*, jelikož obě jednotky fungují jako volná syntagmata, jejichž kombinace podléhají jistým pravidlům. Charakteristice kolokačního frazému a idiomu však odpovídá i španělský výraz *locución*.

Jedním z předmětů zkoumání oblasti frazeologie a idiomatiky je v pojetí F. Čermáka a kolektivu autorů *Příruční mluvnice* češtiny také tzv. *idiom*. Ve španělské tradici tzv. *modismo*, jenž je obvyklým španělským překladem termínu *idiom*, není však všemi autory přijímán. Zatímco Královská španělská akademie² tento termín, definovaný jako ustálený výraz, jehož význam není možné odvodit od jeho komponentů, zahrnuje mezi objekty studia frazeologie, Julio Casares tento termín označuje za nerelevantní, jelikož dle něj zahrnuje jak *locuciones*, tak *frases proverbiales* (Corpas Pastor, 1996, s. 35).

Dle výše uvedené definice frazeologie podle Španělské královské akademie vyplývá, že s frazeologií jsou spojeny i další výrazy, které tvoří objekt jejího studia. Mezi ně patří tzv. *frases hechas*, která Španělská královská akademie³ charakterizuje jako ustálená spojení

² <http://buscon.rae.es/drae/srv/search?val=modismo>

³ http://lema.rae.es/drae/srv/search?id=1MVouLX5bDXX26pp0g5e#frase_hecha

s přeneseným významem. Tato definice však odpovídá i tzv. *proverbios*⁴ a *refranes*⁵. Charakteristikám těchto výrazů odpovídá v české frazeologii termín přísloví. Španělská královská akademie však stejnou charakteristiku termínu *refrán* užívá i pro výraz *dicho*⁶.

Dle našeho názoru nejlépe vystihuje terminologickou situaci na španělském frazeologickém poli Alberto Buitrago v úvodu své publikace *Diccionario de dichos y frases hechas* (2007, s. 9):

“¿Dichos? ¿Frases hechas? ¿Locuciones? ¿Modismos? ¿Expresiones? ¿Fraseología? Batiburrillo o, más propiamente, cajón de sastre en el que, quizá por fortuna, no hay nada claramente deslindado⁷”.

---

⁴ <http://buscon.rae.es/drae/srv/search?id=goqVAmQ3qDXX2AjJmURK>

⁵ <http://buscon.rae.es/drae/srv/search?id=goqVAmQ3qDXX2AjJmURK>

⁶ <http://buscon.rae.es/drae/srv/search?val=refr%E1n>

⁷ “Rčení? Ustálená spojení? Úsloví? Idiomy? Výrazy? Frazeologie? Chaos, nebo lépe řečeno “krejčího zásuvka”, ve které, možná naštěstí, není nic jasně vymezeno. (Buitrago, 2007, s. 9) ”.

4 Frazémy a idiomy v publicistice

4.1 Publicistika a publicistický styl

Dle charakteristiky Evy Minářové (2011, s. 245) je „*publicistika často chápána jako žurnalistická nebo spisovatelská činnost v hromadných sdělovacích prostředcích, která slouží k informování o aktuálních otázkách a komentuje je*“.

Publicistika má svůj vlastní funkční styl, který „*představuje zobecněné a nadřazené označení pro stylové ztvárnění všech žurnalistických textů (verbálních komunikátů), které vedle své funkce informativní (zpravovací, sdělné, komunikační) plní ještě funkci persvazivní, působící a ovlivňovací*“ (Minářová, 2008, s. 245).

V následujícím odstavci se seznámíme s hlavními funkcemi tohoto funkčního stylu dle Marie Čechové et al. (1997, s. 177):

„Projevy publicistického stylu mají za úkol rychle, výstižně a co nejúčinněji informovat adresáta nejrůznějšího sociálního zařazení, věku a vzdělání, zprostředkovat myšlenky s maximální srozumitelností a sémantickou jednoznačností, bezprostředností a přesvědčivostí, získávat čtenáře nebo posluchače pro přístup k problémům v duchu názorů, který publicistický orgán reprezentuje“.

Marie Čechová et al. (1997, s. 177) zároveň označuje publicistický styl jako dynamický a zdůrazňuje, že jeho podoba vždy odpovídala době, s níž se měnil. Jeho vývoj je možné sledovat srovnáním současných publicistických textů s těmi, které vznikly například na počátku 20. století.

Toto tvrzení se shoduje s definicí Conchy Edo Bolós (2009, s. 20), která označuje publicistický jazyk (*lenguaje periodístico*) za proměnlivý, protože popisuje realitu dané společnosti v daném momentu. Zároveň uvádí, že autoři publicistických textů se výběrem výrazových prostředků snaží dosáhnout rychlého porozumění ze strany adresáta a také zaujmout jeho pozornost.

4.2 Funkce frazémů a idiomů v publicistice

Pokud je jedním z cílů publicistického stylu rychle informovat o aktuálním dění, poté v něm frazémy a idiomy zaujímají záslužné místo, jelikož jejich ustálenost a často i všeobecné povědomí o jejich významu usnadňují autorům tvorbu textu. Jejich přítomnost jej zároveň může zpestřit, a tak více zaujmout pozornost čtenářů.

Eva Minářová (2011, s. 58) potvrzuje, že ustálené výrazy se mezi autory publicistických textů těší velké oblibě a poukazuje na fakt, že mnohé z nich mají původ v lidové frazeologii. V širším pojetí publicisté užívají také rčení, přísloví, pořekadla, popř. idiomy z oblasti hovorového jazyka jako například výrazy *být v plenkách* či *jde to jako po másle*. V nižší míře se objevují také frazémy knižní, které jsou již někdy pocíťovány jako běžné výrazivo (*spatřit světlo světa* či *mít nad sebou Damoklův meč*).

Existuje skupina frazémů typicky publicistických, nazývaných také jako frazeologická spojení automatizovaná či publicismy. Minářová uvádí jako příklady těchto výrazů spojení *vstoupit do dějin*, *vyprodukovat něco*, *nadhodit otázku*, *jít cestou* a jiné.

Nové skutečnosti dávají vzniknout také novým publicistickým výrazovým prostředkům. V současnosti jsou již ustálena spojení jako *pád železné opony*, *praní špinavých peněz*, *stávková pohotovost* aj., stejně jako hodnotící adjektiva, která spolu se substantivem tvoří ustálená spojení jako například *palčivé otázky*, *bouřlivý potlesk*, *špinavé peníze* aj.

Marie Čechová a kol. (2008, s. 254-255) zastávají názor, že v publicistickém stylu jsou spolu s lidovými nejrozšířenější také frazémy kolokviální, a to proto, že jsou užívány i v běžné mluvené komunikaci. Autorka uvádí jako příklady výrazy jako *velká ryba*, *vehnat někoho do slepé uličky* aj. Časté užití frazémů má své místo také ve sportovní žurnalistice (*domácí půda*, *proměnit šanci /penaltu*) a výrazy spjaté se sportovní tematikou jsou často užívány i v textech s odlišnou tematikou (*nasadit laťku*, *ladit formu*).

4.3 Automatizace a aktualizace jazykových prostředků

S výrazovými prostředky publicistického stylu úzce souvisejí pojmy automatizace a aktualizace. Za automatizované jsou považovány ustálené výrazy, které neodporují spisovné normě daného jazyka. Opakem automatizace je výrazová aktualizace, která vzniká záměrnou odchylkou od standardního vyjadřování většinou k upoutání pozornosti čtenáře či posluchače (Grepl a kol., 2008, s. 771-779).

Aktualizace nejčastěji vznikají na základě metaforických posunů. Výsledné výrazy však nemají být uzuální, protože poté by se jednalo o automatizaci. Nejčastěji se tyto posuny týkají substantiv, avšak projevují se i u jiných slovních druhů jako jsou adjektiva či slovesa (Grepl a kol., 2008, s. 771).

Dle Minářové (2011, s. 186) jsou aktualizované jazykové prostředky úzce spjaty s politickým, ekonomickým a společenským děním dané doby.

Pro užívání frazémů v publicistice je typická jejich úprava (např. spojení *mít dlouhé prsty* bylo v publicistickém textu upraveno na *veksláci už mají zkrácené prsty* apod. Modifikována jsou také přísloví, rčení a pořekadla, a to především svým uváděním do nových kontextů (*dvakrát měř a jednou střílej* namísto *dvakrát měř a jednou řež* nebo *člověk nad zlato* místo *sůl nad zlato*). Dle Čechové a kol. (2008, s. 255-256) je také častá aktualizace literárních výroků (*Je cosi shnilého ve státě „evropském“*).

4.4 Obrazná vyjádření

Jak uvádí Marie Čechová et al. (1997, s. 252), hojně využívanými prostředky v publicistických textech jsou tzv. obrazná vyjádření, mezi která zařazuje přirovnání, metaforu, metonymii, synekdochu a personifikaci. Funkce těchto výrazových prostředků spočívá v oživení textu, do kterého mohou vnášet emoce, a tak zaujmout čtenářovu pozornost. Tyto prostředky bývají užívány ve stylu zpravodajském (novinová nebo rozhlasová zpráva), ale především v analytických žánrech jako je úvodník, komentář či referující novinový článek (Čechová et al, 1997, s. 253)

M. Čechová et al. uvádějí, že některá obrazná vyjádření se svým opakováním proměnila v klišé, např. *hrát roli, kritici vyhráli první bitvu*. Ve španělských textech lze za klišé považovat například výrazy *velocidad de vértigo* či *dar un paso paso*.

Mezi nejfrekventovanější obrazná vyjádření patří metafora, tedy pojmenování vzniklé na základě vnější podobnosti označovaného (Čechová, 2000, s. 65). Často jsou přenášena pojmenování z živé i neživé přírody, a to na základě fyzických či charakterových vlastností (*cara de piedra* x *kamenná tvář*, *piel de gallina* x *husí kůže*)

Marina Fernández Lagunilla (1999, s. 47) rozlišuje metafory tradiční (*metáforas tradicionales*) a moderní (*metáforas modernas*). Jako příklady tradičních metafor uvádí výrazy pocházející z válečného či vojenského prostředí jako (*lucha, tregua*) či náboženství (*credo, rosario, dogma*). Jako příklady nové metafory uvádí spojení jako *construcción europea* či *la casa común de la izquierda*.

Jana Králová (2012, s. 53) uvádí, že metafory neliterárních stylů není příliš složité dešifrovat (*salir con una mochila cargada de sueños*). Autorka zmiňuje také metonymii, která se zakládá na přenášení pojmenování na základě věcné souvislosti. Jako příklad uvádí zastupující instituce španělské královské rodiny či evropských orgánů (*En abril de 2009 no hubo comunicado de La Zarzuela, sino filtración.; Bruselas atribuye la presión; España a la 'incertidumbre' y 'el nerviosismo'*).

Druhem metonymie je synekdocha, jejíž specifikum spočívá v pojmenování části předmětu jako označení předmětu celého Minářová (2011, s. 205). Jako příklad můžeme uvést frazémy *nepřišla ani noha* či *fuga de cerebros*.

V publicistických textech se také často setkáváme s personifikací, tedy spojení neživého činitele s činností nebo vlastností příznačnou pro živé bytosti (Minářová, 2011, s. 205). Jako příklad můžeme uvést výrazy z našeho korpusu *počítače ztrácejí dech* či *Colombia camina sobre un fino alambre*.

5 Praktická část

5.1 Metodologie

Praktická část diplomové práce je zaměřena na analýzu nahodile vybraných frazémů a idiomů, které jsme zaznamenali v českých a španělských publicistických textech v období od dubna do října roku 2015.

Frazémy byly excerpovány ze čtyř elektronických periodik. Z českých médií se jedná o zpravodajské portály www.novinky.cz a www.idnes.cz, zatímco španělské frazémy jsme vyhledávali v elektronických verzích deníků ABC (www.abc.es) a El País (www.elpais.es). Excerpce probíhala celkem v 21 dnech. Během každého z nich jsme frazémy a idiomy vyhledávali v pěti článcích publikovaných každým výše zmíněným médiem, a to v rubrikách domácího a zahraničního zpravodajství.

Celkem se nám podařilo nashromáždit celkem 474 českých a španělských frazémů, které jsme rozdělili dle jednotlivých bazových slov do pěti tematických skupin. K jejich tvorbě nám byla inspirací kategorizace Ilony Kučmové, kterou představila ve své bakalářské práci *Frazémy a jazykový humor ve fejetonech Rudolfa Křesťana* (2014), a která vychází z rozdělení Jaroslava Zimy, které použil ve své studii *Expresivita slova v současné češtině* (1961):

1. Expresivita vznikající přesuny pojmenování uvnitř oblasti jevů lidského života

- a) Pojmenování z oblasti biologie, fyziologie a patologie člověka
- b) Jména příslušníků národů, křestní jména, příjmení, apelativa
- c) Jména osob a pojmenování jevů z kulturní historie člověka
- d) Pojmenování z okruhu náboženských představ, náboženského kultu a liturgie
- e) Pojmenování z oblasti jevů pohádek a bájí
- f) Člověk a společnost: pojmenování sociálních jevů minulých
- g) Činnost člověka: pojmenování z okruhu vojenství a společenského života; názvy činností odborné povahy a činností specifických pro úzký okruh lidí

2. Expresivita vznikající pojmenováním skutečnosti z oblasti lidského života výrazy z okruhu života živočišného

- a) Vznik expresivity přesunem pojmenování z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů do jiných oblastí
- b) Expresivní záměny pojmenování mezi oblastí neživé hmoty a oblasti lidského života – prostředky expresivních pojmenování

V rámci naší diplomové práce jsme toto tematické členění přizpůsobili komponentům námi zaznamenaných frazémů, proto je výsledná kategorizace pozměněna následujícím způsobem:

- a) Pojmenování z oblasti fyziologie člověka, psychosomatiky a patologie
- b) Činnost člověka a předměty běžného užívání
- c) Pojmenování z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů
- d) Pojmenování z okruhu náboženství a bájí
- e) Barvy

Hlavní úkol praktické části práce spočívá v objasnění významu daných frazémů. Pro tento účel jsme konzultovali elektronický slovník *Diccionario de la Real Academia Española* (2015), který budeme v textu označovat zkratkou DRAE, dále *Diccionario de Fraseología Española* (2007) Jesúse Cantery Ortize a Pedra Gomise Blanca, *Diccionario Fraseológico del Español Moderno* (1994) Fernanda Varely a Huga Kubertha, publikaci *¿Qué queremos decir cuando decimos...? Frases y dichos del lenguaje diario* Josého García Remiry (2004), tři svazky *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* (1983-2009) Františka Čermáka, Jiřího Hronka a Jaroslava Machače a slovník *Názvy částí lidského těla v české frazeologii a idiomatice* (2000) Evy Mrhačové. Některé frazémy jsme v daných slovnících nezaznamenali, tudíž jsme se jejich sémantiku pokusili objasnit na základě kontextu, v němž se objevují.

U některých frazémů uvádíme i jejich etymologický původ. K jeho objasnění nám posloužil slovník *Diccionario de dichos y frases hechas* (2007) Alberta Buitraga, publikace *Hablar por los codos: Frases para un español cotidiano* (2004) Gordany Vranic a dále několik elektronických zdrojů, které uvádíme v textu.

Dalším výstupem praktické části práce bude zjištění, nakolik se španělské a české frazémy absolutně a částečně shodují. Za absolutně ekvivalentní budeme považovat frazémy, které jsou sémanticky i formálně naprosto totožné, to znamená, že všechny jejich komponenty se shodují.

Jako částečně ekvivalentní frazémy budeme označovat slovní spojení sémanticky shodná, která sdílejí totožný bázevý komponent, ale ostatní lexémy se již liší. V případě, že pro daný výraz z korpusu vyhledáme absolutně či částečně shodný ekvivalent, uvedeme jej v komentáři. Za neekvivalentní frazémy budeme považovat ty, jejichž sémantický protějšek ve srovnávaném jazyce nesdílí totožný bázevý komponent. Protějšky neekvivalentních frazémů v komentářích uvádět nebudeme. Zaměříme také pozornost na výrazy formálně totožné s rozdílnou sémantikou, které jsou ve španělské jazykovědné tradici nazývány tzv. *falsos amigos*.

Při vyhledávání ekvivalentů jsme vycházeli z vlastní slovní zásoby, informací od rodilých mluvčích španělského jazyka, dat z výše zmíněných slovníků, korpusu Intercorp a internetového vyhledávače Google. Tento posledně jmenovaný zdroj nám také posloužil v případech, kdy jsme se ocitli na pochybách, zda se vskutku jedná o frazém. Pokud jsme daný výraz prostřednictvím internetového vyhledávače zaznamenali ve větším množství médií, a tudíž splňoval kritérium ustálenosti, do korpusu jsme jej zařadili.

5.2 Pojmenování z oblasti fyziologie člověka, psychosomatiky a patologie

Frazeologické jednotky a metafory obsahující výrazy pro části lidského těla jsou dle Evy Mrhačové (2000, s. 4) spolu s těmi, které obsahují komponenty spojené se světem zvířat, považovány v jazyce za vůbec nejběžnější. S lidským tělem jsou spojeny také psychosomatické a patologické procesy, proto do této skupiny řadíme i frazémy s komponenty, které se k nim vztahují. V rámci našeho výzkumu tyto výrazy tvoří bezmála čtvrtinu všech zaznamenaných frazeologických jednotek a idiomů.

Hlava

Frazémy s komponentem *hlava* se v rámci námi zaznamenaných frazémů nejčastěji objevují v roli zástupných označení vedoucích institucí či skupin, jako je tomu v případě kolokace *hlava státu*, jenž je označením pro „osobu vykonávající nejvyšší státní funkci“ (Čermák et al., 1988, s. 92). *Cabeza de lista* či *cabeza del ranking* označuje „osobu či instituci nacházející se na prvním místě (seznamu, žebříčku)“. Stejně sémantiky je i frazém *estar a la cabeza de algo* (Seco et al., 2005, s. 216). *No dejar títere con cabeza* znamená „poškodit všechny či všechno“ a původ tohoto frazému se nachází v knize *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha* Miguela Cervantese (Cantera, Gomis, 2007, s. 132). Výraz (*hacer algo*) *sin cabeza* označuje „provést něco bez rozmyslu či přemýšlení“, kterému sémanticky odpovídá lexikální frazém ve formě kompozita *bezhlavě*. Pokud aplikujeme definici lexikálního frazému dle F. Čermáka i na španělské výrazy, můžeme za něj označit i sloveso ve formě kompozita *descabezar*, jehož význam je „rozbít nějakou organizaci“. *Začínají padat hlavy* je synekdochou s významem „sesazování z funkcí“ a má i svůj doslovný španělský ekvivalent *empiezan a caer las cabezas*.

První den vystoupí kromě Obamy a Putina třeba prezident Číny Si Ťin-pching, francouzský prezident François Hollande či iránská hlava státu Hasan Rúhání. (www.idnes.cz, 28. 9. 2015); Akce je součástí oslav konce druhé světové války v Evropě, většina západoevropských hlav státu ji ale bojkotuje. (www.novinky.cz, 9. 5. 2015); "Mas no es imprescindible", dijo anoche el cabeza de lista de la CUP. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); Tampoco les resultaron tranquilizadoras las palabras del cabeza de lista de JxS, Raül Romeva, que aseguró en Racl que había un "altísimo grado de coincidencia" entre su formación y la izquierda independentista. (www.elpais.es, 10. 10. 2015); Y País Vasco como Navarra están a la cabeza del ranking autonómico en términos de PIB, a lo que también ha ayudado ese privilegiado régimen especial de financiación. (www.abc.es, 12. 10. 2015); España se sitúa a la cabeza de la clasificación. (www.elpais.es. 6. 4. 2015); La acusada caída del precio de las materias primas, con el petróleo y los metales a la cabeza, se ha interpretado desde el prisma de países

avanzados, como España, cuya recuperación recibe un inesperado viento de cola. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Si esta fuera la crónica de una comida en un restaurante, no dejaría títere con cabeza, pero no lo es.* (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *No es que esta suma de dinero la gasten sin cabeza, la fuga viene del mágico botón de «Voy a tener suerte».* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Biolog: Češi kvůli dotacím bezhlavě sází lesy, rybníky zamořili kapry* (www.idnes.cz, 28. 9. 2015); *Las mil adversidades de los agentes para descabezar ETA* (www.abc.es, 28. 9. 2015); *Začínají padat hlavy* (www.idnes.cz, 28. 9. 2015)

Mozek

Kolokace *odliv mozků*, která je založena na synekdochickém posunu, je užívána jak v české, tak i ve španělské publicistice (*fuga de cerebros*) a označuje „odchod odborníků do jiné země za lepšími pracovními podmínkami“ (Mrhačová, 2000, s. 86). Ve španělštině se setkáváme se sémanticky totožným výrazem s odlišným komponentem *fuga de cerebro* (DRAE). Výraz *vyždímaný mozek* značí na základě metaforického posunu „vyčerpanou mentální aktivitu“.

Za iniciativou je Slovenská akadémia vied, ktorá už delší dobu bije na poplach v souvislosti s odlivem mozků do zahraničí. (www.novinky.cz, 10. 5. 2015); *Vyždímaný mozek?*/titulek/ (www.novinky.cz, 4. 10. 2015)

Čelo

Frazém *postavit se do čela (něčeho)* označuje „řízení či vedení nějaké organizace či skupiny“. Dalším významem je „být v něčem nejlepší“ (Čermák et al., 2009a, s. 96). Sémanticky se jedná o ekvivalent španělského frazému *estar a la cabeza de (algo)*. Ve španělském jazyce se setkáváme s výrazem *estar al frente*, zde se však nejedná o asolutní ekvivalenci, jelikož výraz *el frente* neoznačuje čelo, ale přední část nějakého objektu (DRAE).

Prezident Ali Abdalláh Sálíh, který byl od roku 1978 prezidentem Severního Jemenu a pak se postavil do čela sjednocené země (www.idnes.cz, 4. 4. 2015)

Tvář

Frazém *convertirse en el rostro de (algo)* a jeho český ekvivalent *stát se tváří (něčeho)* odkazují na „nejdůležitější osobu či reprezentanta daného projektu či instituce“. Příslowěčné určení (*hacer algo*) *cara a cara* i jeho doslovný český ekvivalent (*udělat něco*) *tváří v tvář* jsou výrazy pro „nějaký čin, vykonaný v přítomnosti další osoby“ (Seco et al., 2005, s. 245). Frazém *cara oculta* označuje „vlastnost, která na první pohled nebyla zřejmá“ a jeho doslovným českým ekvivalentem je výraz *skrytá tvář*. Význam frazému *ofrecer una cara amable* je „zatvářít se vlídně a laskavě“, jehož částečným českým ekvivalentem je výraz *nasadit vlídnou*

tvář (Čermák et al., 1994b, s. 342). *Plantar cara* znamená „čelit nějakému problému“ (Seco et al., 2005, s. 248) podobně jako frazém *dar la cara*, který znamená „vystavit se nebezpečí či přiznat odpovědnost za nějakou situaci“ (Seco et al., 2005, s. 246). V několika případech jsme zaznamenali slovesa následovaná předložkovým výrazem *de cara*, které je ekvivalentem předložky *przed* nebo značí, že „daná aktivita byla realizována s nějakým záměrem či kladným přístupem“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 78). *Zachovat si tvář* znamená „uniknout hrozící ostudě a ztrátě prestiže před tvrdými a oprávněnými útoky druhých“ (Čermák et al., 2009b, s. 830) a sémanticky odpovídá španělskému frazému s odlišným slovesným komponentem *no perder la cara* (Seco et al., 2005, s. 248).

César Cabo se convirtió en el rostro de la crisis de los controladores de diciembre de 2010, cuando las vacaciones de muchos españoles estaban en el aire y el Gobierno de Zapatero militarizó las torres de control y estableció el Estado de alarma 15 días. (www.elpais.es 11. 10. 2015); *A sus 34 años esta jerezana se convierte en el rostro visible del constitucionalismo en Cataluña tras un ascenso político meteórico.* (www.abc.es 28. 9. 2015); *Este 11 de octubre en el que se celebra el Día Internacional de la Niña, escuchamos y reproducimos sus reivindicaciones, inquietudes y sueños de futuro a través de estas adolescentes que tuvieron la oportunidad de pedir cara a cara un compromiso real por la igualdad de género y los derechos de las mujeres a quienes ostentan la batuta del mundo.* (www.elpais.es, 12. 10. 2015); *La discusión ha sido constante en esta campaña, con un punto cumbre: el cara a cara entre el ministro de Asuntos Exteriores, José Manuel García-Margallo, y el líder de ERC, Oriol Junqueras.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Oba státníci se tváří v tvář setkají po téměř roce, a to ve chvíli, kdy se vztahy mezi USA a Ruskem ocitly na nejnižším bodě od skončení studené války.* (www.idnes.cz, 29. 9. 2015); *La cara oculta del éxito económico.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Las intervenciones de los dos líderes son interesantes porque muestran la pérdida de apoyos de Merkel, que ha comprometido toda su credibilidad a una gestión de la crisis capaz de ofrecer “una cara amable” a los refugiados que huyen de la guerra o de la persecución política.* (www.elpais.es, 10. 10. 2015); *Plantarle cara al frío sin consumir energía es posible con las mantas adecuadas, algo de cinta aislante y otro montón de buenos consejos* (www.elpais.es, 12. 10. 2015); *Seat tendrá que dar la cara por 700.000 vehículos que montó con el motor diésel EA 189, el mismo que está sumiendo a Grupo Volkswagen en una crisis sin precedentes desde mediados del siglo pasado.* (www.elpais.es 29. 9. 2015); *Pero si consideras que eres capaz de asumir ciertos niveles de riesgo, aún puedes construir una cartera de valores para invertir de cara a 2015-2016, para recoger los retornos de la recuperación económica y la acción de BCE en los mercados.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *El presidente de Ciudadanos analiza el éxito electoral de Cataluña, avanza su proyecto de reforma constitucional y analiza su estrategia de cara a las generales* (www.elpais.es, 4. 10. 2015); *La Unión de Actores representa al PP sus propuestas de cara a las elecciones generales* (www.abc.es, 8. 10. 2015); *V situaci, kdy bylo jasné, že by Polsko bylo společně s ostatními zeměmi Visegrádu a Rumunskem dosti potupně přehlasováno, přešlo k „plánu B“, který mu nejen umožnil zachovat si tvář, ale také si podržet možnost snadněji vyjednávat coby členu evropské většiny o budoucích řešeních.* (www.novinky.cz, 25. 9. 2015)

Oko/zrak

Ver (algo) con buenos ojos znamená „nahlížet na něco s náklonností“, zatímco význam frazému *recibir el visto bueno* je „obdržet k něčemu schválení“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 275, s. 414). *Mirar de reajo* stejně jako *dívat se po očku* je označením pro „nenápadné pozorování“ a *encontrarse en el ojo del huracán* znamená „nacházet se v komplikované situaci“ (DRAE). Významem výrazu *no perder de vista* je „nepřestávat něco pozorovat“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 302), jehož doslovný český ekvivalent je *neztratit (něco) z dohledu*. *Echar la vista (mirada) atrás* stejně jako *podívat se zpět* jsou výrazy pro „vzpomínání na minulost“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 414). Výraz *na pohled* stejně jako jeho španělský ekvivalent *a la vista* značí „pouze zdánlivou vlastnost, která je v rozporu s jinou, skutečnou vlastností“ (Čermák et al., 1988, s. 247).

Los representantes del Fondo no han dejado de subrayar estos días, cada vez que han tenido ocasión, que ven con buenos ojos la política económica desarrollada en estos países, algunos con su asistencia técnica (Colombia y México). (www.elpais.es 10. 10. 2015); *Eso supone que el vencedor de estas elecciones tendrá que negociar con otros partidos como el socialista Pasok (ahora con un 7,09%) y el centrista El Río, (con 3,59%) que en teoría no verían con buenos ojos el colaborar con los Griegos Independientes.* (www.abc.es, 20. 9. 2015); *La discusión del papel de los cigarrillos electrónicos en la deshabituación tabáquica es recurrente desde hace años, pero nunca ha recibido el visto bueno de los médicos.*(www.elpais.es, 8. 10. 2015); *Mientras los catalanes votan, Ortuzar y el lehendakari Iñigo Urkullu, ofrecerán sus discursos sobre Euskadi en las campas de Foronda en Vitoria, mirando de reajo a las primeras encuestas a pie de urna desde Barcelona.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Hungría, en el ojo del huracán desde hace semanas, mira estos días a España mientras Europa vive la crisis migratoria más grave desde la Segunda Guerra Mundial.* (www.abc.es, 27. 9. 2015); *Albert Rivera no pierde de vista en estas elecciones su origen catalán.* (www.abc.es, 9. 5. 2015); *Además, no hay que perder de vista un posible incremento de la oferta por las casas que van a llegar al mercado procedentes de herencias (en 2016 se estiman 139.996) y de adjudicaciones de los bancos.* (www.elpais.es, 20. 9. 2015); *Ahora echa la vista atrás y quiere sentirse satisfecho, porque al cabo de dos renovaciones de contrato le han hecho fijo, en un trabajo que de alguna forma puede considerarse formal.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Si Colombia echa la mirada atrás o se gira a observar a sus vecinos, la percepción cambia.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Zajímavostí, kterou byste na pohled jen těžko poznali, je, že tato elektrárna z 80. let minulého století nebyla nikdy uvedena do provozu.* (www.novinky.cz, 10. 10. 2015)

Ústa

V této skupině jsme zaznamenali pouze frazém *quedarse boquiabierto* ve významu „divit se či zůstat překvapený“ (DRAE). Jeho doslovný ekvivalent *zůstat s otevřenými ústy* se používá také v českém jazyce.

*En uno de los puntos en que Zambia y Zimbabue se unen, se alzan desafiando al paisaje las cataratas Victoria, un salto natural del río Zambeze ante el que es imposible no **quedarse boquiabierto**.* (www.abc.es, 25. 9. 2015)

Zuby

Výraz (*udělat něco*) se *zaťatými zuby* se objevuje ve významu „udělat něco s nechutí či proti své vůli“. Španělským ekvivalentem je výraz *a regañadientes* (DRAE).

Česká vláda podle AiF se "zaťatými zuby" uvolnění výdajů na financování Zemanovy cesty už schválila. (www.novinky.cz, 6. 4. 2015)

Paže/náruč

Recibir a alguien con los brazos abiertos znamená „přijmout někoho s potěšením“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 58). Stejný význam má i česká frazeologická jednotka *přijmout někoho s otevřenou náručí*.

*La izquierda lo **recibe con los brazos abiertos**.* (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Zeman se podivil nad tím, že zatímco 83 procent českých občanů je proti **otevřené náručí** při přijímání uprchlíků, 90 procent českých novinářů je podle něj pro uprchlíky.* (www.idnes.cz, 25. 9. 2015)

Loket

Kolokace *la astucia de los codos* označuje „cílevědomost a odvalu“. V češtině se v tomto významu užívá frazém *mít ostré lokty*.

*Otra cuestión es **la astucia de los codos** en el salón de baile.* (www.elpais.es, 12. 10. 2015); *Impérium budoval ostrými lokty.* (www.idnes.cz, 4. 9. 2015)

Ruka/hrst/pěst

Frazémy obsahující komponent *ruka* tvoří v rámci našeho výzkumu nejpočetnější skupinu somatických frazémů a nejčastěji se pojí s významem „mít nad něčím kontrolu, moc či se ujmout řešení nějakého problému“. *Dejar (algo) en manos de (alguien)* znamená „přenechat

(někomu) zodpovědnost (za něco)“ (Seco et al., 2005, s. 614), stejně jako je tomu v případě českého frazému *nechat (něco) v (něčích) rukou*. *Poner las manos a la obra* znamená „pustit se do práce“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 241). V české frazeologii existuje formálně podobný frazém *přiložit ruku k dílu*, avšak jeho významem je „pomocť s něčím“. Formální ekvivalenci s odlišnou sémantikou nacházíme i v případě frazémů *tender la mano a natahovat ruku*. Zatímco španělský frazém znamená „nabídnout někomu pomoc“ (Seco et al., 2005, s. 620), význam jeho doslovného českého ekvivalentu je opačný, tedy „žádat o pomoc“ (Čermák et al., 1994b, s. 47). Význam frazému *tener algo al alcance de la mano* je „nacházet se blízko daného cíle“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 20) a tento výraz má také svůj doslovný český ekvivalent *mít něco na dosah ruky*.

Význam frazému *projit (něco) pod rukama (někoho)* je „být nějakým způsobem zasažen něčí činností“ nebo „osobně se na něčem podílet“. Jeho částečným španělským ekvivalentem je frazém *pasar por las manos (de alguien)*. Výraz *de la mano de (alguien)* funguje jako adverbium „společně s (někým)“ podobně jako český frazém *ruku v ruce*. *Meter mano en (algo)* znamená „do něčeho zasáhnout“ (Seco et al., 2005, s. 618). Výraz *quedarse con las manos vacías* stejně jako frazém *zůstat s prázdnými rukama*, znamenají „neobdržet to očekávané“ (Seco et al., 2005, s. 613). Frazém *írsele (algo) de las manos* je stejně jako jeho český ekvivalent *vymknout se (něco někomu) z rukou* výrazem pro „ztrátu kontroly nad nějakou situací“ (Seco et al., 2005, s. 616).

Výraz *la segunda mano* se užívá pro označení „již použitého zboží či neověřenou informaci“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 362) a jeho doslovný ekvivalent *druhá ruka* se taktéž užívá v českém jazyce. V obou jazycích existuje také frazeologická jednotka *(něčí) pravá ruka* (*la mano derecha de alguien*) ve významu „spolehlivý pomocník“ stejně jako *la mano dura* (*tvrdá ruka*), jenž je výrazem pro „utlačování, trest či přísné vedení“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 238, 240). Formálně naprosto rozdílné jsou frazémy *mano de obra* a je označením pro „pracovní sílu“ (DRAE). *Un apretón de manos* podobně jako česká kolokace *stisknout ruku* značí „dohodu mezi dvěma osobami“, (Čermák et al., 2009b, s. 691), zatímco *dar un golpe de la mano* je výrazem pro „důrazné upozornění“. Stejně sémantiky je také podobný český frazém *bouchnout rukou do stolu*.

Slovo *hrstka* je jak v české, tak i ve španělské frazeologii (*un puñado de*) užíváno ve významu „malé množství“ (DRAE).

Muchos Gobiernos han mirado para otro lado o dejado el problema en manos de Angela Merkel (www.elpais.es, 8. 10. 2015); *Si los demás gobiernos europeos, como muchos ya están haciendo, miran para otro*

lado y **dejan el problema en manos de Berlín**, quitarán el oxígeno a la Canciller y ahogarán el proceso. (www.elpais.es, 8. 10. 2015); La ONG ha denunciado que el ataque ha destruido el centro médico y ha matado a nueve de sus empleados, pese a que había informado de su localización tanto a las fuerzas afganas como a las estadounidenses que tratan de recuperar la ciudad **de manos de** los talibanes. (www.elpais.es 3. 10. 2015); La salida sigue estando en manos de la banca (www.elpais.es, 5. 4. 2015); La Defensoría Penal Pública, que **tiene en sus manos** la defensa de un 80% de los imputados por diversos delitos que se cometen en Chile, analizó recientemente los datos disponibles entre 2006 y febrero de 2015. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Los tories **tienen al alcance de la mano** incluso la mayoría absoluta en el Parlamento. (www.elpais.es, 8. 5. 2015); A Maduro se le ha ido de las manos. (www.abc.es, 27. 9. 2015); Así, un grupo de expertos evaluó los daños y se **pusieron manos a la obra** en la reconstrucción de la ciudadela, una de las muestras más perfectas y mejor conservadas de la arquitectura en adobe del mundo. (www.elpais.es, 11. 10. 2015); Al llegar a Liberia se **puso manos a la obra** para reabrir el hospital San José. (www.abc.es, 9. 5. 2015); Ahora es el turno de Xi Jinping, durante cuyo mandato está demostrando **tener suficiente mano dura** para enfrentarse a cualquier aspecto que pueda poner en riesgo la continuidad del Partido Comunista, desde la corrupción a la disidencia. (www.elpais.es, 20. 5. 2015); Hay un dato clave: la mano de obra disponible en la economía mundializada se ha triplicado en las tres últimas décadas. (www.elpais.es, 10. 5. 2015); Tardará mucho más en comercializarse **la segunda mano**, ya que la obra nueva es la principal fuente de disolución del inventario, dicen. (www.elpais.es, 20. 9. 2015); La liquidación de la coalición de izquierdas para ceder sus estructuras y cuadros al partido que ya acariciaba el profesor de Políticas de la Complutense y **su mano derecha**, Juan Carlos Monedero. (www.abc.es, 11. 10. 2015); Otras, van a la farmacia a comprar lo recetado y, al enterarse del precio, **se marchan con las manos vacías** y vuelven al centro de salud para pedirle al médico otra opción. (www.elpais.es, 9. 5. 2015); (www.elpais.es, 4. 4. 2015); En breve podían **irse con las manos vacías**; En Asturias, en Extremadura, y en Castilla-La Mancha, los socialistas, de acuerdo con la última encuesta del CIS, temen un escenario de acuerdos imposibles a pesar de que tiendan la mano y traten de aproximarse a otros partidos, singularmente Ciudadanos, aunque también a Podemos e IU, allí donde tengan representación. (www.elpais.es, 9. 5. 2015); El ministro de Asuntos Exteriores, José Manuel García-Margallo, **ha recogido hoy la “mano tendida”** del presidente venezolano, Nicolás Maduro (www.elpais.es, 26. 4. 2015)

Francisco González, presidente del BBVA, **dio** esta semana **un golpe de mano** en el banco al implantar un esquema directivo que se asemeja a una empresa tecnológica. (www.elpais.es, 10. 5. 2015); No hay **un apretón de manos** final. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); V následujících stoletích budova **prošla** spoustou změn **pod rukama** různých majitelů. (www.novinky.cz, 25. 9. 2015); El reto de cómo va a **afrentar su mayor anhelo, la paz, va de la mano de otro** igual o más complejo: la reorientación de su economía. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); La candidata de Barcelona en Comú cree que la única experiencia que no tiene su coalición es la de **«meter la mano en la caja»**. (www.elpais.es, 9. 5. 2015); El dato solo lo sabían un puñado de personas. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Vienen confirmadas por **el puñado de** promotoras (www.elpais.es, 4. 4. 2015); **Fakulta je jedním z hrstky českých pracovišť**, na nichž lze vyrábět takzvané prvotní obrazy hologramů (viz rámeček). (www.idnes.cz, 12. 10. 2015); Dnes by zoufale **žhavil linky**, aby sehnal alespoň hrstku zručných podlahářů či kamnářů. (www.idnes.cz, 20. 10. 2015)

Prst

Poner o meter el dedo en la llaga se ve španělské frazeologii užívá ve významu „poukázat na opravdový původ problému“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 130). V české frazeologii existuje doslovný frazém *vložit prst do rány* s významem „přesvědčit se o něčem vlastní zkušeností“ (Čermák et al., 2009b, s. 628). Kolébkou tohoto frazému je Nový zákon, jenž vypráví o jednom z Ježíšových učňů, který mu po jeho vzkříšení vložil prst do rány na prsou, aby se ujistil, že je to opravdu on (Vranic, 2004, s. 65). Frazém *dát se spočítat (něco) na prstech jedné ruky* odkazuje na „malé množství“ (Mrhačová, 2000, s. 131) a ve španělštině existuje v totožném významu doslovný frazém *poderse contar con los dedos de la mano* (Cantera, Gomis, 2007, s. 110). *Dívat se (někomu) pod prsty* znamená „bedlivě pozorovat něčí činnost“ (Čermák et al., 2009b, s. 629).

Puso así ayer el dedo en la llaga de un problema al que, al parecer, hasta ahora había pasado desapercibido. (www.elpais.es, 8. 5. 2015); *Después, el presidente del Banco Mundial metió el dedo en la llaga y advirtió de lo que, a su juicio, puede convertirse en una catástrofe en la región latinoamericana.* (www.elpais.es, 8. 10. 2015); *Podle zjištění Práva se však počet podnětů na ministerstvech za téměř tři měsíce dá spočítat na prstech ruky.* (www.novinky.cz, 27. 9. 2015); *Jenže ani policie není příliš sdílná v tom, jak se vrakovištím dívá pod prsty.* (www.novinky.cz, 27. 9. 2015)

Záda

Význam frazému *clavar puñal en la espalda* označuje „někoho zradit“. (Seco et al., 2005, s. 343), stejně jako jeho oslovný český frazém *píchnout (někomu) kudlu do zad. Krýt (někomu) záda* rovněž jako *guardar (o cubrir) las espaldas (de alguien)* znamená „chránit ho před útokem“ (Čermák, 1994a, s. 327). *Recaer (algo) en las espaldas (de alguien)* označuje „převzít za něco zodpovědnost“. V češtině se setkáváme s frazémy se stejnou sémantikou, avšak odlišným komponentem (*vzít něco na svá bedra; nosit /něco/ na bedrech*). *(Tener algo) a las espaldas* označuje podobně jako *mít něco za zády* „mít něco za sebou“ či příslovečný výraz „v minulosti“ (Seco et al., 2005, s. 433),

En banca dicen que cuando estás en una reunión de integración y no ves el puñal sobre la mesa es que te lo han clavado en la espalda. (www.elpais.es, 29. 9. 2015); *Finští politici se mohou spolehnout na to, že jim veřejnost kryje záda.* (www.idnes.cz, 15. 7. 2015); *En definitiva, una media de 4.000 millones de euros anuales que acaban recayendo en las espaldas del Estado.* (www.abc.es, 12. 10. 2015); *Madura, segura de sí misma y con un pasado a sus espaldas no exentos de adversidades que le han ayudado a vencer todos esos miedos propios de una joven sobreexpuesta, que dejó una huella indeleble en la pasarela.* (www.abc.es, 12. 10. 2015)

Hrud'

Ačkoliv v rámci našeho výzkumu jsme v českých elektronických periodických frazeologickou jednotku se slovem *hrud'* nezaznamenali, výraz *vypnout prsa* v české frazeologii je užíván ve stejném smyslu jako ve španělské v případě *sacar pecho*, tedy „být pyšný“ (Seco et al., 2005, s. 759).

Luis de Guindos saca pecho ante el FMI (www.abc.es, 19. 4. 2015); *España puede sacar pecho de tener el operador más rápido del mundo.* (www.elpais.es, 6. 4. 2015)

Lúno

Výraz *en el seno de (algo)* je ve španělské frazeologii metaforizován jako označení „vnitřní části nějaké věci či organizace“. Jeho český ekvivalent *v lůně (něčeho)* je jazykovým prostředkem užívaným spíše v poezii než v publicistice.

Se encuentra en el seno de cada delegación (www.elpais.es, 4. 4. 2015); *En el seno de Naciones Unidas, el estado de alarma es creciente ante la situación de los cuatro millones de desplazados que se ha cobrado la guerra.* (www.abc.es, 28. 9. 2015); *Fuentes del Eurogrupo, en cuyo seno se celebró este viernes una reunión del grupo técnico, señalaron que ha habido un “acercamiento significativo en varias áreas”.* (www.elpais.es, 9. 5. 2015)

Noha/stopa

Frazémy s komponentem *noha* ve frazeologii nejčastěji zobrazují, stejně jako její původní funkce, „podpůrný prostředek“, jako je tomu v případě frazému *sostenerse sobre (algún) pie* (Seco et al., 2005, s. 456). *Postavit se na vlastní nohy* je výrazem pro „osamostatnění“ (Čermák et al., 1994a). Význam frazému *nepřišla ani noha*, vzniklého na základě synekdochy, je „nikdo se nedostavil“ (Mrhačová, 2000, s. 90).

Výraz *dejar huella* se v české i španělské frazeologii (*zanechat stopu*) často užívá ve významu „zanechat velký dojem“ (DRAE).

Šmejce, léta minoritní akcionář PPF, motor zahraniční expanze Home Creditu a jediný člen vedení, který míval moc a sílu změnit šéfova rozhodnutí, se předloni rozhodl postavit na vlastní nohy. (www.idnes.cz, 27. 9. 2015); *Na plný úvazek se nyní věnuje areálu pivovaru, který chce ekonomicky postavit na nohy.* (www.idnes.cz, 12. 10. 2015); *Sobre ese pie se sostiene la justicia distributiva, los impuestos que pagamos para asegurar la justicia y el bien común.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Těch se vyučí desítky a stovky ročně, zato na slévače, montéry vodovodů nebo tkalce nejde ani noha.* (www.idnes.cz, 20. 10. 2015); *Madura, segura de sí misma y con un pasado a sus espaldas no exentos de adversidades que le han ayudado a vencer todos esos miedos propios de una joven sobreexpuesta, que dejó una huella indeleble en la pasarela.* (www.abc.es, 12. 10. 2015)

Kůže

Přirovnání ke kolokaci *tercera piel* jsme nezaznamenali v žádném nám dostupném slovníku. V následujícím konkrétním případě jej tedy považujeme za autorský frazém, který zřejmě označuje „třetí cyklus krize“. *Nahánět husí kůži* je označením pro „činnost, která někomu nahání strach“ (Čermák et al., 1988, s. 156). Ve španělštině se setkáváme s výrazem s odlišným animálním komponentem *piel de gallina* (Seco et al., 2005, s. 798).

Es la primera vez en medio siglo que la cita tiene lugar en América Latina, justo cuando la región está en el foco de lo que muchos analistas ven como la tercera piel de una crisis que se enroscó en las finanzas estadounidenses y mudó luego a la deuda pública europea. (www.elpais.es, 4. 10. 2015); Opuštěná elektrárna nahání husí kůži (www.novinky.cz, 10. 10. 2015)

Srdce/krev/krevní oběh

Frazémy obsahující výraz *srdce* v rámci námi zaznamenaných frazémů nejčastěji označují „střed nějakého objektu“, a to v obou jazycích.

Krev se ve většině zaznamenaných frazémů objevuje v souvislosti s násilím. *Prolít krev* je synonymem pro vraždění (Mrhačová, 2000, s. 74), stejně jako je tomu v případě španělského frazému *derramar sangre*.

Výraz (*hacer algo*) *a sangre fría* znamená dle Cantery a Gomise (2007, s. 359) „uskutečnit něco s vypočítavostí“, avšak v kontextu frazému z našeho výzkumu se přikláníme k definici „udělat něco bez emocí“ (Varela, Kubarth, 1994, s. 252). Českým ekvivalentem k tomuto frazému je výraz (*udělat něco*) *chladnokrevně*.

Do této skupiny jsme zařadili i výrazy spojené s krevním oběhem. Výraz *dopravní tepna* označuje na základě metaforického přesunu „silnici, kde proudí velké množství aut“. Ve španělštině je podobně užíván výraz *arteria*. Slovesný frazém *tener (algo) en las venas* označuje nějakou „vrozenou vlastnost“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 360), stejně jako je tomu v případě českých frazémů *mít (něco) v žilách* nebo *kolovat (něco někomu) v žilách*.

Los personajes que hoy han rodeado a Putin en el corazón de la capital rusa nada tienen que ver con los que le acompañaron en el mismo lugar durante la celebración del 60 Aniversario de la Victoria en 2005. (www.abc.es, 9. 5. 2015); Asad útočí na úrodné srdce Sýrie. (www.idnes.cz, 8. 10. 2015); Esta ciudad, corazón financiero, acoge los actos oficiales este año, por un sistema de elección rotatorio, que coincide con el Estado al que le toca la presidencia del Bundesrat (Cámara Alta del Parlamento). (www.elpais.es, 15. 10. 2015); La nueva personalidad del coloso económico se perfiló cuando una guerra insólita se incrustó en el corazón del viejo continente. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Obě strany konfliktu v budoucnu dokážou dohodnout, nicméně předtím bude prolito mnoho krve. (www.idnes.cz, 10. 4. 2015); Las autoridades siguen intentando determinar la

motivación que llevó a este joven, descrito como una persona reservada, a disparar a sangre fría a al menos 16 personas. (www.abc.es, 3. 10. 2015); Přebes provincii Kundúz vede významná dopravní tepna, která spojuje severní část státu s hlavním městem. (www.idnes.cz, 28. 9. 2015); Una familia con vino en las venas (www.elpais.es, 3. 10. 2015)

Plíce

Frazém *pulmón verde* je užíván pro označení „místa s velkým množstvím vegetace“. Ačkoliv jsme jej zaznamenali pouze v jednom případě ve španělském periodiku, jeho doslovný ekvivalent *zelené plíce* je užíván taktéž v českém jazyce.

Sucedió en Central Park, escenario verde del Global Citizens Festival, un macroconcierto benéfico en el que participaron docenas de políticos, artistas y filántropos reconocidos junto a miles de personas que abarrotaron el pulmón verde de Manhattan desde las cuatro de la tarde hasta bien entrada la medianoche. (www.elpais.es, 28. 9. 2015)

Svalstvo

Sval má jako hybná síla těla v přeneseném významu stejnou funkci, a to v rámci různých organizací či projektů.

Výraz *lucir músculo*, který je spojován s adjektivy, jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, avšak ve španělských publicistických textech je užíván ve významu „dávát něco na odív“. V češtině se užívá shodný frazém *ukazovat svaly*.

Do této skupiny jsme zařadili také výraz *experimentar (algo) en sus propias carnes*, který značí „osobní zkušenost“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 80). Český ekvivalent tohoto španělského frazému má rozdílný komponent, a to *zažít něco na vlastní kůži* (Mrhačová, 2000, s. 82).

Corea del Norte luce músculo militar y asegura que está preparada para la guerra con EE.UU. (www.abc.es, 10. 10. 2015); Gastronomic Spain, Antonio Virto y Bettina Holzer, él español y ella austriaca, experimentaron «en sus propias carnes» lo que es sentir morriña de la tierra y de sus productos. (www.abc.es, 4. 10. 2015)

Dech

Ztratit či *vzít někomu dech* stejně jako *quitar el aliento* značí na základě metaforického posunu v obou jazycích „stav vyčerpání, vystrašení či překvapení“ (Čermák et al., 2009b, s. 116).

Už po pár letech používání mohou počítače ztrácet dech. (www.novinky.cz 28. 9. 2015); *Proměna svou poctivostí bere dech* (www.idnes.cz, 12. 10. 2015); *Desde que quitara el aliento con el vestido con el que acudió a la fiesta* (www.abc.es, 6. 4. 2015)

Hlas/řeč

Komponent *hlas* se ve frazémeh našeho korpusu nejčastěji objevuje ve formě synekdochy jako zástupce svého majitele. Význam slovesného frazému *alzar la voz* stejně jako jeho českého protějšku *zvýšit hlas* je „křičet na někoho“ (Seco et al., 2005, s. 1049), zatímco *mít (v něčem) hlas* znamená „mít právo hlasovat“.

Najít s někým společnou řeč znamená v následujícím konkrétním příkladu „přistoupit na jednání s druhou stranou“ (Čermák et al. 2009b, s. 253).

Pocos temas exigen **alzar tanto la voz** y la palabra. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Las nueve jóvenes **alzaron su voz** por las que no la tienen para pedir educación universal, pues las niñas que no han recibido ninguna formación tienen una probabilidad tres veces mayor de casarse antes de cumplir 19 años que aquellas que han estudiado hasta secundaria, como subraya un informe de 2012 del Fondo de Población de la ONU (UNFPA). (www.elpais.es, 12. 10. 2015); Trvalo roky, než **našel** kolumbijský prezident Juan Manuel Santos **společnou řeč** s velitelem Revoluční ozbrojené síly *Kolumbie* (FARC) Timoleonem Jimenezem zvaným „Timošenko“. (www.idnes.cz, 3. 10. 2015); V nejdůležitějších záležitostech firmy **má** rovnocenný **hlas** jako oba její bratři. (www.idnes.cz, 12. 5. 2015)

Nemoc/zranění/bolest/nevolnost

Výrazy jako *nemoc* či *zranění* jsou v publicistice častými metaforami pro „vyjádření problémů v různých sférách“.

Výrazy *enfermedad holandesa* a *resfriado holandés* považujeme za tzv. aktualizované frazémy, které na základě metaforického přesunu odkazují na ekonomické problémy, které sužovaly zmiňované země. Český hovorový výraz *kašlat na (něco či někoho)* znamená „ignorovat (něčeho či někoho)“.

Španělský výraz *un dolor de muelas* je přirovnáním pro „obtíže“. Výraz *fiebre de (algo)* stejně jako jeho český ekvivalent *horečka (něčeho)* se užívají pro vyjádření „nenadálého a významného růstu“.

Kolokace *šrám na reputaci* je výrazem pro „poškozenou pověst“. Ve španělštině je užívána podobná kolokace *reputación dañada*.

Kolokace *velocidad de vértigo* má svůj doslovný český ekvivalent ve výrazu *závratná rychlost*.

Durante meses, el debate se ha centrado en matizar si sufre la llamada “enfermedad holandesa”, ese mal ocasionado por un crecimiento inesperado de divisas, en este caso, por el precio del crudo, o si, como el mantra que repite el Gobierno se trata de un “resfriado holandés”, algo pasajero. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); Vlnu běženců odnášíme my, spolkové země kašlou na kvóty, zuří Bavoři.(www.idnes.cz, 3. 10. 2015); Na začátku akce O2 to přitom pro Kellnera vypadalo na těžký šrám na reputaci.(www.idnes.cz, 27. 9. 2015); Barcelona, la ciudad que durante una semana resplandece como lugar de encuentro e innovación de todas estas empresas con el Mobile World Congress, es el resto del año un dolor de muelas para las operadoras del sector. (www.elpais.es, 8. 10. 2014); Crece la fiebre del ladrillo sí, pero de forma razonada, sobre todo en la financiación”, aclara Luis Rodríguez. (www.elpais.es, 20. 9. 2015); La imagen de Colombia como un país al que la violencia arrastraba al colapso se ha disipado a velocidad de vértigo. (www.elpais.es, 27. 9. 2015)

Život

Ganarse la vida je výraz pro „zajištění prostředků potřebných k životu“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 178). Jeho český ekvivalentem je frazém *vydělat si na živobytí*.

Životadárná tekutina je výrazem pro „vodu“ a jeho doslovný ekvivalent se ve stejném významu užívá i ve španělském jazyce jako *líquido vivificante*.

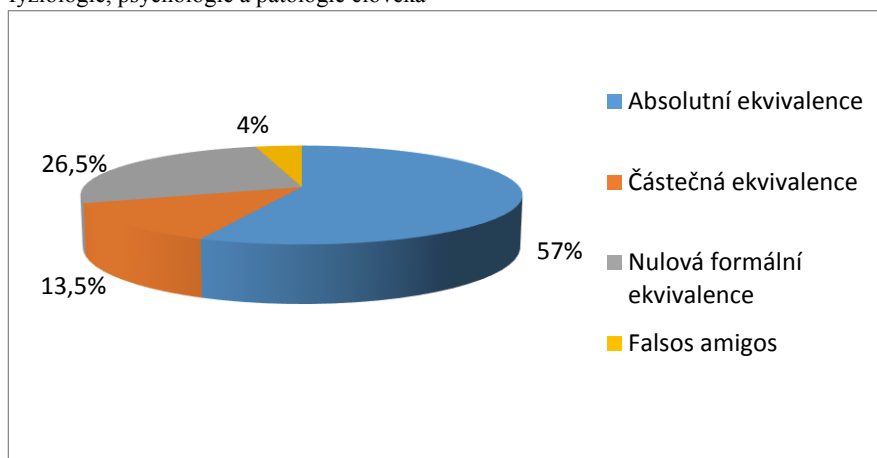
Tener trabajo ya no equivale a **ganarse la vida**. (www.elpais.es, 10. 5. 2015); Rozvody vody podle něj netěsní, takže se cestou ke koncovému uživateli spousta **životadárné tekutiny** ztratí. (www.idnes.cz, 5. 4. 2015)

Lidské ostatky

Frazeologická jednotka *guardar cadáveres en el armario* je výrazem pro zatajování ostudných či nekalých záležitostí z minulosti (Buitrago, 2007, s. 724). V českém jazyce se pro tuto skutečnost užívá výrazu s odlišným komponentem *mít kostlivce ve skříni*.

El milagro alemán guarda unos cuantos cadáveres en el armario. (www.elpais.es, 10. 5. 2015)

Graf 1 – Míra ekvivalence českých a španělských frazémů a idiomů s komponenty z oblasti fyziologie, psychologie a patologie člověka

5.3 Činnost člověka a předměty běžného užívání

Chůze/pohyb/skok/krok

Pisar fuerte je španělská frazeologická jednotka s významem „jednat s jistotou a rozhodností“, zatímco *pisar terreno* znamená „dostat se na nějaké území“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 312). Výraz *došlápnout si na (někoho)* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, považujeme jej však za frazém, jelikož se jedná o specifickou kombinaci dvou slovních druhů se specifickým významem „*potrestat (někoho)*“.

Významem frazému *obcházet zákon* je „vymykat se zákonu“ (Čermák et al., 2009b, s. 933). (*Dělat něco*) *za pochodu* je stejně jako (*hacer algo*) *sobre la marcha* jsou výrazy pro „průběžnou, operativní činnost vykonávanou bez zastávek“ (Čermák et al., 1994a, s. 662). Frazém *dar un paso* je výrazem pro „nějaký čin“ a v české frazeologii se v tomto významu setkáváme se slovesným frazémem *učinit krok*.

Kývnout na něco značí na základě metaforického posunu souhlas (Čermák et al., 2009b, s. 336). V tomto významu se ve španělštině užívá výrazu *asentir con la cabeza*.

Opřít se do (někoho) považujeme za frazém pro svou specifickou kombinaci slov, která má jednotný význam „vynadat někomu či ho z něčeho obvinít“.

Echar por tierra (algo) znamená *něco shodit* (Seco et al., 2005, s. 968).

Por ello, los sistemas de transporte inteligente (ITS) vienen pisando fuerte. (www.abc.es, 3. 10. 2015); *El presidente-candidato piensa realizar una larga precampaña por toda España, con la idea de pisar el terreno que considera real de los ciudadanos y votantes, fuera y alejado de las cuitas de Madrid, porque entiende que en esos foros se puede explicar mejor y ser más entendido sobre todos los retos que ha tenido que afrontar en esta difícil legislatura.* (www.elpais.es, 10. 10. 2015); *Francia dio ayer un paso de gran calado en su implicación en el conflicto sirio y en su creciente participación en la guerra contra el yihadismo.* (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Aunque el triunfalismo en América Latina es peligroso, esta semana se ha dado un paso crucial para la consecución de las negociaciones después de que Santos y el líder de la guerrilla, Rodrigo Londoño, alias Timochenko, llegasen a un acuerdo en el aspecto más enrevesado del proceso, el de la justicia.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Čína si došlápla na tajemné triády, v poutech skončilo 51 tisíc gangsterů* (www.idnes.cz, 12. 10. 2015); *Velmi podobně se to má s celým trhem 3D tisku. I tomu různé studie predikují skokový růst.* (www.idnes.cz, 11. 10. 2014); *Aby rozhlasové stanice nemohly zákon obcházet tím, že většinu slovenské muziky zařadí v méně poslouchaných časech po půlnoci, zákon vymezuje, že do povinných kvót se bude počítat pouze slovenská tvorba odvysílaná od 6.00 do 24.00.* (www.novinky.cz, 25. 9. 2015); *Liberec prochází pozoruhodným obdobím. Mění se za pochodu.* (www.idnes.cz, 3. 10. 2015); *Část lidí nakonec na nabídku kývla, i když nadšená z práce není.* (www.idnes.cz, 22. 9. 2015); *El gigante asiático produce la mitad del acero en el mundo y ahora está inundándolo, lo que echa por tierra los precios.* (www.elpais.es, 4. 10. 2015); *Prezident se v rozhovoru neopřel jen do amerického velvyslance* (www.idnes.cz, 5. 4. 2015)

Práce a jiné činnosti

Výraz *limar asperezas* je frazémem, jehož význam je „snažit se o zlepšení těžké situace“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 228).

Slovesný frazém *lavar dinero*, tedy „obchodovat s penězi pocházejícími z nelegální činnosti“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 223) má i svůj doslovný český ekvivalent *prát peníze*.

Ždímat někoho je přeneseným hovorovým výrazem pro „činnost, která může mít i charakter zneužívání, a kterou někdo od někoho něco získává (časté spojení s penězi)“. Ve španělštině se setkáváme s formálně podobným frazémem *escurrir el bulto*, jehož význam je však „vyhnout se práci či závazku“ (DRAE).

Slovní spojení *la vieja guardia* je výrazem pro „nejstarší členy nějakého spolku či instituce“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 187) a má i svůj doslovný český ekvivalent *stará garda*. *Cambio de guardia*, v češtině *střídání stráží*, znamená „nahrazení členů nějaké instituce“.

Hlásit se o slovo znamená „začít se výrazně projevovat svými účinky“ (Čermák et al. 2009b, s. 728).

Výraz *caldear el ambiente* jsme v žádném nám dostupném slovníku nenalezli, avšak z kontextu jeho hojného užití v publicistických textech usuzujeme, že jeho význam je „příspěk k vyhrocení nějaké situace“.

Pro následující výrazy jsme nenalezli charakteristiku v žádném nám dostupném slovníku, avšak jejich sémantika vyplývá z kontextu jejich užití v publicistických textech. *Nemít do čeho píchnout* znamená „nemít co na práci“, *být odříznutý od (něčeho)* stejně jako jeho španělský ekvivalent *estar cortado* jsou synonyma pro výraz „nacházet se v izolaci“ či „nemít spojení s okolím“, zatímco *zhavit linky* je označením pro „časté telefonování“.

La complicidad personal limó asperezas. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *Operada desde China por colombianos, lavó más de cinco mil millones de dólares.* (www.abc.es, 29. 9. 2015); *La formación radical quiere liderar cualquier alianza y, además, rechaza primarias conjuntas. Llamazares, y con él gran parte de la vieja guardia, está que trina con Garzón.* (www.abc.es, 11. 10. 2015); *Reality často ždíma klienty o tučné poplatky, na které nemají nárok.* (www.novinky.cz, 26. 10. 2015); *Concedió a los periodistas algunas reflexiones sobre el retroceso electoral del PP, todas ellas desprovistas de dramatismo, refractarias al cambio de guardia que se percibía en el Palacio de Oriente un año después de haberse consumado la transición de Juan Carlos I a Felipe VI.* (www.elpais.es, 12. 10. 2015); *Peñas en centros de refugiados, huelgas de hambre de recién llegados insatisfechos con las condiciones que reciben o el anuncio de que ciudades como Hamburgo y Bremen preparan medidas para confiscar terrenos en los que alojar a los refugiados contribuyen a caldear el ambiente.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *V zimě býváme odříznutí od světa* (www.idnes.cz, 4. 4. 2015); *Když Kellner v září 2013 oznámil prodej České pojišťovny, odstříhl se tím od byznysu, na němž 16 let rostl a na němž vybudoval silnou skupinu PPF.* (www.idnes.cz, 27. 9. 2015); *Zůstal sice ve vedení Home Creditu, kde si vysloužil minoritní podíl,*

věnuje se ale i vlastním investičním aktivitám a od Kellnera **se částečně odstříhl**. (www.idnes.cz, 27. 9. 2015); V posledních letech se však **začíná o slovo hlásit** problém, který byl až dosud spíše teoretickou možností. (www.idnes.cz, 5. 4. 2015); Prošetřovatelé na úřadech **nemají do čeho píchnout**. (www.novinky.cz, 27. 9. 2015); Dnes by zoufale **žhavil linky**, aby sehnal alespoň hrstku zručných podlahářů či kamnářů. (www.idnes.cz, 20. 10. 2015)

Věda

Do této skupiny jsme zařadili frazémy s komponenty spadajícími do oblasti chemie a matematiky.

Nejčastěji setkali s frazémou s komponentem *oxígeno*, jenž jakožto chemický prvek nezbytný k fungování lidského organismu má v přeneseném významu stejnou funkci, avšak „jako nezbytnost pro realizaci různých činností“.

Termín *lakmusový papírek* je metaforou se stejným významem jako v chemii, tedy je „určitým ukazatelem“. Ve španělské frazeologii se ve stejném významu užívá doslovný ekvivalent tohoto výrazu *cartilla de tornasol*.

Větný frazém *dny byly sečteny* (Čermák et al., 2009c, s. 200) stejně jako *los días fueron contados* představují frazeologickou jednotku označující *konec života* či *nějaké akce* (DRAE).

Si los demás gobiernos europeos, como muchos ya están haciendo, miran para otro lado y dejan el problema en manos de Berlín, quitarán el oxígeno a la Canciller y ahogarán el proceso. (www.elpais.es, 8. 10. 2015); *China inyecta oxígeno financiero en la débil economía rusa* (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *Statistika členů ČSSD může být jakýmsi lakmusovým papírkem, protože jde o vládní stranu a lidé by tedy měli mít zájem o členství v ní.* (www.idnes.cz, 5. 4. 2015); *V prosinci 2007 se vstupem České republiky do Schengenu však byly jeho dny sečteny.* (www.idnes.cz, 22. 9. 2015); *Reformas en seguridad, educación y sanidad tienen los días contados en el Congreso.* (www.elpais.es, 26. 4. 2015)

Sport/ soutěže

Politické spory jsou v publicistických textech často metaforizovány výrazy spojenými se sportem a soutěžením.

Výraz s přívlastkem *maratoniano* má stejný význam jako český frazém *běh na dlouhou trať*, tedy značí „dlouhé trvání nějakého procesu“. Přirovnání *jako na běžícím pásu* označuje „automatickou a hladce probíhající činnost“ (Čermák et al., 1983, s. 256).

Jugar en otra liga je metaforicky přeneseným výrazem pro „realizování nějaké činnosti na jiné úrovni“.

Hacerse con las riendas je stejně jako *chopit se otěží* jsou metaforou pro „dosažení vedení či řízení něčeho“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 347).

El pistoletazo de salida de (algo) značí „počátek (něčeho)“ a výraz *pescar votos* stejně jako jeho český ekvivalent *lovit hlasy* je často užívaným frazémem pro označení získávání hlasů v předvolební kampani.

Dostat padáka je frazémem s významem „být propuštěn ze zaměstnání“.

Las fortunas de los miembros de la Cámara de los Comunes británica palidecen ante las de los integrantes de la Cámara de los Lores, que juegan en otra liga con cuentas bancarias de miles de millones de libras. (www.abc.es, 19. 4. 2015); *Debería hacerse con las riendas de la formación en un momento clave.* (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *Otěže firmy převzal mladší ze dvou synů Tomáš.* (Idnes.cz, 12. 5. 2015); *Diplom mu prý vystavil v období, kdy se nepohodl s majitelem školy, dostal padáka a de facto měl zákaz vstupu na pracoviště.* (www.idnes.cz, 18. 4. 2015); *Maďarský soud vyhošťuje migranty jako na běžícím pásu* (www.novinky.cz, 3. 10. 2015); *Cada cambio era objeto de discusiones maratonianas.* (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *To stále zůstává během na dlouhou trať.* (www.novinky.cz, 3. 10. 2014); *Dostat od ní rozhovor je – řečeno sportovní terminologií – běh na dlouhou trať.* (www.novinky.cz, 3. 10. 2014); *El pistoletazo de salida de las negociaciones gubernamentales para la cumbre se dio la semana pasada en una reunión de la Comisión de Estupefacientes en Viena.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *El PP ha buscado así pescar votos en un nicho muy concreto, que se centra en los barrios periféricos de las ciudades de la conurbación de Barcelona.* (www.elpais.es, 27. 9. 2014)

Muzika/tanec/umění

Výraz *batuta* čili taktovka se v české a španělské frazeologii užívá přeneseně ve stejném významu, jako je jeho původní účel; tedy „nástroje určenému k vedení či řízení“.

Ponerse en solfa je výrazem pro „zpochybnění či zesměšnění nějaké události“. Výraz *solfa* je spojení dvou hudebních not *sol* a *fa* a odkazuje na výuku hudby. Dle Alberta Buitraga (2007, s. 545) se tento výraz dá interpretovat jako „spuštění hudby“, které je spojené s upozorněním na něco záporného tak, jak to dříve dělali prostřednictvím svých písní potulní zpěváci.

Frazém *bailar con la más fea* znamená „muset řešit nepříjemný úkol, kterého se nechtěl zhostit nikdy jiný“ (Vranic, 2004, s. 16). Výraz *no todo son bailes* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, z kontextu však usuzujeme, že se jedná o autorský frazém s významem, že „ne vše je jednoduché“.

Este 11 de octubre en el que se celebra el Día Internacional de la Niña, escuchamos y reproducimos sus reivindicaciones, inquietudes y sueños de futuro a través de estas adolescentes que tuvieron la oportunidad de pedir cara a cara un compromiso real por la igualdad de género y los derechos de las mujeres a quienes ostentan la batuta del mundo. (www.elpais.es, 12. 10. 2015); *Hasta el bipartidismo político, que parecía inmutable, se ha puesto en solfa.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *La crisis y las medidas adoptadas han significado para el Gobierno «bailar con la más fea* (www.abc.es, 6. 4. 2015); *En la campaña de las elecciones catalanas no todo han sido bailes o chanzas en los mítines.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015)

Divadlo/scéna/film

Výraz *být zpět na scéně* značí „opětovné působení v rámci nějaké aktivity“ a jeho ekvivalent se užívá i ve španělštině (*volver a la escena*).

Význam frazému *bajar el telón* je „něco ukončit“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 379) a v české publicistice se rovněž užívá výraz *spadnout opona*. *El telón de acero* je španělský název pro železnou oponu, tedy pro politickou a ideologickou hranici, která oddělovala východní a západní Evropu.

Většina světa se o nich doslechla až při pádu hypotečního kolosu Lehman Brothers. Ted' jsou zpět na scéně. (www.idnes.cz, 8. 10. 2015); *Vista desde el aire, la Tierra quema. La guerra en Siria, la barbarie del Estado Islámico (EI), el drama sin bajar el telón de la muerte de cientos de migrantes en las playas del Mediterráneo y su éxodo a través del Viejo Continente.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Este es solo un detalle de lo que suponía vivir en la Alemania al otro lado del telón de acero.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015)

Hry/hrát/hráči

Politická zápolení a střety jsou v publicistice obou jazyků často metaforizovány do podoby hry a jejich protagonisté do rolí hráčů. Zvláštní podskupiny jsme věnovali konkrétním hrám jako šachy, karetní hry a šipky.

Vyřadit (někoho) ze hry znamená stejně jako *dejar (a alguien) fuera de juego* „zbavit někoho vlivu a znemožnit mu tak účast na plánované činnosti“ (Čermák et al., 2009b, s. 214), zatímco *seguir el juego (a alguien)* znamená „přijmout něčí způsob jednání“ (Seco et al., 2005, s. 562). *Haber mucho en juego* je stejně jako frazém *být hodně ve hře* označením pro situaci, kdy „její protagonista může buď vyhrát, nebo prohrát“ (Seco et al., 2005, s. 561). Výraz *jugarse (algo)* znamená stejně jako *zahrávat si* „riskovat něco“ (Seco et al., 2005, s. 563).

Výraz *největší hráč v oboru* označuje „nejúspěšnější osobu v rámci označovaného sektoru činnosti“.

Protestující hlasitě kritizovali současný politický systém, který umožňuje Putinovi setrávat u moci už 15 let a fakticky vyřazuje opozici ze hry. (www.idnes.cz, 20. 9. 2015); *Un más moderado Mas, le seguía el juego y sentenciaba que había ganado «el sí y la democracia».* (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *La dureza de esta guerra se explica porque hay mucho en juego.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Ve hře je trať z Roztok přes Libeň do Hostivaře, řekl náměstek primátorky Petr Dolínek (ČSSD).* (www.novinky.cz 11. 10. 2015); *«España se juega mucho con Cataluña».* (www.abc.es, 21. 9. 2015); *Dva největší hráči v oboru - Ryanair v Evropě a Southwest v USA, vykazují letos rekordní zisky.* (www.idnes.cz, 4. 10. 2015)

- **Karty**

Hrát někomu do karet, tedy „pomáhat někomu či být s někým společen“ (Čermák et al., 2009b, s. 275), zatímco *vyložit karty na stůl* znamená „řít vše přímo“ (Čermák et al., 1994a, s. 320). Význam výrazu *romper la baraja* je „porušit dohodu“ (DRAE), zatímco *el órdago de (algo o alguien)* je hovorovým výrazem pro „něco výjimečného, neobvyklého“ (DRAE). *Jugarse todo a la carta más alta* znamená stejně jako slovesný frazém *vsadit na nejvyšší kartu* „spolehnout se na pouze jedno řešení či zdroj“ (Seco et al., 2005, s. 258). Frazém *jugar bazas* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, avšak z kontextu jeho užití usuzujeme, že se jednoduše jedná o metaforický výraz pro „činnost“.

Podle amerických výzkumníků jim do karet hraje nejvyšší porodnost a pevná víra (iDNES, 4. 4. 2015); Levným aerolinkám hraje do karet ještě další fakt. (www.idnes.cz, 4. 10. 2015); Po měsících spekulací konečně vyložila společnost Nokia karty na stůl. (www.novinky.cz, 19. 6. 2015); Han pasado seis meses desde que CaixaBank (con el 21% de las máquinas) decidió romper la baraja y empezar a cobrar dos euros a los no clientes que acudieran a sus cajeros. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); El órdago en Siria del presidente Vladimir Putin, a todas luces motivado por la necesidad de desviar la atención de Ucrania y evitar la caída de Bashar al Assad, encierra enormes riesgos, no sólo en vidas humanas y en más desgaste para el propio Putin, sino también para la economía dwww.elpais.es. (www.abc.es, 12. 10. 2015); Artur Mas lleva años jugándose todo a la carta más alta y ahora parece que ha perdido definitivamente. (www.elpais.es, 29. 9. 2015); El notable capital político que ha cosechado en las elecciones, sin embargo, le ofrece una oportunidad para reengancharse si juega sus bazas con habilidad. (www.elpais.es, 9. 5. 2015)

- **Šachy**

Frazémy obsahující komponenty spojené s šachovou hrou jsme v rámci našeho výzkumu zaznamenali pouze ve španělských médiích, ačkoliv některé z nich mají v češtině své doslovné či částečné ekvivalenty.

Přirovnání k šachové hře (*ser una partida de ajedrez*) často značí „složitě jednání s nějakou taktikou“ a uplatňuje se v obou jazycích.

Kolokace *en jaque (a alguien)* je výrazem pro „nepokojnou situaci“. Formální podobnost vykazuje český výraz (*držet někoho*) v šachu, jehož význam je však „držet někoho v jistých mezích v rámci nějakého jednání“ (Čermák et al., 2009b, s. 793).

Význam frazému *mover ficha* je „započít nějakou aktivitu“ stejně jako hráč, který začíná šachovou partii (Buitrago, 2007, s. 463). V české frazeologii se setkáváme s podobným výrazem *být na tahu*, jehož význam je však „mít výhodu a bezprostřední možnost postoupit“ (Čermák et al., 1994b, s. 184)

Los próximos tres meses **serán una partida de ajedrez simultánea para la Administración de Obama**. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); **En la prolongada partida de ajedrez que protagonizan y que muestra ahora mismo una ligera ventaja rusa, Obama va a reiterar hoy a Putin que la solución al conflicto pasa por una Siria sin Al Asad**. (www.abc.es, 28. 9. 2015); **Para la actividad ponen en jaque a la economía brasileña** (www.elpais.es, 5. 4.2015); **Rusia mueve ficha** (www.abc.es, 28. 9. 2015)

- **Šipky**

Lanzar dardos znamená „útočit na něco či někoho“ zatímco přirovnání *ser el dardo de (algo)* je výrazem pro „představitele nějaké útočné akce“. Zajímavostí je, že v českém jazyce se setkáváme s přirovnáním ke slovu *darda* jako hovorového označení pro „nepříjemnou situaci či zprávu“. Výraz *darda*, jehož původní význam je kopí, přešlo do českého jazyka z italštiny přes germánštinu (Machek, 1957, s. 10).

Stát se terčem kritiky stejně jako *convertirse en el blanco de críticas* označují „stav, kdy je někdo kritizován za nějaký čin“ (Čermák et al., 2009b, s. 815).

En su disertación, seguida de preguntas del auditorio, ha lanzado dardos afilados a las fuerzas emergentes "que tienen a su favor el no haberse estrenado y, por tanto, pueden decir tonterías o proponer medidas poco contrastadas". (www.elpais.es, 8. 5. 2015); *Mas era otra vez el dardo de los ataques*. (www.elpais.es 27. 9. 2015); *SYRIZA se ale stala terčem kritiky* veřejnosti za porušení slibů, že skoncuje s ekonomickými škrty a tržními reformami. (www.novinky.cz, 20. 9. 2015)

Monarchie

Označení *reina de (algo)* symbolizuje „nejdůležitější pozici v oboru, kterému se daná osoba věnuje“ (Seco et al., 2005, s. 887) a jeho doslovný ekvivalent se užívá i v českém jazyce.

Ceder (a alguien) el cetro de (algo) je stejně jako český frazém *předat někomu žezlo* výrazem označujícím „předání vlády“.

Do této skupiny jsme zařadili i španělský výraz *feudo*, který označuje půdu patřící panovníkovi, ale v následujícím případě je tzv. aktualizovaným frazémem ve významu „vlastní území“ (DRAE).

La irlandesa Primark es la reina del universo de moda. (www.elpais.es, 26. 4. 2015); *Tampoco ha logrado hacerle sombra Pedro Sánchez, quien ha tenido que cederle, sin apenas lucha, el cetro de estrella de la fiesta*. (www.abc.es, 12. 10. 2015); *De nada le ha valido a Pablo Iglesias su rabieta a la hora de atraer las cámaras, pues el Palacio Real ha sido feudo exclusivo de Rivera*. (www.abc.es, 12. 10. 2015)

Zemědělství/půda

Výrazy spojené se zemědělstvím, jako důležité činnosti nezbytné k produkci potravin, se promítají také do frazeologie obou jazyků.

Plantar la semilla de (algo) stejně jako *zasét semínko (něčeho)* značí „počátek nějaké aktivity“, zatímco frazém biblického původu *být semínkem sváru* znamená „vyvolávat neshody“ (Čermák et al., 2009b, s. 716). Španělským výrazem stejného významu je *sembrar cizaña* (DRAE).

Výraz *stát se živnou půdou* stejně jako *convertirse en una tierra fértil* označují „příznivé podmínky pro uskutečnění nějakého záměru“ (Čermák et al., 1988, s. 278).

No ser trigo limpio je ve španělské frazeologii výrazem pro „nedůvěryhodnou osobu“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 395).

Ser pasto de (algo) znamená „být něčeho objektem“ (Seco, a kol. 2005, s. 727). V české frazeologii se setkáváme s komponentem *pastva* ve frazému *být pastvou pro oči*, tedy „být pěkný na pohled“.

Ser granero de (algo) je přirovnání pro úrodné místo (něčeho) stejně jako český výraz *být sýpkou (něčeho)*.

Země ovládané chaosem se stávají živnou půdou terorismu. (www.idnes.cz, 4. 4. 2015); *Podle Reuters v armádě převládá pocit, že politici nechali vojáky na bojišti na holičkách, nezajistili jim zdroje a obohacují se krádežemi.* (www.novinky.cz, 20. 9. 2015); *Alemania, que fue nazi hasta 1945, representa hoy los valores del respeto a la dignidad de la persona, los derechos humanos, el Estado de bienestar - cuya semilla se plantó en Alemania a finales del siglo XIX - y la solidaridad con los países que más lo necesitan.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Mnohé pak bývá prvotním semínkem sváru ve vztahu, který nezřídka končí i rozchodem.* (www.novinky.cz, 18. 9. 2015); *Para el resto, la prueba de que Artur Mas no es trigo limpio.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *El encuentro se planifica discretamente para evitar «la escena del sofá» que los dos amigos protagonizaron el 25 de junio y que fue pasto de la sorna de tertulianos y adversarios por la candidez de una reunión que no dio los frutos esperados.* (www.abc.es, 11. 10. 2015); *En ese barrio, en el que Colau, Ciudadanos y el PSC se disputan un importante granero de votos, ha apostado por pedir a las entidades financieras que ofrezcan su parque de vivienda vacía en alquiler social, aunque no ha aventurado cuantos pisos podría obtener el Ayuntamiento a través de esta negociación.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015)

Potravininy/pokrmý/stolování/nápoje/chut'

Výraz *quedarse con el pastel de (algo)* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, avšak z kontextu jeho užití v médiích usuzujeme, že jeho význam je „mít z něčeho užitek“. *Repartirse la tarta* je označením pro „rozdělení užitku“. Význam

přísllovečného určení *a la postre* je „nakonec“ (Seco et al., 2005, s. 456) a přirovnání *diluirse como azucarrillo* znamená „konec nějaké činnosti“.

Lámání chleba je frazémem s biblickým původem, který odkazuje na Poslední večeři, při níž Ježíš rozdělával chleba svým spolustolujícím. Význam frazému označuje „moment, kdy je něco rozdělováno“ (Sochová, Poštolková, 1993).

Merendar la tostada de alguien je zřejmě autorský frazém, který odkazuje na „situaci, kdy někdo o něco přišel přičiněním druhé osoby“.

Výraz *jít jako po másle* označuje „hladký průběh nějaké činnosti“ (Čermák et al., 2009c, s. 456). Kolokace *caldo de cultivo* označuje „situaci či prostředí, vhodné pro rozvoj daného objektu či skutku“ (Seco a kol, 2005, s. 228).

Okurková sezóna je výraz pro „takové období roku, kdy se v rámci veřejného dění neděje nic zajímavého“ (Čermák et al., 1988, s. 303). Tento výraz se často užívá v mediálním prostředí a jeho španělským ekvivalentem je výraz *la serpiente de verano*. Jedná se o metaforický výraz, který odkazuje na letní období dovolených, které se „táhne jako had a obsah publikovaných informací může být až jedovatý“ (Buitrago, 2007, s. 683). Přirovnání *superponerse como las capas de una cebolla* značí „postupný sled událostí“. *Lézt (někomu) do zelí* je frazémem označující „neoprávněný zásah do něčí sféry zájmu“ (Čermák et al., 1994b, s. 343). Přirovnání *jako kousnutí do citrónu* značí „reakci na nějaké nepříjemné povinnosti či trapný úkol“ (Čermák et al., 1983, s. 63).

Tučný poplatek je výrazem pro vysokou platbu. *Plato fuerte*, tedy hlavní pokrm, označuje ve frazeologii „důležitou záležitost“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 314).

Zatímco ve španělštině je jedním z výrazů pro „nepříjemnou situaci či zprávu“ *trago amargo*, v českém jazyce se pro stejné označení užívá s rozdílným komponentem *hořké sousto*. Stejnou sémantiku mají i výrazy *sonar amargo* a *znít hořce*, tedy nepříjemně.

Se desenvuelven en un régimen de casi monopolio gracias a leyes que favorecen su dominio, gozan de subvenciones y se quedan con gran parte del pastel del crédito. (www.elpais.es, 20. 9. 2015); *Y es que los nuevos negocios de ropa low cost están causando más de un quebradero de cabeza a otras cadenas de origen español que se repartían la tarta de vestir a un ciudadano de clase media preocupado por su style, pero también por su bolsillo.* (www.abc.es, 2. 10. 2015); *Pero al final de las ocho se recababan datos, se recuperaban indicios que habían permanecido durmientes, y que a la postre han sido claves.* (www.abc.es, 28. 9. 2015); *Pero ninguno ha podido evitar el surgimiento de guetos musulmanes en las grandes ciudades, caldo de cultivo para los predicadores radicales del odio a Occidente.* (www.abc.es 28. 9. 2015); *Dos décadas y media después, Merkel y Hollande intentan hacer también un llamamiento a la unidad en medio de la crisis de refugiados, una muesa más para la sucesión casi eterna de crisis que se superponen como las capas de una cebolla desde hace casi 10 años.* (www.elpais.es, 8. 10.2015); *Este 12 de octubre, por el contrario, ha tenido que conformarse con estar en*

el «top ten» de los más deseados, pues - además de Rivera- **se le ha merendado la tostada mañanera** la actual alcaldesa de Madrid, Manuela Carmena. (www.abc.es, 12. 10. 2015); **Ne vše jde jako po másle.** (www.novinky.cz 3. 10. 2015); **Když dojde na lámání chleba,** zařídí se Polsko podle svého. (www.novinky.cz, 25. 9. 2015); **Reality často ždí mou klienty o tučné poplatky,** na které nemají nárok (www.novinky.cz, 26. 10. 2015); **Okurková sezóna není pověra ani výmysl líných novinářů.** (www.novinky.cz. 28. 8.2015); **Jako kousnutí do citronu** (www.idnes.cz3. 10. 2015); **Zdůraznil přitom, že americkému softwarovému gigantu podnik „do zelí“ nepoleze.** (www.novinky.cz, 19. 6. 2015); **Sobre todo con Gaspar Llamazares y su grupúsculo de Izquierda Abierta, poco favorable a que el partido al que Julio Anguita llevó en 1996 a un techo electoral del 10,54% de votos (ahora los más optimistas no le dan más del 3,7 %) termine diluyéndose cual azucarillo en Podemos.** (abc.ES, 11. 10. 2015); **Y fueron llegando los platos fuertes.** (www.elpais.es, 28. 9. 2015); **Y, sin embargo, sí suena amargo.** (www.elpais.es, 10. 5. 2015); **Cada conquista de los homosexuales ha comportado tragos amargos.** (www.elpais.es, 10. 5. 2015)

Doprava/vozidla/vlaky a jejich části/řízení

Motor je hnací silou a v tomto významu figuruje přeneseně i ve frazeologii obou jazyků, jako je tomu v případě přirovnání *ser el motor de (algo)* stejně jako českého ekvivalentu *být motorem (něčeho)*. Frazém *calentar motores* je výrazem s významem „přípravy k nějaké akci“ (Seco et al., 2005, s. 667).

Frazém spojený s řízením vozidla *dar marcha atrás* znamená stejně jako české výrazy *vycouvat z (něčeho)* či *dát zpátečku* označují „změnu názoru“ či „odvolání nějakého činu“ (Buitrago, 2007, s. 158). Přirovnání *ser la palanca de (algo)* je označením pro „zdroj řízení (něčeho)“, zatímco výraz *estar en el radar de algo* znamená „být sledován“.

V rámci frazémů spjatých s vlakovou dopravou jsme nejčastěji zaznamenali komponent *locomotiva*. Jako hnací síla, která táhne ostatní vagony, je v přeneseném významu „pohonem i pro jiné objekty či projekty“. *Furgón de cola* je španělským výrazem pro „osobu či objekt nacházející se na posledním místě“ (Cantera, Gomis, 2007. s. 175).

Sin embargo, remarca que esto no es suficiente y países con margen de maniobra, como Alemania y Países Bajos en la eurozona, deben utilizar y convertirse en un motor económico. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Obama admitió que la desigualdad, uno de los grandes motores de la pobreza y de los conflictos, no es un problema solo de países en desarrollo.* (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Este domingo se cumplen 17 años de la creación del motor de búsqueda más importante de Internet, que fue creado en un garaje.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *El presidente de PNV, Andoni Ortuzar, ha comenzado este sábado a calentar motores para la celebración el domingo del Día del partido, el Alderdi Eguna.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Ochenta taxistas dan marcha atrás en su decisión de llevar la publicidad política.* (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *Dal najevo, že obdržel od vlády mandát vyjednat grexit - a nic jiného. O den později však už zařadil zpátečku.* (www.novinky.cz, 15. 7. 2015); *El método prueba-error es la palanca del progreso humano»* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *El pamplonés David Pla, de 39 años, uno de los jefes militares de ETA detenidos este martes en www.elpais.es Vasco francés, ha estado en el radar de las fuerzas de seguridad desde su juventud.* (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Pero en lo que sí es campeona la locomotora*

europea es en la disparidad de la riqueza que acumulan sus ciudadanos más ricos y más pobres. (www.elpais.es, 10. 5. 2015); Ahora la economía madrileña vuelve a ser «locomotora» y el INE estima que crezca este 2015 al 3, 27% – frente al 2,96% de la española – (www.elpais.es, 10. 5. 2015); La explotación del Ártico es la locomotora de las regiones septentrionales. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); España se sitúa en el furgón de cola de los países por cobertura de 4G. (www.elpais.es, 6. 4. 2015)

Válka/zbraně/dobývání/násilí

Frazémy s komponenty *batalla* či *bitva* často metaforizují politické spory, jako je tomu v případě výrazů *strhne se bitva* či *creer perdida la batalla*. Charakteristiku kolokace *válka nervů* jsme našli pouze u jejího doslovného španělského ekvivalentu *una guerra de nervios*, který označuje „napjetí“ (DRAE).

Frazémy s komponenty označující zbraně zase často označují nenásilné prostředky nějakých sporů jako je tomu například v případě frazému *servir de arma en (algo)*. Frazém *tomar las armas*, jehož českým ekvivalentem je *chopit se zbraní* označuje „počátek násilného střetu“. Výraz *abatir a tiros* označuje „zneškodnit někoho střelbou“.

V obou jazycích se setkáváme také s výrazem *bomba*, jenž označuje nějaký skutek, který způsobuje údiv či překvapení (DRAE). Výraz *bombardeo de (algo)* je metaforou označující „nějaký často opakovaný čin“.

Bít na poplach znamená „burcovat druhé k pozornosti“ (Čermák et al. 2009b, s. 584). *Sufrir un golpe* stejně jako *utrpět ránu* je metaforou pro nějakou nepříjemnou okolnost (Čermák et al., 2009b, s. 663). Přísluvečný výraz *de golpe* je přísluvečným určením s významem „najednou“ (Seco, 2005, s. 495) a můžeme jej přirovnat k českému výrazu „v tu ránu“.

Ganar terreno je výrazem pro „posunutí se kupředu“ a *saltar a la palestra* označuje „počátek boje“. *Pasar revista* je výrazem pro akt vyznamenání nějaké autority před vojskem (Cantera, Gomis, 2007, s. 284, 346).

V nejbližších týdnech se ve Sněmovně strhne bitva o to, kdo má větší vliv. (www.idnes.cz, 19. 4. 2015); Los emisarios creían perdida la batalla. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); Kdo však válku nervů s PPF přežil či nakupoval v době výprodeje, dnes může počítat slušné zisky. (www.idnes.cz, 27. 9. 2015); La desconfianza está ganando terreno. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); Las dudas de Rajoy han servido de arma en campaña, hasta el punto que la entrevista radiofónica se convirtió en anuncio electoral de la lista de Mas. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); El sábado, un dirigente de Hamas, Mahmud Zahar, instó a los palestinos a “tomar las armas”. (www.elpais.es, 4. 9. 2015); La expectación es máxima y los rumores se extienden como la pólvora. (www.abc.es, 28. 9. 2015); Ese blindaje público se ha trasladado con éxito a otros países. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); El detonante del fenómeno había sido la resolución emitida por el Gobierno chino el 31 de agosto del año pasado y que descartaba por completo la celebración de elecciones libres en Hong Kong en 2017, como exigía el movimiento Occupy Central, que amenazaba con las sentadas para tratar de convencer a Pekín de la necesidad de dialogar.

(www.elpais.es, 28. 9. 2015); *En banca dicen que cuando estás en una reunión de integración y **no ves el puñal sobre la mesa** es que te lo han clavado en la espalda.* (www.elpais.es, 29. 9. 2015); ***La explosión de precios baratos en textil,*** (www.elpais.es, 26. 4. 2015); *S ohledem na dopady na životní prostředí, vodní zdroje a lidské zdraví **je to časovaná bomba*** (www.idnes.cz, 5. 4. 2015); ***El primer bombazo ha sido el contrato del técnico Jorge Jesús, que se cambió de acera, de la del Benfica (campeón de dos ligas seguidas), a la del Sporting de Lisboa.*** (www.elpais.es, 3. 10. 2015);(www.novinky.cz, 3. 10. 2015); ***El bombardeo de anuncios eróticos en diferentes zonas de la región es constante y va in crescendo.*** (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Za iniciativou je Slovenská akademie věd, která už delší dobu **bije na poplach** v souvislosti s odlivem mozků do zahraničí.* (www.novinky.cz, 10. 5. 2015); *Muchos jóvenes emprendedores han decidido asumir para **dar un golpe de efecto** a sus vidas.* (www.abc.es, 6. 4. 2015); *Zpráva **je velkou ranou** pro společnost, která počítala s tím, že se těžba na Aljašce stane jedním ze zdrojů budoucího růstu příjmů firmy.* (www.novinky.cz 28. 9. 2015); *Desde que comenzaran a caer los precios del petróleo, el ministro de Hacienda, Mauricio Cárdenas, no ha escondido que los ingresos también **sufrirán un fuerte golpe.*** (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *En el primero de los ataques, este sábado, murieron dos israelíes y varios más resultaron heridos, entre ellos un niño de dos años, antes de que el atacante fuese abatido **a tiros** por la policía.* (www.elpais.es, 4. 10. 2015); *El PSOE venía de tocar su techo en 1991, con un 38% de los sufragios, y perdió **de golpe** ocho puntos y el PP saltó en esos cuatro años 10 puntos.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Nada más **saltar a la palestra** la intención de realizar un torneo de padel en el edificio emeritense de 2.000 años de antigüedad, los grupos municipales de la oposición dieron la voz de alarma y distintas plataformas ciudadanas pidieron que no se llevara a cabo.* (www.elpais.es, 11. 10. 2015); ***Tras pasar revista** a las tropas, y rendir un homenaje a la Bandera, el momento más emotivo del acto fue el tributo que se rinde a los fallecidos por España.*(www.abc.es, 12. 10 2015);

Cesta/ulice

Razit cestu znamená „usilovně se o něco snažit“ (Čermák et al., 2009b, s. 82) *Abrirse camino* znamená „ocitnout se v příznivé situaci ať v profesním, či osobním životě“ (Seco, 2005, s 233). *Hledat cestu* je metaforickým označením pro „hledání způsobu, jak vykonat nějakou činnost“. Kolokace *camino de espinas* je označením pro „obtížný způsob něčeho dosáhnout“ a ve frazému *trinitá cesta* má svůj doslovný český ekvivalent.

Quedarse en la calle stejně jako *zůstat na ulici* znamená buď „ztratit práci“, nebo „přijít o střechu nad hlavou“.

*Estuvieron un año sin pagarle y, al final, **quedó en la calle.*** (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Vláda musí **hledat cestu** k růstu.* (www.novinky.cz, 15. 7. 2015); *Así ha sido con la gobernanza del euro, donde sólo de forma muy lenta e incompleta **se han abierto camino** mecanismos de prevención de carácter sistémico, y también con la política exterior europea.* (www.elpais.es, 8. 10. 2015); *Tablety **si razí cestu** už i do školek.* (www.novinky.cz. 4. 10. 2015); *Por **la misma senda** ha caminado Albiol.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Segura de sus posibilidades, como si **el camino de espinas** atravesado hasta esa final le hubiera hecho invulnerable.*

Oblečení/textil/obuv/módní doplňky

Ve skupině frazémů spojených s módou, textilem a doplňky jsme zaznamenali mnoho výrazů, které nemají v druhém jazyce svůj doslovný ekvivalent.

Výraz *colgar las botas* se užívá v publicistice pro „odchod do sportovního důchodu“. Dle A. Buitraga (2007, s. 105) je původ tohoto frazému ve starém Římě. Gladiátoři, kteří si vybojovali svobodu, věšeli prý své zbraně do Herkulova chrámu jako výraz vděku.

Arrojar la toalla podobně jako *hodit ručník do ringu* znamenají „vzdát se“ (Seco et al., 2005, s. 675) a původ tohoto výrazu je v boxu. Zahozením ručníku trenér dává znamení, že jeho svěřenec prohrál (Vranic, 2004, s. 78).

Recoger el guante znamená „přijmout výzvu“. Původ tohoto frazeologismu je datován přibližně do období španělského Zlatého věku. Pokud jedna znepřátelená strana hodila rukavici té druhé, znamenalo to výzvu k boji. V dvorském prostředí bylo nepřijatelné tuto výzvu nepřijmout především kvůli ztrátě cti (García Remiro, 2001, s. 147). V českém jazyce také existuje větný frazém *zdvihnout hozenou rukavici* ve stejném významu (Čermák et al., 2009a, s. 702).

Ser una china en el zapato je španělská frazeologická jednotka pro „problém“. *China* je kulatý kamínek, kterým děti házejí, aby rozhodly, na koho padne daný úkol (García Remiro, 2001, s. 71).

Entrar al trapo znamená „nechat se podvést“. Výraz má původ v toreadorském prostředí a odkazuje na moment, kdy se býk vrhne proti červenému šátku (Buitraga, 2007, s. 272).

Mít či vytáhnout (něco) z rukávu stejně jako *sacarse una de las mangas* znamená „přijít v zoufalé situaci s nějakým řešením“. Odkazuje na hráče karetních her, kteří mají v rukávu schovanou kartu vyšší hodnoty, aby ji mohli ve vhodném momentu vytáhnout (Vranic, 2004, s. 70)

Být zástěrkou pro (něco) znamená „krýt někoho či něco“ (Čermák et al. 2009b, s. 564). Významem frazému *poner el broche a (algo)* je „(něco) skvěle završit“, a výraz *abanico de (algo)* stejně jako jeho český ekvivalent *vějíř (něčeho)* jsou označením pro „rozmanitost“.

El ahora entrenador del Real Madrid decidió colgar las botas (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *El ministro de Exteriores se muestra "encantado" de recoger el guante de Maduro*. (www.elpais.es, 26. 4.2015); *Bergoglio, experto en entrar al trapo y salir airoso de las cuestiones más difíciles, se le notó incómodo y evasivo cuando se le preguntó por las detenciones*. (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Merkel no entró al trapo*. (www.elpais.es, 8. 10. 2015); *Pero tentación de arrojar la toalla, «nunca»*. (www.abc.es, 28. 9. 2015); *El PP ha enarbolado el sentimiento patriótico español para poner el broche a una campaña muy tensada y centrada en la independencia de Cataluña*. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Aguirre niega, en cualquier caso, ser una china en el zapato de*

presidente del PP. (www.elpais.es, 4. 4. 2015); **Islámské učení je jen zástěrkou pro vraždění a idyla života v harmonii pouze falešnou reklamou.** (www.idnes.cz.cz, 22. 9. 2015); *Sea cual sea el resultado, el desafío de Reino Unido será una distracción enorme para la complicada agenda de la UE, con Rusia, Grecia, los coletazos de la crisis y un abanico de riesgos variado como los colores de una verdulería.* (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *I Česká republika mohla přitom mít v rukávu nějaký „plán B“.* (www.novinky.cz, 25. 9. 2015)

Budovy a jejich části

- **Dveře**

Dveře umožňují někam vstoupit a tuto funkci má i jejich užití ve frazeologii. V této skupině se nejčastěji setkáváme s výrazy *abrir la puerta* či *dejar la puerta abierta* ve významu „mít možnost (či umožnit někomu) něčeho dosáhnout bez překážky“. Opakem je *mít zavřené dveře*, a to v obou jazycích (Seco et al., 2005, s. 836-837). Překážku v české frazeologii označuje také frazém *strčit nohu do dveří*. Pokud „je něco za dveřmi“, znamená to, že „se nachází velmi blízko“ (Čermák et al., 2009b, s. 156), stejně jako je tomu v případě výrazu *estar a la puerta de /algo/* (Seco et al., 2005, s. 837). *De puertas para adentro* odkazuje na „dané prostředí, na které je odkazováno“ (Seco et al., 2005, s. 838).

Cristina Fernández deja la puerta abierta para volver al poder: «Mejor que el próximo (presidente) que venga gobierne bien porque sino me va a obligar a volver en 2019» (www.abc.es, 25. 10. 2015); *Para atraer a Rusia, el primer ministro británico, David Cameron, dio ayer un giro y abrió la puerta a que el dictador sirio lidere un gobierno de transición, aunque aclarara después que «no puede estar en ningún caso en el futuro».* (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Campa destacó el hecho de que México esté abriendo sus puertas para el escrutinio de organismos internacionales.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Velvyslanec Schapiro má dveře na Hrad zavřené.* (www.idnes.cz, 5. 4. 2015); *Řekové strčili nohu do dveří: Chceme peníze na další dva roky.* (www.idnes.cz, 30. 6. 2015); *Podzimní počasí je za dveřmi, teploty v říjnu nepřekročí 15 stupňů.* (www.novinky.cz 27. 9. 2015); *Ahora regresa a una Colombia nueva, a las puertas de la paz.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *La ola de desesperados procedente de las guerras en Oriente Próximo es, para los agoreros, la nueva «invasión musulmana», a las puertas, literalmente, de Viena.* (www.abc.es 28. 9. 2015); *De puertas para adentro, todo era bien diferente y no se intuye ni un ápice de romanticismo.* (www.abc.es, 12. 10. 2015)

- **Okno**

Frazém *mít okno* ve významu „na nic si nevzpomenout“ (Čermák et al., 2009b, s. 890) má ve španělštině svůj sémantický ekvivalent formálně naprosto odlišný, neboť se říká *quedarse en blanco* (Cantera, Gomis, 2007, s. 52).

Nechápu, co se mi to přihodilo,“ řekl Cameron po incidentu a připustil, že měl úplně „okno“. (www.idnes.cz, 26. 4. 2015)

- **Podlaha**

Suelo je metaforou k výrazu „nejnižší možný bod“. V rámci tohoto výzkumu se nejčastěji jedná o finanční částky, které je možno čerpat. *Estar por los suelos* znamená stejně jako *být při zemi* „nacházet se nízko“ (DRAE) a *tocar suelo* je částečným ekvivalentem českého frazému *dostat se na dno*.

Desde el suelo de los 185.000 euros con los que cuenta UP para la campaña electoral al techo de los 20,5 millones que tiene de límite de gasto el PP. (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *El sector se queja de que sus márgenes están por los suelos por lo que este dinero es como maná del cielo.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *El portal Doncomprador asegura a través de un informe que el «precio medio de la vivienda de banco en España ha descendido un 30% en los últimos cuatro años, tocando suelo en noviembre de 2014».* (www.elpais.es, 10. 5. 2015)

- **Schody**

V této skupině frazémů pohyb po schodech přeneseně značí „postoupit ve funkci či k nějakému cíli“ a doslovně se užívá i v české frazeologii.

Una guerra de egos para subir escalones en política nacional. (www.elpais.es, 4. 4. 2015); *Si la prueba es cierta, la amenaza nuclear del régimen ascendería un nuevo escalón.* (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *Es posible que España escale algunos peldaños en el ranking de cobertura de 4G.* (www.elpais.es, 6. 4. 2015)

- **Techo**

Výraz *ser el techo*, se v této skupině frazémů nejčastěji objevuje ve významu „nejvyšší bod, ke kterému je možné dojít“, či „nejvyšší množství, jaké je možno obdržet“. Podobně frazémy *tocar techo* a *llevar al techo* stejně jako výraz *dosáhnout stropu* označují „dosažení určeného limitu (Seco et al., 2005, s. 955). *Romper el techo* znamená „překročit limit“ (DRAE), zatímco výrazy *dostat strop* nebo *dostat se na strop* znamenají „dostat se na určitý limit“ (Čermák et al., 2009b, s. 773).

La formación de Rajoy es la que tiene más capacidad de gasto para las elecciones municipales y autonómicas; 20,5 millones es el techo que tiene de límite de gasto. (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *El PSOE venía de tocar su techo en 1991, con un 38% de los sufragios, y perdió de golpe ocho puntos y el PP saltó en esos cuatro años 10 puntos.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *En 2007, el PP recuperó la victoria con el 34,9 % y siete décimas por encima del PSOE. En 2011, en el denominado escenario negro del PSOE, el PP de Rajoy rompió el techo histórico de poder local alcanzado en 1995 por José María Aznar.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Sobre todo con Gaspar Llamazares y su grupúsculo de Izquierda Abierta, poco favorable a que el partido al que Julio Anguita llevó en 1996 a un techo electoral del 10,54% de votos (ahora los más optimistas no le dan más del*

3,7 %) *termine diluyéndose cual azúcarillo en Podemos*. (www.abc.es, 11. 10. 2015); *Sankce za pozdní splátky dostanou strop* (www.novinky.cz, 12. 10. 2015)

- **Zed'**

Výraz *chocar contra un muro* stejně jako *narazit na zed'* je frazémem označujícím „překážku“.

Las ocho operaciones abiertas en estos cinco años encaminadas a capturar a «Ezpela» y «Mintzo» acababan, a menudo, chocando contra un muro. (www.abc.es, 28. 9. 2015)

Nábytek

Nejčastěji jsme se v této skupině spojené s nábytkem setkali s frazémou s komponentem stůl, které jsou často na základě metaforického posunu označením pro „místo, kde se řeší důležité věci“.

V našem korpusu se hojně setkáváme s frazémou *poner encima/sobre la mesa* ve významu „něco navrhnout či nastínit“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 250). *Dar un golpe sobre la mesa* znamená „důrazně na něco upozornit“ a významem frazému *smést (něco ze stolu)* je „přestat o něčem jednat“ (Čermák et al., 1994b, s. 150). *Mesa redonda* stejně jako český ekvivalent *kulatý stůl* jsou výrazy pro „setkání osob různého společenského či pracovního postavení, které se sešly za účelem výměny názorů“ (DRAE). *Mesa de contratación* označuje „místo jednání o nějaké dohodě“.

Významem frazému *dejar silla vacía* stejně jako jeho českému ekvivalentu *přenechat (někomu) židli* je „uvolnit někomu místo“.

Dát něco do šuplíku znamená „odložit nějaký problém“.

Insolvenční správce smetl ze stolu požadavky Česka na rezervní naftu. (iDnes.cz, 21. 4. 2015); *Un periodika francés y uno italiano pusieron sobre la mesa una acusación, cada vez más presente, en algunos sectores conservadores, sobre todo de Estados Unidos*. (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Con este avance sobre la mesa, los jefes de Estado y de Gobierno deberán pactar este miércoles propuestas de más largo alcance para hacer frente al desafío migratorio*. (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Rajoy no pondrá encima de la mesa propuestas concretas ni tomará la iniciativa en la búsqueda del entendimiento con los independentistas*. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Las charlas ponen encima de la mesa «los intentos del Parlamento de Cataluña y de la Generalitat de convencer al Gobierno del Estado de la necesidad de celebrar un referéndum» para saber lo que el pueblo catalán piensa sobre la independencia, manifestó el dirigente de Diplocat*. (Abc.es, 9. 5. 2015); *En la última reunión «técnica» de los integrantes del citado programa se pusieron sobre la mesa las dudas de los más de 100 municipios involucrados ya para atender, desde sus Servicios Sociales, a los desplazados por la guerra siria y otros conflictos bélicos*. (www.abc.es, 12. 10. 2015); *Ayer no anunció ninguna de estas medidas que levantarían un polvorín, pero Seehofer*

necesitaba **dar un golpe sobre la mesa** que mostrara, como dijo, que Baviera ya está en el límite de lo que puede soportar. (www.elpais.es, 10. 10. 2015); Vehículos híbridos, eléctricos y movidos por Gas Licuado cada vez son más frecuentes en nuestras carreteras y ciudades, pero según los participantes en **la mesa redonda** don de combustibles e infraestructuras, el cambio no va a ser drástico y, por lo menos en los próximos 20 años, todas las tecnologías van a convivir. (ABC, 20. 10. 2015); Cuando parecía que **la mesa de contratación** del Imsero había llegado a una solución salomónica en la pugna que Mundiplan (una UTE integrada por Iberia, Alsa, Gowaii y IAG7) mantiene con Mundosenior (Globalia y Barceló), la situación se ha complicado de nuevo, **dejando más de un millón de plazas en el aire**. (www.abc.es, 4. 10. 2015); El gobernador de Buenos Aires y candidato oficialista para suceder a Cristina Fernández de Kirchner probablemente **dejará el próximo domingo su silla vacía**. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Věřitelé a exekutoři totiž prostě takzvané bagatelní dluhy do deseti tisíc **dávají do šuplíku** rovnou a u těch do dvaceti velmi zvažují další postup. (www.novinky.cz, 25. 9. 2015)

Předměty běžného užívání

- **Alarm**

Alarm je zařízení sloužící k upozornění a v tomto významu se promítá i do frazeologie. S touto metaforou jsme se setkali pouze ve španělských denících. *Dar la voz de alarma* stejně jako *hacer sonar alarmas* znamená „oznámit nebezpečí“ (Seco et al., 2005, s. 125) *Estado de alarma* je „stav ohrožení obyvatel daného státu, oficiálně vyhlášený jeho autoritami“ (DRAE). *Provocar alarma social* je zřejmě výrazem pro „rozpoutání sociálních bouří“.

Pero las alarmas se encendieron la tarde del jueves, cuando la CUP rompió el silencio que había mantenido esta semana para explicar sus condiciones para alcanzar un acuerdo. (www.elpais.es, 10. 10. 2015); *Nada más saltar a la palestra la intención de realizar un torneo de padel en el edificio emeritense de 2.000 años de antigüedad, los grupos municipales de la oposición dieron la voz de alarma* y distintas plataformas ciudadanas pidieron que no se llevara a cabo. (www.elpais.es, 11. 10. 2015); *César Cabo se convirtió en el rostro de la crisis de los controladores de diciembre de 2010, cuando las vacaciones de muchos españoles estaban en el aire y el Gobierno de Zapatero militarizó las torres de control y estableció el Estado de alarma 15 días.*(www.elpais.es 11. 10. 2015); *La nueva acusación de plagio, hizo sonar las alarmas en la CDU.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *El alcohol solo provoca alarma social, y por tanto acción política, cuando interviene en problemas de seguridad, como los accidentes de tráfico; o de orden público, como con el botellón.* (www.elpais.es, 11. 10. 2015)

- **Hodiny**

Výraz *contrarreloj* ve spojení s podstatným jménem je označením pro „něco, co je třeba vykonat ve velmi krátkém čase“ (Seco et al., 2005, s. 876). Přirovnání k výrazu *reloj* značí v obou jazycích „přesnost a dochvilnost“ (Seco et al., 2005, s. 876).

Fueron meses de trabajo contrarreloj para dar protección a hebreos de Budapest. (www.abc.es, 28. 9. 2015); *Cuando el reloj de la historia marcó las 24 horas del 2 de octubre de 1990 y las campanas de todas las*

iglesias de Berlín anunciaron con su tañido el nacimiento de un día histórico para www.elpais.es, una inmensa bandera alemana fue izada frente al centenario Reichstag. (www.elpais.es, 3. 10. 2015)

- **Kasa/pokladna**

Hacer caja je dle DRAE (2015) slovesným frazémem hovorové povahy pro „získání finančních prostředků“. V českém argotu se setkáváme s doslovným výrazem *udělat kasu*, jehož význam je však „vykrást ji“. *Držet kasu* znamená „mít na starosti finance a hospodaření s nimi“ (Čermák et al., 2009b, s. 276), zatímco *el corte de caja* znamená „snížit náklady“. *Éxito de taquilla* je výraz pro kulturní představení s vysokou návštěvností. V tomto významu se v české frazeologii setkáváme s výrazem *kasovní trhák*.

Inquilinos que hacen caja a costa del propietario. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); Kasu drží častěji ženy (www.novinky.cz, 28. 9. 2015); El Gobierno de Peña Nieto puso aquella narrativa en descanso, dejó de asustar a la sociedad con cifras de muertos y fotos de colgados, dejó de hablar de la violencia como una prioridad y no hizo el corte de caja de la herencia de sangre que recibía. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); Dirigida por Majid Majidi la cinta narra el nacimiento y auge del Islam y se ha transformado en un auténtico éxito de taquilla, pero también en un foco de polémicas. (www.abc.es, 28. 9. 2015)

- **Klíč**

Ve frazeologii obou jazyků bývají výrazy s komponentem *klíč* metaforou k „řešení nějakého problému“ či přeneseně označují „návod“. Výraz (*udělat něco*) *podle nejasného klíče* je výrazem pro „nějakou činnost bez jasných kritérií“.

Pero de nuevo la CUP con su voto o abstención tendrá la llave. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); Jak Právu sdělil předseda komory Jiří Bureš, zástupcům dražebníků vadí, že ÚZSVM oslovil napřímo jen sedm dražebníků podle nejasného klíče, a ostatní, včetně většiny největších hráčů na trhu, se o vypsané veřejné zakázce až na výjimky nedozvěděli. (www.novinky.cz, 28. 9. 2015); La CUP, la formación anticapitalista que tiene la llave de la gobernabilidad en Cataluña, también es la clave para el desarrollo de la hoja de ruta independentista. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); Internet se convierte así en una clave de la estrategia global para el desarrollo social y económico de las regiones más desfavorecidas. (www.abc.es, 28. 9. 2015); La CUP podría ser la clave para que el independentismo logre la mayoría absoluta. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); Klíčovou je otázka, zda vojáci bývalého prezidenta Sáliha budou Hútióvce nadále podporovat (www.idnes.cz, 4. 4. 2015); List Süddeutsche Zeitung (SZ) označil nesmlouvavého Stubba za jednoho z klíčových spojenců svého německého protějška Wolfganga Schäubleho. (www.novinky.cz, 15. 7. 2015)

- **Nit/provaz**

Perder el hilo označuje „ztratit posloupnost myšlenek v proslovu“ (Seco et al., 2005, s. 526). V české frazeologii se setkáváme s doslovným ekvivalentem *ztratit nit*. Původ tohoto

frazému je v mytologickém vyprávění o Minotaurově labyrintu, odkud se Tézus dokázal dostat díky tomu, že se držel Ariadniny niti (Vranic, 2004, s. 64). *Pender de un hilo* znamená „nacházet se v riskantní situaci“ (Seco et al., 2005, s. 526). Podobně se v českém jazyce užívá výraz „viset na vlásku“.

Příslowečný frazém *bajo cuerda* ve spojení se slovesem odkazuje na „diskrétnosti či utajení označovaného činu“ (Seco et al., 2005, s. 348). *Correa de transmisión* je výrazem pro řemen se spojenými konci, který napomáhá přenosu otáčivého pohybu kol či v kladce (DRAE). V následujícím konkrétním případě je jej užito v přeneseném významu jakožto „osobY, která něčemu napomáhá“. *Tahat za slabší konec provazu* znamená „mít menší moc“.

Frazém *una vida en el alambre* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, avšak usuzujeme, že se jedná o pozměněný výraz *una vida en un hilo*, jenž znamená nacházet se v nebezpečí života (Seco et al., 2005, s. 1035). Podobně *caminar sobre un alambre* značí „nacházet se v nejistotě“.

Asimismo, diversas ONG locales, internacionales y sirias organizan clases para que los niños sirios no pierdan el hilo de su educación y se estima que entre 100.000 y 200.000 asisten a ellas tanto dentro como fuera de los campos de refugiados establecidos por el Gobierno turco. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Zaměstnanci v řadě podniků už netahají za slabší konec provazu, myslí si dvě třetiny firem. (www.idnes.cz, 13. 10. 2015); No obstante, durante los peores años de la crisis el alquiler ilegal ha sido la única salida para muchas familias cuya supervivencia pendía casi de ese hilo. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); Es el gran negocio de arrendar pisos bajo cuerda, un clásico ya del mercado inmobiliario español. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); En ese puesto se convirtió en la principal correa de transmisión de las consignas de ETA a los reclusos en las cárceles. (www.elpais.es, 22. 9. 2015); La sensación de una vida en el alambre permanece, a pesar del crecimiento económico. (www.elpais.es, 10. 5.); Colombia no crecerá como solía; camina sobre un fino alambre, pero el futuro cercano más que de dudas está envuelto de esperanza. (www.elpais.es, 27. 9. 2015)

- **Účet**

Vyřídít si s někým účty ve významu „pomstít se někomu“. Ve španělské frazeologii se užívá výraz *ajustar (arreglar) las cuentas* (Seco et al., 2005, s. 342). *Dar buena cuenta de algo* znamená „skoncovat s něčím“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 121).

Na konci války si Češi vyřídili s Němci účty masakrem v Lanškrouně. (www.idnes.cz, 10. 5. 2015); La frase, extraída del libro «Nunca te fies de un economista que no dude» (Editorial Deusto), da buena cuenta de los riesgos que el sueño de emprender conlleva. (www.elpais.es, 10. 5. 2015)

- **Zvon**

Slovesný frazém *dar las campanadas* znamená „vytvářet činnost vzbuzující rozruch či překvapení“. Odkazuje na vyzvánění kostelních zvonů při nějaké významné události. Dle některých autorů však tento frazém odkazuje na čin aragonského krále Ramira II., který potlačil vzpouru šlechty popravením jejich představitelů. Jejich hlavy nechal poté vyvěsit jako zvony (Buitrago, 2007, s. 154). Frazém *lanzar las campanas al vuelo* je výrazem pro „radost z úspěchu, který se však ještě neuskutečnil“ (Seco et al., 2005, s. 236). Tento frazém odkazuje na vyzvánění zvonů při nějaké významné události jako svatba či narození dítěte (Buitrago, 2007, s. 401).

De hecho, durante ese cónclave se guarda silencio y el único que da la campanada es el propio Llamazares, que anuncia que dejará de asistir a los órganos de dirección de IU por su desacuerdo con el acercamiento a Podemos. (www.abc.es, 11. 10. 2015); No se atreven a tanto los socialistas, que sí observan datos de su recuperación pero prefieren no lanzar las campanas al vuelo, viniendo de donde vienen. (www.elpais.es, 10. 5. 2015)

- **Zrcadlo**

Význam frazému *poner un espejo a (alguien)* stejně jako jeho českého ekvivalentu *nastavit (někomu či něčemu) zrcadlo* je „upozornit na jeho nedostatky“. Význam frazému *mirarse en el espejo de (alguien)* znamená „nacházet se ve stejné situaci jako vlastník zmiňovaného zrcadla“ (DRAE).

Una de las virtudes del Paritätischen Wohlfahrtsverband es que, de vez en cuando, consigue abrir un debate al poner un espejo nada favorecedor a Alemania, un país acostumbrado en los últimos años a nadar en la autosatisfacción. (www.elpais.es, 10. 5. 2015); El Madrid se mira ahora en el espejo de Capello. (www.elpais.es, 5. 4. 2015)

- **Ostatní předměty**

Do této skupiny zařazujeme frazémy s komponenty předměty denního užívání, které jsme v publicistických textech nezaznamenali více než jednou.

Agarrarse un clavo ardiendo znamená „zvolit nějaký prostředek k vyřešení určitého problému, i přesto, že je riskantní či nebezpečný“ (Seco et al., 2005, s. 288). Původ tohoto frazému je v dobách inkvizice, kdy byl obžalovaný nucen uchopit do ruky kus rozpáleného železa. Pokud by se nespálil, což však nebylo možné, byl by prohlášen za nevinného (Vranic, 2004, s. 8).

Poner en tela de juicio znamená „něco zpochybnit“. V tomto případě význam výrazu *tela* není látka, ale jedná se o plurál latinského termínu *telum*, tedy ohradu, která obklopovala místo rytířských turnajů či míst, kde se vykonávaly soudní procesy. Ve starém procesním právu výraz *poner en tela* znamenal „čekat na výsledky vyšetřování“ (Buitrago, 2007, s. 546). *Saltar al ruedo* je výraz pro rozhodnutí k nějaké intervenci či jednání (Cantera, Gomis, 2007, s. 350).

Význam českého frazému *nebrat si servítky* je „nebrat na něco či někoho ohledy v rámci svého jednání“. *Servítek* je archaický výraz pro ubrousek (Holub, Lyer, 1968, s. 435).

Přívlastek *sin papeles* stejně jako jeho český ekvivalent *bez papírů* označují „nelegálnost“. Často se tento výraz vztahuje k osobám, které nemají legální povolení k pobytu v zemi, ve které se nacházejí, či k vykonávání nějaké činnosti.

Caer en saco roto znamená „být zapomenut“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 68). *Estar bajo el paraguas* znamená být pod ochranou (Cantera, Gomis, 2007, s. 288).

Přívlastek *prendido con alfileres* označuje „něco nesoudržného“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 22). *Dar el traste* je výrazem pro „ztrátu či zničení“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 393).

Ser una ratonera para (alguien) je přirovnání pro „podvod“ (DRAE) a jeho doslovný ekvivalent *být pastí na (někoho)* je užíván i v češtině.

Přirovnání *ser un imán* stejně jako jeho český ekvivalent *být magnetem* označují „něco přitažlivého“.

Estar en mantillas je výrazem pro „počátek nějakého stavu“ a jeho význam může být rovněž „nacházet se v podřadné situaci“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 242). Jeho doslovný ekvivalent *být v plenkách* je užíván i v české frazeologii. Stejně tak i výraz *cuna de (algo)*, který značí místo původu, má svůj doslovný ekvivalent v českém výraz *kolébka (něčeho)*.

Přirovnání k výrazu *montaña rusa (horská dráha)* se užívá v obou jazycích jako metaforické vyjádření „kolísavosti“.

Frazém *mirar con lupa (algo)* znamená „podrobně něco zkoumat“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 254). V českém jazyce se užívá formálně odlišný frazém *nacházet se pod lupou*, tedy „být podrobně prozkoumán“.

Meter la tijera je výrazem pro „snížení (něčeho), například výdajů či rozpočtu“ (Seco et al., 2005, s. 970).

Estar bajo el paraguas de (algo o alguien) je synonymum příslovečného určení „nacházet se pod ochranou někoho či něčeho“ (Seco et al., 2005, s. 736).

Výraz *mít bič (na někoho)* je označením pro „prostředek, kterým můžeme někoho ovládat či popohnat k vyššímu výkonu“.

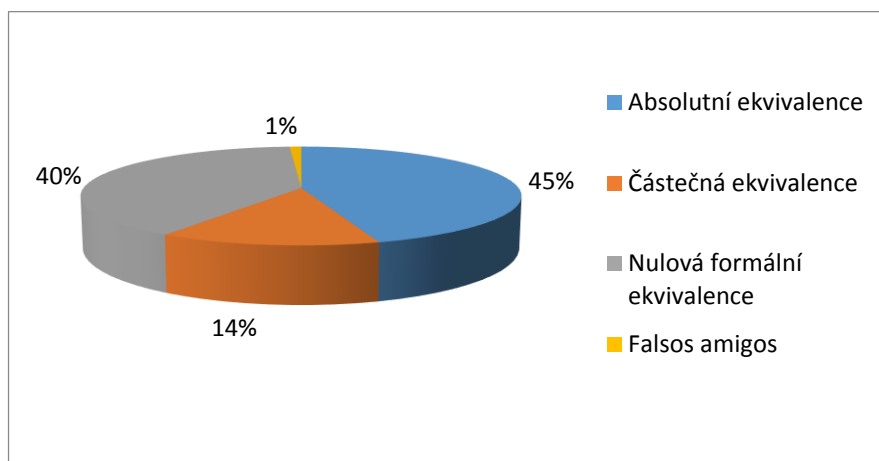
Retratar la pinza je výrazem pro „poškození (morální či materiální) druhé osoby“.

Výraz *byť v něčem háček* označuje „přítomnost nějaké komplikace“ (Čermák et al., 2009c, s. 264). *Saltar al ruedo* je výrazem pro „počátek nějaké činnosti“ (DRAE).

Se ha olvidado de gobernar Cataluña durante años y se ha agarrado al clavo ardiendo de la independencia, convocando una votación tras otra, en las que su partido CDC ha ido perdiendo poder en beneficio de ERC. (www.elpais.es, 29. 9. 2015); *Cuando los bufetes de abogados y las empresas pierden a mujeres de talento que no quieren una carrera rígida y ponen en tela de juicio los sistemas de ascensos consistentes en dar más importancia al número de horas trabajadas que a la calidad del trabajo, no es un problema de mujeres.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Babiš diskutoval s Kalouskem. Lhář, korupčník, zloděj, nebral si servítky* (www.novinky.cz, 4. 10. 2015); *La gran mayoría de los «sin papeles» son de religión islámica, pero no son islamistas, como insinúa el populismo europeo.* (www.abc.es, 28. 9. 2015); *Muchos de los recursos invertidos en ellas caen en saco roto.* (www.elpais.es, 20. 9. 2015); *La ampliación de la ciudad hacia el norte bajo el paraguas de la Operación Chamartín* (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *España es un imán para los operadores que pelean en la franja más baja de ofertas y gangas.* (www.elpais.es, 26. 4. 2015); *En este planeta prendido con alfileres muchos expertos buscan parámetros nuevos para entenderlo, y algunos proponen cifras distintas que identifiquen la penuria.*(www.elpais.es, 3. 10. 2015); *La estación de Atocha, en Madrid, se ha convertido esta mañana en una ratonera para los pasajeros que tenían previsto viajar esta mañana con destino a Barcelona.* (www.abc.es, 8. 10. 2015); *Se habían conjurado para con contársela a nadie, pero una filtración irritó a IU y dio al traste con la confluencia* (www.abc.es, 11. 10. 2015); *Allí se produjo la recepción de sus majestades con ocasión de la fiesta nacional, pero no estaba claro si felicitarlos o acompañarlos en el sentimiento, precisamente porque las ausencias de Artur Mas, Urkullu, Uxue Barkos y Pablo Iglesias retrataban la pinza con que el nacionalismo y la izquierda alternativa se propone neutralizar los alardes monárquicos.* (www.elpais.es, 12. 10. 2015); *Varias conversaciones con ciudadanos y analistas recuerdan que la homofobia se ha convertido en una bandera de la Rusia de Putin y que el este de Europa debe apostar por todo lo que no huelga a putinismo.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *En aquel entonces, las pruebas de ADN estaban en mantillas y no daban los resultados que lo hacen en la actualidad.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Apenas a unas docenas de kilómetros de las; llanuras de los Duars se extienden las pintorescas colinas, verdes y brumosas de Darjeeling, cuna de uno de los tés más apreciados del mundo.* (www.elpais.es, 8. 10. 2015); *Bič na obtížné zaměstnance: firmy chtějí vyházov bez udání důvodů* (www.idnes.cz, 13. 10. 2015); *Salió del negocio inmobiliario en España cuando pinchó la burbuja.* (www.elpais.es, 5. 4. 2015); (www.elpais.es, 5. 4.2015); *En su montaña rusa de declaraciones sobre política exterior, ha dicho que EE.UU. «nunca debería haber abandonado a Hosni Mubarak» en Egipto, ha defendido mantener contactos con Corea del Norte y ha pronosticado que «tendría una gran relación» con Vladimir Putin.* (www.abc.es, 4. 10. 2015); *El Rasputín de Cameron recomendó dejar de mirar con lupa los sondeos, evitar la presión mediática de Loncres, no hablar nunca de corrupción e insistir a diario en los mensajes sobre la crisis económica, la recuperación y la creación de empleo.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *Pero el semanario Der Spiegel les puso ayer cifras: los ministros afectados podrán decidir dónde meter la tijera, pero deberán ahorrar 500 millones.* (www.elpais.es, 20. 9. 2015); *Jenže háček je v tom, že Khollovo jméno neprochází žádnou evidencí studentů,* (www.idnes.cz, 18. 4. 2015); *Bono – vocalista de U2 y destacado activista desde tiempos inmemoriales saltó al ruedo para cantar Girl on Fire, un tema cuya letra, dijo, le recordaba a Michelle Obama.* (www.elpais.es, 28. 9. 2015);

Graf 2 – Míra ekvivalence českých a španělských frazémů a idiomů s komponenty z oblasti lidské činnosti a předmětů běžného užívání

5.4 Pojmenování z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů do jiných oblastí

Živočišstvo

Frazémy s komponenty spojenými se zvířaty se ve frazeologii nejčastěji objevují s cílem přeneseně označit nějakou fyzickou či psychickou vlastnost, typickou pro dané zvíře.

El caballo de la batalla je označením pro „nějaký skutek či osobu vyvolávající spory“. Odkazuje na nejsilnějšího koně ze stáda, kterého si v minulosti aristokracie nechávala vycvičit do války (Buitrago, 2007, s. 233).

Zakopaný pes je výrazem pro „příčinu obtíží či původ něčeho nepříjemného“ (Čermák et al., 1988, s. 236). Bedřich Fučík a Jindřich Pokorný (2001, s. 12) uvádějí jako možný původ tohoto výrazu pověst o zakopaném zlatém pokladu, jenž byl hlídán ďáblovým psem.

Život na psí knížku, tedy „život s někým bez úředního sezdání“ (Čermák et al., 2009b, s. 285) je výrazem, s jehož doslovným ekvivalentem se ve španělštině nesetkáme.

Přirovnání *ser un lobo* vyjadřuje „krutost, agresivitu a dychtivost“ (Seco et al., 2005, s. 592).

Dojná kráva je výrazem pro „něco či někoho, kdo slouží někomu jako dlouhodobý zdroj prospěchu či zisku, zpravidla neoprávněného“ (Čermák et al., 1988, s. 147).

El papel de delfín je ve španělské frazeologii výrazem pro „nástupce v politické či jiné významné funkci“ (DRAE).

Význam frazému *paso de la oca* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, ale dle jeho užití v publicistických textech usuzujeme, že označuje „sladěný pochod vojáků při přehlídce“.

El efecto cucaracha je výraz z policejního argotu označující „situaci, kdy se zločinci rozprchnou do méně hlídaných končin“ (Relea, 2006).

Do skupiny oblasti živočišstva jsme zařadili také výraz *vyletět z hnízda*, jelikož se jedná o aktivitu vlastní opeřencům. Ve frazeologii tento frazém značí „osamostatnění a odchod z domova“ (Čermák et al., 2009a, s. 204). Totožné sémantiky je i španělský výraz s odlišným komponentem *dejar/abandonar el nido*. *Estar que trina* je výraz pro „stav nazlobenosti“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 395). K opeřencům se váže také výraz *no decir ni pío*, jehož význam je „neříct vůbec nic“ (Seco et al., 2005, s. 803), zatímco jeho českým ekvivalentem je výraz *neříct ani muk*, jehož původ je v německém slově *mucken*, tedy pípat (Holub, Lyer, 1968, s. 324). *Dar alas a algo o alguien* znamená „usnadnit někomu nějaké rozhodnutí“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 20).

Las tasas por sacar dinero de los cajeros automáticos lo demuestran al convertirse en el último caballo de batalla del sector. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); La frase de Zapatero que acabó dando alas al independentismo. (www.abc.es, 27. 9. 2015); La crisis de 2008 dio alas a la competencia feroz. (www.elpais.es, 26. 4. 2015); El Gobierno federal se responsabilizó de Michoacán, y contuvo y expulsó a los criminales, en un efecto cucaracha, hacia los vecinos Estados de México y Guerrero. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); Lidé se tak častěji rozhodují pro „život na psí knížku“. (www.elpais.es, 3. 10. 2015); Con un gran desfile con miles de soldados marchando al paso de la oca, igual que en la Alemania nazi o la extinta Unión Soviética, Corea del Norte ha celebrado este sábado el 70 aniversario de la fundación del Partido de los Trabajadores, que dirige este aislado país asiático con puño de hierro bajo la tercera generación de la dinastía Kim. (www.abc.es, 10. 10. 2015); Hay cantidad de ejemplos de que el hombre continúa siendo un lobo para el hombre, para su historia y sus raíces. (www.elpais.es, 11. 10. 2015); Všichni vědí, že zakopaný pes je ve vrakovištích, která jsou výbornou skrývačkou pro ukradená auta nebo pro ta, která si majitelé ukradli sami. (www.novinky.cz, 27. 9. 2015); Mnohé autoservisy si dělají z motoristů dojně krávy (www.novinky.cz, 12. 10. 2015); No era momento de adquirir compromisos. Se explica así la prudencia de Alberto Núñez Feijóo en su papel de delfín. (www.elpais.es, 12. 10. 2015); La formación radical quiere liderar cualquier alianza y, además, rechaza primarias conjuntas. Llamazares, y con él gran parte de la vieja guardia, está que trina con Garzón. (www.abc.es, 11. 10. 2015); Její děti už odrostly a vylétěly z hnízda, společnost jí v bytě dělá pes a kočka. (www.idnes.cz, 25. 9. 2015); Dos días después, el sábado 3 de octubre, tocaba Consejo Político Federal de IU, Alberto Garzón, candidato a las generales, no diría ni pío a sus compañeros. (www.abc.es, 11. 10. 2015)

Rostliny a jejich části

*Zvládnout něco bez ztráty kytičky je frazémem pro „dosažení nějakého cíle bez ztrát“. Výraz *flor y nata* označuje „vybranou společnost“ (DRAE) a jeho českým ekvivalentem je výraz *smetánka*.*

*Předložková vazba *a raíz de* je spojovacím výrazem s významem „na základě něčeho“. *Zapustit kořeny* znamená „usadit se nastálo na nějakém místě“ (Čermák et al., 2009b, s. 300) a ve španělštině má svůj doslovný ekvivalent *echar raíces*.*

Podřezávat vlastní větev znamená „škodit sám sobě svou vlastní činností“ (Čermák et al., 2009b, s. 874).

*Nechat někoho na holičkách je český frazém znamenající nechat někoho bez pomoci v nepříjemné situaci. *Holičky* jsou archaickým výrazem pro nedozrálé plody a jedná se o monokolokabilní slovo (Havlová, 1957).*

*Tener una espina clavada je označením pro „stav trápení či znepokojení“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 94). V češtině se setkáváme s přirovnáním *být trnem v patě*, které rovněž označuje nějaký problém.*

Vše zvládl **bez ztráty kytičky**, a nyní mu zbývá jen složit mezinárodní maturitu. (www.novinky.cz, 10. 5. 2015); El deterioro de la economía brasileña, el representante latinoamericano **entre la flor y nata** de los emergentes, se sigue con lupa en las finanzas globales. (www.elpais.es, 4. 10. 2015); **La raíz de** la matanza sigue en el limbo (www.elpais.es, 28. 9. 2015); La Eurocámara ha tomado esta posición en una resolución (aprobada por 383 votos a favor, 266 en contra y 10 abstenciones) que fue redactada **a raíz de** varias quejas de ciudadanos europeos, en su mayoría españoles, sobre las leyes hipotecarias en la UE y los instrumentos financieros de riesgo, como las preferentes. (www.abc.es, 8. 10. 2015); Odborníci se shodují na tom, že nízká popularita technického vzdělávání u nás **má kořeny** v odporu dětí k matematice. (www.novinky.cz, 15. 4. 2015); Takže kdoví, co v té letošní letní nudě možná **zapustilo kořeny**. (www.novinky.cz, 28. 8. 2015); Jedním z příkladů bývají nevhodné komplimenty, které při častém opakování místo pomoci **podřezávají vlastní větev**. (www.novinky.cz, 18. 9. 2015); El encuentro se planifica discretamente para evitar «la escena del sofá» que los dos amigos protagonizaron el 25 de junio y que fue pasto de la sorna de tertulianos y adversarios por la candidez de una reunión que **no dio los frutos esperados**. (www.abc.es, 11. 10. 2015); Las ocho líneas de investigación abiertas, con sus altibajos, **empezaban a dar frutos**. (www.abc.es, 28. 9. 2015); En los dos últimos años, según un recuento oficial al que ha tenido acceso www.elpais.es, se ha reducido un 32% el número de trabajadores, **fruto del contrato de limpieza** viaria licitado en 2013 por la exalcaldesa Ana Botella. (www.elpais.es, 29. 9. 2015); Para algunos, la Carta Magna es **un fruto prohibido** - más melón que manzana - imposible de abrir sin que se desate el caos; para otros, el origen de un régimen que consideran agotado. (www.elpais.es, 10. 10. 2015); Podle Reuters v armádě převládá pocit, že politici **nechali vojáky na bojišti na holičkách**, nezajistili jim zdroje a obohacují se krádežemi. (www.novinky.cz, 20. 9. 2015); Los agentes **tenían una «espina clavada»** y la captura de «Ezpla» y «Mintzo» se había convertido en «una asignatura pendiente». (www.abc.es, 28. 9. 2015)

Přírodní jevy

Voda a s ní spojené výrazy

Otro lado del charco je metaforickým výrazem pro „americký kontinent“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 88). Tento výraz vznikl pravděpodobně během velké migrační vlny Evropanů do Severní, Střední a Jižní Ameriky. Migrantí přezdívali Atlantickému oceánu louže, aby sami sebe přesvědčili, že se nenacházejí příliš daleko od domova (Vranic, 2004, s. 27). V české frazeologii se setkáváme s podobným frazémem ve funkci příslovečného určení „za velkou louží“. *Vypálit (někomu) rybník* znamená „někoho přelstít či oklamat“ (Čermák et al., 2009b, s. 704). Frazémy *el mar de (algo)*, *la ola de (algo)*, stejně jako *catarata de (algo)* označují „velké množství (něčeho)“ a jejich doslovné ekvivalenty *moře*, *vlna* či *vodopád* (něčeho) jsou užívány i v českém jazyce. Opačný význam, tedy „malé množství“ má frazém *goteo de (algo)*.

Al otro lado del charco, existe un colectivo importante en Venezuela - “unos 20”-, donde, por ejemplo, “De Juana Chaos montó una licorería”. O en México - “unos 15”-. (www.elpais.es, 27. 9. 2015); Nubia všem **vypálila rybník**. (www.idnes.cz, 20. 9. 2015); **La ola de** desesperados procedente de las guerras en Oriente Próximo es, para los agoreros, la nueva «invasión musulmana», a las puertas, literalmente, de Viena. (www.abc.es 28. 9.

2015); *En las redes sociales esta explicación ha provocado una catarata de chistes.* (www.elpais.es, 29. 9. 2015); *Perdida entre el mar de brazos en el que se convirtió la zona española, la selección báltica no acertaba con el camino hacia la canasta, acumulando pérdidas de manera peligrosa (al final del primer cuarto).* (www.abc.es, 20. 9. 2015); *La actividad en el patio de operaciones se ha reducido en los últimos tiempos hasta un goteo de españoles que aún encuentran pesetas que cambiar.* (www.abc.es, 12. 10. 2015)

Oheň/popel

Bautismo de fuego je výrazem označujícím buď „první vstup do boje“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 49), nebo „premiéru nějaké činnosti“. Jeho český doslovný ekvivalent je *křest ohněm*. Tento frazém má pravděpodobně původ v dobách španělské reconquisty, kdy křesťanská vojska křtila vojáky, kteří měli poprvé nastoupit do boje (Vranic, 2004, s. 17).

Ačkoliv výraz *encendido discurso* jsme nezaznamenali v žádném nám dostupném slovníku, jeho užití je v publicistických textech tak početné, že jej považujeme za frazém, či dokonce novinářské klišé, stejně jako jeho český ekvivalent *zapálený projev*. Tyto frazémy jsou označením pro „projev pronesený s velkým nadšením“.

Palčivý problém je výraz pro „záležitost, kterou je třeba rychle vyřešit“ (Čermák et al., 1988, s. 265).

Výraz *vstát z popela*, tedy „znovu nabýt síly“, odkazuje na mytologický příběh ptáka Fénixe, který uhořel a poté se znovu narodil ze svého popela. Ve španělštině se užívá obdobný frazém *resurgir de las cenizas*.

Las sentadas no lograron concesiones de las autoridades, pero alimentaron un debate aún por resolver sobre el futuro del territorio y supusieron el bautismo de fuego en política para una nueva generación de hongkoneses. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *Naděje na vyřešení vleklého sporu o otáčivé hlediště v Českém Krumlově, kvůli němuž městu hrozilo vyškrtnutí ze seznamu UNESCO, podle zjištění MF DNES opět pohasíná.* (www.idnes.cz, 11. 5. 2015); *Encendidos discursos enalteciendo la justicia.* (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *Všeobecná rozprava Valného shromáždění OSN v New Yorku potrvá do 6. října a šéfové států a vlád na ní budou hovořit o palčivých otázkách současného světa.* (www.idnes.cz, 28. 9. 2015); *USA se jedná o celkem palčivý problém, protože pauzu na oběd mimo pracoviště si tam podle průzkumů vybírá jen každý třetí zaměstnanec, takže většina lidí jí u pracovního stolu nebo vynechává jídlo úplně.* (www.novinky.cz, 3. 10. 2015); *Súdánská kávová produkce se zvedá z popela, válce navzdory* (www.idnes.cz, 12. 10. 2012)

Vzduch

Saltar por los aires je výrazem pro „zničení (něčeho) následkem výbuchu“, jehož českým ekvivalentem je „vylétnout do vzduchu“ (Seco et al., 2005, s. 123). Slovesné frazémy *dejar algo en el aire* a *estar en el aire* znamenají „nechat něco v nejistotě či bez odpovědi“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 130). Českým ekvivalentem je frazém s odlišným komponentem *viset ve*

vzduchu. *Insuflar nuevos aires* je výrazem pro „příchod něčeho nového“, v české frazeologii se pro toto označení užívá výraz s odlišným komponentem (*obdržet, dostat*) *nový vítr*.

La crisis de gobernanza del euro, con su clímax griego; la crisis de asilo y refugio, que amenaza con hacer saltar por los aires la libre circulación de personas; y la crisis en nuestra vecindad, que desde Ucrania a Libia pasando por Siria pone al desnudo la debilidad de la política exterior europea. (www.elpais.es, 8. 10. 2015); Cuando parecía que la mesa de contratación del Imserso había llegado a una solución salomónica en la pugna que Mundiplan (una UTE integrada por Iberia, Alsa, Gowaii y IAG7) mantiene con Mundosenior (Globalia y Barceló), la situación se ha complicado de nuevo, dejando más de un millón de plazas en el aire. (www.abc.es, 4. 10. 2015); César Cabo se convirtió en el rostro de la crisis de los controladores de diciembre de 2010, cuando las vacaciones de muchos españoles estaban en el aire y el Gobierno de Zapatero militarizó las torres de control y estableció el Estado de alarma 15 días. (www.elpais.es 11. 10. 2015); Pero lo que no esperábamos es que el 2015 insuflase nuevos aires a avances tecnológicos que durante años han quedado disimulados por una fiebre vintage y falsamente analógica poco disimulada. (www.elpais.es, 8. 5. 2015)

Nerosty a kovy

Ve skupině frazémů s komponenty označující nerosty a kovy jsme nejčastěji zaznamenali frazémy s komponenty spojenými se zlatem. Tento drahý kov je ve frazeologii často spojován s bohatstvím, úspěchem a štěstím. *Zlatá léta* označují stejně jako *años dorados* „šťastné časové období“ (Čermák et al., 1988, s. 51, DRAE), zatímco *mít zlaté ruce* je výrazem pro „mistrné ovládnání nějaké činnosti“ (Mrhačová, 2000, str. 146). *Sueño dorado* je označením pro „velkou touhu“ (DRAE) a *oro líquido* je v následujícím konkrétním příkladu metaforickým označením pro „olivový olej“.

Výraz *perla* je v obou jazycích metaforou „něčeho výjimečného ve své kategorii“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 304).

Přívlastek *de plomo* značí „něco namáhavého či otravného“. *Caer a plomo* značí „přímý a rychlý pád“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 314). V české frazeologii se setkáváme s komponentem tohoto kovu v přirovnání *mít nohy jako z olova*, tedy „mít zesláblé nohy a chodit těžce“ (Čermák et al., 1983, s. 241).

Dirigir algo con puño de hierro je výrazem pro „tvrdé vedení či vládu“. Český frazém s tímto významem obsahuje místo komponentu *pěst* výraz *ruka*.

Přirovnání k pojmenování *piedra de Rosetta* označuje „nezbytný důkaz k rozluštění nějaké záhady“. Výraz odkazuje na tzv. Rosettskou desku, žulovou stélou s nápisy, díky jimž bylo možno částečně rozluštit hieroglyfické znaky. *Nezbýt kámen na kameni* je frazémem označujícím „nenechat nic na svém místě“, ve španělštině se setkáváme s doslovným ekvivalentem *no quedar piedra sobre piedra* (Seco et al., 2005, s. 797). *Poner la primera piedra*

je slovesný frazém označující „čin, který je počátkem nějaké snahy či obchodu“ (Buitrago, 2007, s. 547). V češtině se užívá frazém s odlišným adjektivním komponentem *položít základní kámen*. *Udržet si kamennou tvář* znamená „nedat na sobě znát žádné citové zaujetí“ (Čermák et al., 1988, s. 352). Výraz *tener cara de piedra* se užívá i ve španělštině.

Zlatá léta zažíval podnik jako akciová společnost počátkem 20. století a za jihočeského sládka Josefa Tománka dosahoval roční výstav 10 tisíc hektolitrů. (www.idnes.cz, 12. 10. 2015); *Zlaté ruce* na vesnici (www.novinky.cz, 12. 10. 2015); *Hasta llegar al sueño dorado de un contrato fijo pasan seis años de media para un joven español, mientras que en Dinamarca se puede alcanzar en dos años, según el trabajo.* (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Comencemos por el oro líquido.* (www.abc.es, 27. 9. 2015); *Este domingo el coloso tecnológico cumple 17 años con sus fundadores nadando en oro y con sus nombres rubricados en la Historia.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Jedna z perel pražské historické architektury, ozdoba Staroměstského náměstí a někdejší bydliště významného českého spisovatele.* (www.novinky.cz, 25. 9. 2015); *Jen díky tomu zůstává maledivské souostroví turistickou perlou s průzračně čistou vodou s množstvím různých druhů ryb, jejichž diverzitu zde také hlídají.* (www.novinky.cz, 27. 9. 2015); *Parece claro que “la ETA que puede venir”, no tendrá nada que ver con la que existía hasta hoy, y menos con la de los años de plomo.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *Pro organizátory výstavy to byla velká rána, protože takové věci nelze nahradit.* (www.idnes.cz, 2. 10. 2014); *El astro cae a plomo sobre las personas, las piedras, los lagartos, las viñas.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Esa es la piedra de Rosetta para entender lo que ha sucedido en América Latina los últimos años.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *Con un gran desfile con miles de soldados marchando al paso de la oca, igual que en la Alemania nazi o la extinta Unión Soviética, Corea del Norte ha celebrado este sábado el 70 aniversario de la fundación del Partido de los Trabajadores, que dirige este aislado país asiático con puño de hierro bajo la tercera generación de la dinastía Kim.* (www.abc.es, 10. 10. 2015); *Zcela jiná je její struktura, z původního managementu, který s Kellnerem PPF léta budoval, nezbyl kámen na kameni.* (www.idnes.cz, 27. 9. 2015); *El Nobel de Física pone en España la primera piedra de otro futuro Nobel* (www.elpais.es 10. 10. 2015); *Až dosud si Džochar Carnajev v průběhu soudního přeličení udržoval kamennou tvář.* (www.idnes.cz, 4. 5. 2015)

Vesmír a výrazy s ním spojené

Astronomická částka stejně jako *una cantidad astronómica* jsou výrazy pro „velké množství peněz“. *La pieza estrella* je označením pro „nejlepší část (něčeho)“. Frazém *el universo de (algo)* je metaforickým označením pro danou oblast. *Ascenso meteórico* je výrazem pro „rychlý vzestup“ a má svůj doslovný český ekvivalent *meteorický vzestup*.

*V letošním roce hospodaří Evropská unie s napohled **astronomickou částkou** 142 miliard eur. (www.idnes.cz, 22. 9. 2015); El desarrollo de los sistemas tarifarios inteligentes es una de las **piezas ‘estrella’**. (abc.ES 3. 10. 2015); Aunque **la pieza estrella** no es alguno de los elaborados dioramas; ni siquiera la cúpula giratoria que culmina la visita. (www.elpais.es, 10. 10. 2015); La irlandesa Primark es la reina del **universo de moda**. (www.elpais.es, 26. 4. 2015); A sus 34 años esta jerezana se convierte en el rostro visible del constitucionalismo en Cataluña tras **un ascenso político meteórico**. (www.abc.es 28. 9. 2015)*

Vítr

Frazémy s komponentem *vítr* jsme zaznamenali nejčastěji ve významu pozitivních okolností jako v případě výrazu *con el viento a favor de (algo)*, který je příslovečným označením ve významu „s pomocí (něčeho)“ stejně jako kolokace *un viento de cola*. Podobnost s těmito frazémy nacházíme v českém výrazu *hnát někomu vítr do plachet*. Naopak *vzít někomu vítr z plachet* znamená „zabránit někomu v plánované činnosti“.

*Con el viento a favor de las encuestas, que lo sitúan como partido que más crece y con entrada en todos los parlamentos autonómicos, la formación que preside Albert Rivera no pierde de vista en estas elecciones su origen catalán. (www.abc.es, 9. 5. 2015); La acusada caída del precio de las materias primas, con el petróleo y los metales a la cabeza, se ha interpretado desde el prisma de países avanzados, como España, cuya recuperación recibe **un inesperado viento de cola**. (www.elpais.es, 28. 9. 2015); Podle místních komentářů tak poněkud **vzal vítr z plachet** opoziční pravici bývalého prezidenta Sarkozyho, který využívá přistěhovalecké krize ke svému novému zviditelnění. (17. 9. 2015)*

Bouře

Bouře je v meteorologii výraz pro cyklón se silnými větry, který může způsobit zmatky, paniku a napáchat škody. Ve stejném výrazu se tento výraz odráží i ve frazeologii obou jazyků, ať už jako součást větného či slovesného frazému. *Bouřlivé diskuze* stejně jako *discusiones tempestuosas* jsou označením pro „hlasité debaty, jejíž protagonisté mají protichůdné názory“. Překvapivě jsme v žádném konzultovaném slovníku nenalezli frazém *blýská se na lepší časy*, jehož význam označuje „náznaky zlepšení nějaké situace“.

*La tragedia de ayer en las afueras de La Meca **ha desatado una tormenta diplomática** entre Arabia Saudí e Irán, las dos grandes potencias islámicas rivales. (www.abc.es, 25. 9. 2015); Přijetí zákona provázely několikaměsíční **bouřlivé diskuze**. (www.idnes.cz, 29. 9.2015); Ve výuce matematiky **se blýská na lepší časy** - titulek (www.novinky.cz, 15. 4. 2015)*

Děšť

Přirovnání k výrazu *lluvia* označuje „velké množství“.

Con esta lluvia de millones, el Gobierno de Angela Merkel quiere acallar las críticas de los Estados federados, que se ven desbordados por los flujos de refugiados. (www.elpais.es, 20. 9. 2015)

Stín

Hacer sombra (a alguien) stejně jako jeho český ekvivalent ve formě kompozita *zastínit (někoho)* znamenají „předčit někoho v něčem“ či „způsobit, že něco či někdo je méně důležitý či má menší cenu“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 369). *Vrhat na někoho* či *něco stín* označuje stejně jako španělský frazém *arrojar una sombra* „poškodit někoho a pokazit tak dojem z něj“ (Čermák et al., 2009b, s. 765). *La sombra (de alguien) ha sido alargada* je výrazem pro „rostoucí vliv někoho či něčeho“ (Seco et al., 2005, s. 935).

Tampoco ha logrado hacerle sombra Pedro Sánchez, quien ha tenido que cederle, sin apenas lucha, el cetro de estrella de la fiesta. (www.abc.es, 12. 10. 2015); *Dražba století se blíží, stín na ni vrhá* trestní oznámení. (www.novinky.cz, 28. 9. 2015); *La sombra que el caso Ayotzinapa ha proyectado sobre México ha sido alargada este viernes por la Comisión Interamericana de Derechos Humanos (CIDH).* (www.elpais.es, 3. 10. 2015)

Být na výsluní či *crecer tendido al sol* mají stejný význam, a to „být oslavovaný, obdivovaný a dařit si dobře“ (Čermák et al., 2009b, s. 913).

Slunce/ světlo/tma

A todas luces je příslovečným určením s významem „jasně a evidentně“. Obdobně frazém *arrojar luz (a algo)* a jeho český ekvivalent *vrhnout světlo na (něco)* znamenají „něco objasnit“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 234).

Frazémy s výrazem *tma* často označují „negativní či nevyřešenou záležitost“. *Estar en la oscuridad* označuje „situaci, kdy označovaná záležitost nemá jasná či o ní chybějí informace“ (DRAE). V češtině se setkáváme ve stejném významu s frazémem *být zahalen v temnotě*.

Tedy na výsluní mobilních operačních systémů, jehož světu nedostižně vládne se stále větším náskokem. (www.idnes.cz, 12. 10. 2015); *Quando Carolina escribió esta carta al director de este periódico, en 2005, la economía crecía tendida al sol y cientos de miles de universitarios se habían topado con que no había tantos trabajos cualificados para todos ellos.* (www.elpais.es, 10. 5. 2015); *El órdago en Siria del presidente Vladímir Putin, a todas luces motivado por la necesidad de desviar la atención de Ucrania y evitar la caída de Bashar al Assad, encierra enormes riesgos, no sólo en vidas humanas y en más desgaste para el propio Putin, sino también para la economía.* (www.abc.es, 12. 10. 2015); *Determinados estudios, sin embargo, arrojan luces importantes*

sobre el comportamiento de este fenómeno que **permanece en la oscuridad**. (www.elpais.es. 3. 10. 2015);
Determinados estudios, sin embargo, **arrojan luces importantes** sobre el comportamiento de este fenómeno que
permanece en la oscuridad. (www.elpais.es. 3. 10. 2015)

Teplo/chlad

Frazém (*hacer algo*) *en caliente* znamená stejně jako jeho český ekvivalent (*udělat něco*) *za tepla* „(udělat něco) bezprostředně“ (Seco et al., 2005, s. 229). *Ochlazení vztahů* je metaforickým označením pro „jejich zhoršení“.

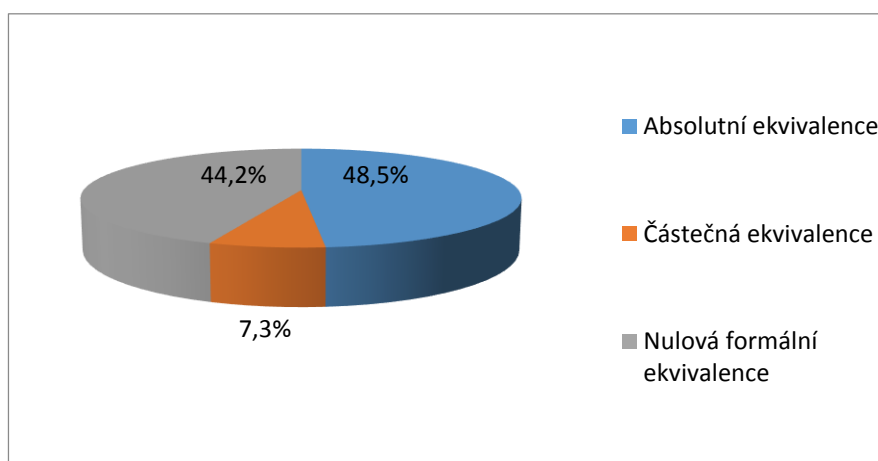
Suspendidos que reaccionan «en caliente» (www.abc.es, 8. 10. 2015); *Někteří diplomaté přitom mluví o ochlazení vzájemných vztahů*. (www.idnes.cz. 1. 10. 2014);

Tání

Výrazy *deshielo entre (alguien)* a *el tiempo de deshielo* jsou často metaforicky užívány ve smyslu „zlepšení vztahů“.

Ha incluido citas suyas en discursos sobre la desigualdad y ha reconocido su papel central en el deshielo entre Estados Unidos y Cuba. (www.elpais.es, 22. 9. 2015); *Cuatro décadas después, a ese congelado institucional parece llegarle el tiempo del deshielo*. (www.elpais.es, 10. 10. 2015)

Graf 3 – Míra ekvivalence českých a španělských frazémů a idiomů s komponenty z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů

5.5 Pojmenování z okruhu náboženství a bájí

Náboženství/víra

Náboženství a různé víry člověka doprovázejí již od nepaměti a mnoho výrazu s nimi spojených se odráží i ve frazeologii obou zkoumaných jazyků.

Zbožné přání je výrazem pro „něco žádoucího, avšak neuskutečnitelného, marného či stále odkládaného“ (Čermák et al., 1988, s. 268).

Výraz *reiterar como un mantra* stejně jako jeho doslovný český ekvivalent *opakovat mantru (něčeho)* znamená „neustále něco opakovat“. Odkazuje k posvátnému zaříkadlu typickému pro náboženství hinduismus a buddhismus.

Estar en el limbo je výrazem pro „stav, jehož protagonista v dané situaci neví, oč se jedná či nevnímá“. (Cantera, Gomis, 2007, s. 228). Dle DRAE (2015) se jedná o hovorový výraz s významem „být zmatený“. V české frazeologii se rovněž užívá jeho doslovný ekvivalent *být v limbu*.

Estar en aras de (algo) znamená „něco podporovat“ (Cantera, Gomis, 2007, s. 34).

I když to je pro většinu z nich zbožné přání. (www.novinky.cz, 24. 7. 2015); *El «España nos roba» que los partidos soberanistas llevan reiterando como un mantra desde hace años, y que ha calado como lluvia fina entre los ciudadanos de esta comunidad autónoma, es especialmente falso cuando se refiere al sistema de pensiones y al desempleo.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015); *La raíz de la matanza sigue en el limbo* (www.elpais.es, 28. 9. 2015); *En aras de esa salida política, Hollande insistió en que está dispuesto a participar en negociaciones con Rusia o Irán, el otro gran aliado de El Asad, pero, “si Bachar es el interlocutor, no habrá progresos”, señaló.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015)

Bible/antika

Tato skupina je věnována frazémům s původem v Bibli, z nichž jsou všechny totožně užívány jak v českém, tak ve španělském jazyce.

Una solución salomónica je frazémem označujícím „důmyslné řešení“. Jeho původ se nachází v biblickém vyprávění o králi Šalamounovi, jenž musel vyřešit spor dvou žen, které se přely o to, která je pravou matkou dítěte. Šalamoun rozhodl, že dítě bude rozpůleno na dvě části. Zatímco jedna žena souhlasila, druhá se vzdala své půlky v její prospěch. Z toho Šalamoun usoudil, že právě druhá žena je pravou matkou dítěte (García Remiro, 2001, s. 274). V českém jazyce se užívá doslovný ekvivalent tohoto frazému *šalamounské řešení*.

Roztít gordický uzel ve významu „vyřešit jednoduše složitý problém“ je metaforou pocházející z řecké mytologie. Sedlák Gordius byl na základě proroctví zvolen králem Frýgie a jako gesto vděku daroval bohu Diovi svůj vůz, který uvázal v chrámu uzlem, jenž nikdo nebyl schopen rozvázat. Ten, kdo by to dokázal, se měl stát vládcem celé Asie. Dle jedné legendy, Alexandr Veliký k uzlu přistoupil a jednoduše ho přetřal mečem (García Remiro, 2001, s. 143). Ve španělštině se totožně užívá výraz *cortar el nudo gordiano* (Seco et al. 2005, 458).

Frazémy biblického původu *maná del cielo* stejně jako *božská mana* jsou výrazy pro „velice chutný pokrm“, avšak ve španělské frazeologii má tento výraz i druhý význam, a to „nečekaný a lehce nabytý prospěch“ (Seco et al., 2005, s. 607).

Frazeologická jednotka *lukulské hody* je označením pro „velkolepé hostiny, často vyjadřované s pochybnou nadsázkou“. Jej původ je spojen s římským vojevůdcem L. L. Lucullem (asi 118 - 57 př. n. l.), známým pořádáním vydatných hostin (Čermák et al., 1988, s. 97). Ve španělské frazeologii se užívá frazém stejné sémantiky s odlišným komponentem (*cenar luculianas*).

Stoický klid je výrazem pro „stav člověka duševně pevného a vyrovnaného, popřípadě až lhostejného k vnějším dojmům“ (Čermák et al., 1988, s. 132). Výraz odkazuje na stoicismus, filozofický směr vycházející z myšlenky, že člověk se nemá trápit nad něčím, co nemůže ovlivnit. Španělská frazeologie taktéž počítá s výrazem *calma estoica*.

Cuando parecía que la mesa de contratación del Imserso había llegado a una solución salomónica en la pugna que Mundiplan (una UTE integrada por Iberia, Alsa, Gowaii y IAG7) mantiene con Mundosenior (Globalia y Barceló), la situación se ha complicado de nuevo, dejando más de un millón de plazas en el aire. (www.abc.es, 4. 10. 2015); *Výsledek v podobě sehraného vystoupení před fotografy s dramatickou fotkou, na kterém jim ruce spojuje kubánský prezident Raúl Castro, svědčí o tom, že oba aktéři konečně roztřali gordický uzel.* (www.idnes.cz, 3. 10. 2015); *V letadle v ekonomické třídě asi málokdo očekává lukulské hody.* (www.idnes.cz, 11. 10. 2015); *Učebnicovým příkladem stoického klidu by mohl být host čínského bistra, u něhož se strhla dramatická pouliční bitka.* (www.novinky.cz, 10. 10. 2015); *El sector se queja de que sus márgenes están por los suelos por lo que este dinero es como maná del cielo.* (www.elpais.es, 27. 9. 2015)

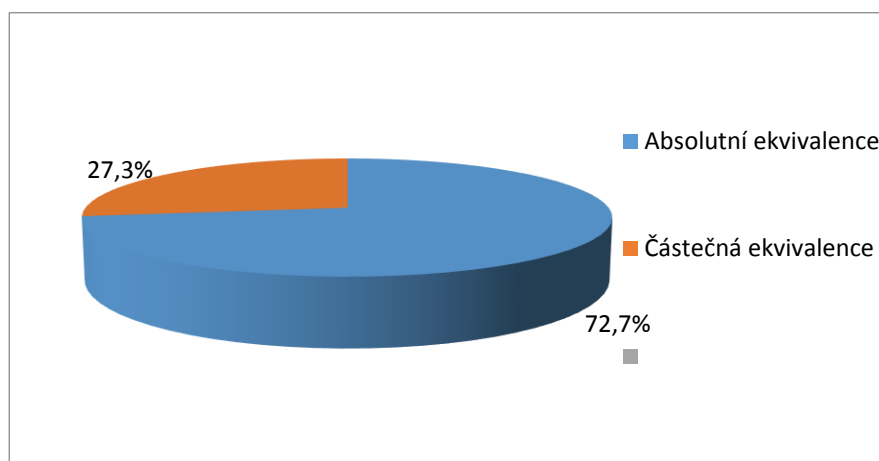
Nadpřirozené jevy/mýty

Liberar un genio de la botella je výrazem z arabské mytologie, který označuje stejně jako český frazém *vypustit džina z lahve* „rozdmýchání konfliktu či zveřejnění nepříjemného společenského tématu“ (Čermák et al., 2009b, s. 158).

Významem frazému *mít z pekla štěstí* je „pozitivní zakončení komplikované situace“.

*El líder regional bávaro ha acusado a su teórica aliada en los últimos días de carecer de plan, de enviar señales equivocadas y de **haber liberado un genio al que será imposible devolver a la botella**, entre otras lindezas. (www.elpais.es, 10. 10. 2015); Uprímně, Liberečtí **měli z pekla štěstí** a trenér Jindřich Trpišovský ličil, jak při utkání hledal tlačítko, kterým by rozjetého soupeře přepnul na nižší rychlost. (www.idnes.cz, 3. 10. 2015)*

Graf 4 – Míra ekvivalence mezi českými a španělskými frazémy a idiomy s komponenty z oblasti náboženství a bájí

5.6 Barvy

Černá

Černá barva často dodává významu frazémů negativní či tragický odstín. Již v Bibli byla tato barva spojována se zlem a figurovala také v popisu hříšné duše. Jak uvádí J. L. García Remiro (2001, s. 205-206), v evropské kultuře byla tato barva často spojována se smrtí, peklem, zlem či tajemnými silami. Proto frazémy označující různé časové úseky s přívlastkem černé barvy označují období poznamenaná nějakou tragédií. *El punto negro* je ve španělské frazeologii výrazem pro „něco negativního, konfliktního či nebezpečného“ (DRAE). V české publicistice se užívá podobného frazému *mít (dostat) černý puntík*, který označuje nějakou přitěžující okolnost v rámci pověsti dané osoby či organizace. *Un escenario negro de (algo o alguien)* je metaforou pro „negativní situaci“.

Una lista negra je stejně jako česká kolokace *černá listina* výrazem pro „skupinu vyloučených osob či věcí, které upadly v nemilost“ (García Remiro, 2001, 206). Výraz *la mano negra* jsme v žádném nám dostupném slovníku nezaznamenali, avšak z kontextu usuzujeme, že se jedná o „někoho, kdo potají rozvíjí nějakou činnost“. S tímto výrazem se setkáváme v české frazeologii prostřednictvím přirovnání *řádit jako černá ruka*. Původ tohoto frazému se zřejmě váže k srbské tajné nacionalistické organizaci Sjednocení nebo smrt, neoficiálně nazývané Černá ruka, která se pokoušela o změnu režimu ve své zemi⁸.

Černá barva je v obou jazycích spojována také s nelegální činností (*černá stavba, trabajo en negro, el mercado negro*).

Trefa do černého je označením pro „úspěch“ (Čermák, 1988, s. 349).

Hlediště je černou stavbou z přelomu 80. a 90. let a kolaudační povolení má jen dočasně. (www.idnes.cz, 10. 5. 2015); *Trabajo en negro* (www.abc.es, 28. 9. 2015); *El medicamento en Chile se consigue solo en el mercado negro y, aunque ha cambiado la realidad del aborto clandestino en la última década, representa un inmenso riesgo para la salud de las chilenas que no saben cómo usarlo.* (www.elpais.es 3. 10. 2015); *La noche más negra de la valla de Ceuta* (www.abc.es, 27. 9. 2015); *Černý den pro Anglii, ragbisté na domácí šampionátu skončí ve skupině* (www.idnes.cz, 4. 10. 2015); *La decisión de Baldetti se da al final de una semana negra para la exdignataria.* (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *El «punto negro», en solitario, está siendo la provincia de Jaén.* (www.elpais.es, 6. 4. 2015); *El gran punto negro de la disolución de la RDA fue el costo que tuvo para muchos de sus ciudadanos, que perdieron el trabajo como consecuencia de la desindustrialización que sufrió la región.* (www.elpais.es, 3. 10. 2015); *En 2007, el PP recuperó la victoria con el 34,9 % y siete décimas por encima del PSOE. En 2011, en el denominado escenario negro del PSOE, el PP de Rajoy rompió el techo histórico*

---

⁸ http://www.rozhlas.cz/cesky/puvoduslovi/_zprava/radit-jako-cerna-ruka--1469349

de poder local alcanzado en 1995 por José María Aznar. (www.elpais.es, 10. 5. 2015); **La negra lista de la barbarie** está en lamentable y constante aumento: el arco de triunfo de Palmira, el templo de Baal - también en la ciudad Siria-, los iraquíes museo de Mosul y esfinges de Ninive. (www.elpais.es, 11. 10. 2015); Por otro lado, y aunque Hidalgo no aclaró cuál es esa «**mano negra**», fuentes del sector aseguran que la compañía matriz de Air Europa estudiará la veracidad de algunas informaciones que apuntan a una posible relación de parentesco entre el presidente del tribunal de recursos contractuales, Juan José Pardo García- Valdecasas, y el director de alianzas de Iberia, Antonio Pimentel García - Valdecasas. (www.abc.es, 4. 10. 2015); Mixování vzorů může být zábava i módní **trefa do černého**. (www.novinky.cz, 29. 9.)

Červená/rudá

Významy frazémů a idiomů obsahující výraz *červená* často v obou jazycích často na něco upozorňují. Červená barva se v rámci námi zaznamenaných výrazů nejčastěji objevuje ve spojení s čísly, a to ve významu „ztrátového výsledku hospodaření“. *Cruzar unas líneas rojas* se objevuje i v českém jazyce (*překročit červenou linii*). V obou jazycích se shodně používá i výraz *rudá planeta* jako synonymum pro Mars (Čermák et al., 1988, s. 239). *Hacer algo sin rubor* je stejně jako *udělat něco bez začervenání* frazémem pro „vykonání nějakého činu bez studu“ (DRAE).“

“*Debemos lograrlo y, si es posible, sin generar nuevas deudas*”, *añadió, dejando abierta la posibilidad de que la primera economía del euro vuelva a cerrar su presupuesto en rojo*. (www.elpais.es, 20. 9. 2015); *La prueba del algodón de que el sector repuntaba era el consumo de cemento, que salía de números rojos*. (www.elpais.es, 5. 4. 2015); *Las principales plazas europeas también han cerrado la jornada en 'números rojos' lastradas, especialmente, por la crisis de Volkswagen*. (www.abc.es, 22. 9. 2015); *Un día después de que el portavoz del Gobierno griego reiterara que hay unas líneas rojas que Atenas no va a cruzar*. (www.elpais.es, 9. 5. 2015); *El PP se ha convertido en un maestro de la propaganda, aunque ha sido en el último mandato cuando los mensajes y los medios de difusión se han multiplicado sin rubor*. (www.elpais.es, 5. 4. 2015)

Zelená

Zelená barva často symbolizuje svobodu, jako je tomu v případě frazémů *dar luz verde* a *dát (něčemu) zelenou* označuje „dát k něčemu povolení“ (Seco et al., 2005, s. 599). Výraz *zelená čísla* označuje „zisk“ a stejně se užívá i ve španělštině (*números verdes*). Zelená barva jakožto symbol přírody je v obou jazycích taktéž často užívána v souvislosti s ekologií (*zelená akce*). Význam frazému *budovat či postavit něco na zelené louce* je „postavit něco zbrusu nového“.

Los 28 darán hoy luz verde a actuar contra las mafias del Mediterráneo en octubre (www.abc.es, 28. 9. 2015); *Zajímavé je, že ač si restaurace účtuje za svá díla astronomické sumy, Blumental tvrdí, že podnik není*

nikterak výrazně **v zelených číslech**. (www.novinky.cz, 29. 9. 2015; Jenže to je hlavně „zelená“ akce, která se chování autoservisů vůči motoristům vlastně netýká. (www.novinky.cz, 12. 10. 2015); Jednoduše by to prý nemělo smysl, a proto namísto budování vlastního ekosystému doslova **na zelené louce** s velmi nejistými vyhlídkami dává čínská firma přednost vylepšování Androidu a jeho doplňování o nejrůznější funkce a služby. (www.idnes.cz, 12. 10. 2015)

Bílá

Bílá barva v kontrastu k černé je ve frazeologii výrazem spíše s kladnějšími rysy. Výraz *bílý den*, jehož význam označuje „časový úsek od východu do západu slunce“ (Čermák et al., 1988, s. 64). *Arma blanca* je kolokací označující „řeznou zbraň“ (DRAE).

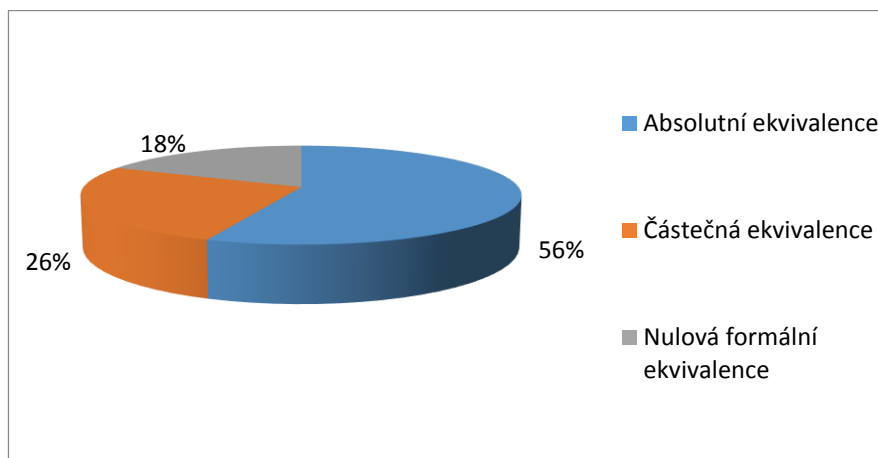
Ostatky svatého Václava ukradl za bílého dne neznámý zloděj z kostela v Prostějově. (www.idnes.cz, 25. 9. 2015); *La ciudad vieja de Jerusalén ha quedado cerrada para los palestinos desde este domingo durante 48 horas después de que dos jóvenes palestinos atacaran con arma blanca a ciudadanos israelíes.* (www.elpais.es, 4. 10. 2015)

Růžová

Růžová barva je často symbolem optimismu tak, jak je tomu v případě frazémů *mít růžové brýle* či *dívat se na něco růžovými brýlemi*, jejichž význam je „nereálně optimistický, skutečnosti neodpovídající, nekritický pohled na svět“ (Čermák et al., 1988, s. 40). Ve španělštině se užívá podobný frazém, avšak s absencí komponentu *brýle* (*ver /algo/ de color rosa*).

Jak dlouho ženě růžové brýle na očích vydrží, a jak dlouho bude ochotna přecházet věci, které by u jiných rozhodně netolerovala, záleží na mnoha okolnostech. (www.novinky.cz, 18. 9. 2015)

Graf 5 – Míra ekvivalence mezi českými a španělskými frazémy a idiomy s komponenty z oblasti pojmenování barev

Závěr

Předmětem zkoumání této diplomové práce je frazeologie a idiomatika s přihlédnutím k českým a španělským publicistickým textům. V teoretické části jsme se seznámili s pojetím frazeologie a idiomatiky u vybraných českých a španělských lingvistů, kteří se shodují, že základní jednotka frazeologie je tvořena nejméně dvěma slovy (František Čermák mezi ně však zahrnuje i tzv. kompozita, která formálně tvoří jednu lexikální jednotku), jsou ustálená a mají celistvý význam. Tato shodná kritéria jsme aplikovali v praktické části této práce při excerpci slovních spojení a posuzování, zda se jedná o frazémy či nikoli.

Došli jsme k názoru, že analogie mezi českou a španělskou frazeologickou terminologií představuje problematickou oblast. Nejasnosti panující na poli španělské frazeologie, kde se setkáváme s množstvím rozdílných výrazů s totožnou charakteristikou, komplikují snahu přiřadit k českému termínu španělský protějšek a naopak.

V rámci praktické části práce jsme se zaměřili na sémantickou analýzu frazémů a idiomů, které jsme během určitého období zaznamenali ve dvou českých a dvou španělských elektronických denících.

Celkem je náš korpus tvořen 474 frazémy, které jsme rozdělili dle jejich bázových komponentů do pěti tematických skupin, které částečně vycházejí z kategorizace Jaroslava Zimy, kterou užil ve své studii *Expresivita slova v současné češtině* (1961).

Kromě objasnění významu publikovaných frazémů nás také zajímala míra jejich ekvivalence v českém a španělském jazyce. Sémanticky a formálně shodný protějšek v porovnávaném jazyce vykazuje celkem 49,6 % frazémů a idiomů z našeho korpusu (např. *cuestión clave* x *klíčová otázka*; *mesa redonda* x *kulatý stůl*; *rudá planeta* x *el planeta* aj.).

Celkem 12,6 % frazémů má v porovnávaném jazyce svůj částečný ekvivalent. To na základě našich posuzovacích kritérií znamená, že se svým protějškem se shodují ze sémantického hlediska, avšak z formálního již nikoliv, tedy ne všechny jejich komponenty jsou shodné (např. *husí kůže* x *piel de gallina*; *telón de acero* x *železná opona*; *zažít něco na vlastní kůži* x *experimentar (algo) en sus propias carnes*; *guardar cadáveres en el armario* x *mít kostlivce ve skříni*).

Celkem 36,8 % frazémů a idiomů z našeho korpusu nesdílí se svými sémantickými protějšky v porovnávaném jazyce žádný totožný komponent, tudíž jsme je označili za neekvivalentní (např. *okurková sezóna* x *serpiente de verano*; *kašlat na /něco, někoho/* x *pasar de (alguien)*; *mít okno* x *quedarse en blanco*).

Výrazy formálně totožné, avšak sémanticky odlišné, nazývané ve španělské lingvistice *falsos amigos*, tvoří pouze 1 % našeho korpusu (např. *tender la mano; poner las manos a la obra; poner el dedo en la llaga; hacer caja*).

Vzhledem k jednotlivým tematickým kategoriím jsme nejvyšší míru ekvivalence zaznamenali ve skupině s frazémy s komponenty pocházejícími z náboženství a bájí (80 %), následovanou barvami (60 %) a frazémy s komponenty živočišstva, rostlin a přírodních jevů (53 %).

Tyto výsledky naznačují, že španělská a česká frazeologie jsou si velmi blízké.

V rámci našeho výzkumu jsme zaznamenali také frazémy spojené s historicko-kulturním kontextem dané jazykové oblasti. Například výrazy *entrar al trapo* a *saltar a la palestra* se vážou k toreadorství, spojení *agarrar un clavo ardiendo* odkazuje na praktiky španělské inkvizice a frazém *dar las campanadas* odkazuje na konkrétní moment španělské historie. V českých médiích jsme na tento typ frazému narazili pouze u kolokace *zakopaný pes*, která se hypoteticky váže k jedné české pověsti.

Nejpočetnější tematická kategorie našeho korpusu je tvořena frazémy obsahující komponenty spojené s lidskou činností a předměty běžného užívání (49, 1 %). V jejím rámci jsme zaznamenali nejvyšší množství frazémů ve skupině předmětů (9 %). Pro jejich různorodost se však nejedná o tematicky uzavřenou skupinu. Nejpočetnější tematicky uzavřenější skupina z této kategorie je tvořena frazémy související s válkou, zbraněmi, dobýváním a násilím (celkem 5 %).

Druhý nejpočetnější tematický okruh tvoří pojmenování spjatá s biologií, fyziologií a patologií člověka (28 %) a jejím nejfrekventovanějším komponentem je výraz *ruka* (z celkového tematického okruhu tvoří 17 %).

Pojmenování z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů (celkem 16, 8 %) tvoří třetí nejpočetnější okruh a v jeho rámci jsme se nejčastěji setkali s frazémy s komponenty spojenými s přírodními jevy.

Resumé

Tato diplomová práce se zabývá frazeologií a idiomatikou s přihlédnutím ke španělským a českým publicistickým textům. Její teoretická část se zaměřuje na vymezení frazeologie a idiomatiky jako jazykové roviny v rámci české a španělské lingvistiky. Představuje její historii, poukazuje na její vztah k ostatním vědám, charakterizuje předmět jejího studia a uvádí odlišné kategorizace jejích základních jednotek v pojetí vybraných českých a španělských jazykovědců. Zároveň se pokouší objasnit míru analogie mezi těmito termíny v české a španělské jazykovědné tradici. V teoretické části práce se zabýváme rovněž definicí publicistiky, publicistického stylu a místa, které v něm zaujímají frazémy a idiomy.

Praktická část představuje korpus 474 frazémů a idiomů vytvořený na základě excerptce z vybraných novinových článků českých a španělských elektronických periodik, které byly publikovány během určitého časového období. Tyto jazykové jednotky rozděluje do tematických skupin dle bázových slov, objasňuje jejich význam a všímá si formálních a sémantických podobností v obou jazycích. Práce si neklade za cíl předložit soubor všech frazémů a idiomů daných jazyků, ale jejím záměrem je pouze poukázat na aktuálně užívané frazémy a idiomy v publicistických textech.

Sémantika frazémů a idiomů byla nejčastěji ověřována ve třech svazcích slovníků Františka Čermáka, Jiřího Hronka a Jaroslava Machače *Slovník české frazeologie a idiomatiky*, ve slovníku *Diccionario Fraseológico Documentado del Español Actual* Manuela Seca, Olimpie Andrés a Gabina Ramose a ve slovníku *Diccionario de fraseología española locuciones, modismos y frases hechas usuales en español* Jesúse Cantery a Pedra Gomise Blanca.

U některých frazémů jsme také uvedli jejich předpokládaný etymologický původ, který nám nejčastěji objasnil slovník *Diccionario de dichos y frases hechas* Alberta Buitraga a publikace *Hablar por los codos: Frases para un español cotidiano* Gordany Vranic.

Druhým cílem práce bylo určit míru ekvivalence mezi českými a španělskými idiomy z předloženého korpusu. Zjistili jsme, že téměř polovina (49,6 %) všech uvedených frazémů má v druhém jazyce svůj doslovný ekvivalent. Částečnou ekvivalenci jsme zaznamenali ve 12,6% případech a 36,8% jednotek se neshoduje se svým sémantickým protějškem porovnávaného jazyka formálně vůbec, tedy neobsahují společný bázový komponent.

Resumen

La tesina se ocupa del análisis de unidades fraseológicas checas y españolas en textos periodísticos. La parte teórica del trabajo determina la fraseología como una disciplina en el marco de la lingüística checa y española. Presenta asimismo su historia, observa su relación con otras ramas científicas, caracteriza el objeto de su estudio e introduce diferentes clasificaciones de unidades fraseológicas por parte de lingüistas checos y españoles seleccionados. Al mismo tiempo pretende aclarar el grado de analogía entre la terminología checa y la española.

La parte práctica del trabajo presenta un corpus formado por unidades fraseológicas extraídas de artículos periodísticos publicados en medios electrónicos checos y españoles durante un determinado periodo. Las unidades fraseológicas están divididas en grupos temáticos según su componente base. Se aclaran sus significados y se observan las similitudes formales y semánticas en ambas lenguas. El trabajo no se plantea presentar un conjunto completo de unidades fraseológicas checas y españolas, sino que pretende solamente observar unidades fraseológicas actualmente utilizadas en textos periodísticos.

Para aclarar los significados de las unidades fraseológicas consultamos tres obras con especial frecuencia: el diccionario *Slovník české frazeologie a idiomatiky* de František Čermák, Jiří Hronek y Jaroslav Machač, el *Diccionario Fraseológico Documentado del Español Actual* de Manuel Seco, Olimpia Andrés y Gabin Ramos y el *Diccionario de fraseología española locuciones, modismos y frases hechas usuales en español* de Jesús Cantera y Pedro Gomis Blanco.

En el caso de algunas unidades fraseológicas hemos indicado su supuesto origen etimológico, que aclaramos sobre todo gracias al *Diccionario de dichos y frases hechas* de Alberto Buitrago y a la publicación *Hablar por los codos: Frases para un español cotidiano* de Gordana Vranic.

Uno de los objetivos de la tesina fue determinar el grado de equivalencia entre las unidades fraseológicas checas y españolas presentadas. Hemos comprobado que casi la mitad de ellas (49,6 %) cuenta con un equivalente absoluto en la lengua comparada. El 12,6 % de las unidades fraseológicas del corpus concuerda solo parcialmente, es decir, no todos sus componentes son idénticos, y el 36,8 % no comparte con su equivalente semántico en la otra lengua ningún componente base en común.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Míra ekvivalence českých a španělských frazémů a idiomů s komponenty z oblasti fyziologie, psychologie a patologie člověka	43
Graf 2 – Míra ekvivalence českých a španělských frazémů a idiomů s komponenty z oblasti lidské činnosti a předmětů běžného užívání	66
Graf 3 – Míra ekvivalence českých a španělských frazémů a idiomů s komponenty z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů	75
Graf 4 – Míra ekvivalence mezi českými a španělskými frazémy a idiomy s komponenty z oblasti náboženství a bájí	78
Graf 5 – Míra ekvivalence mezi českými a španělskými frazémy a idiomy s komponenty z oblasti pojmenování barev	82

Bibliografie

BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 2. vyd. Praha: Novinář, 1979. 432 s.

BUITRAGO, Alberto. *Diccionario de dichos y frases hechas*. Madrid: Espasa Calpe, 2007. 982 s.

CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús, GOMIS BLANCO, Pedro. *Diccionario de fraseología española: locuciones, modismos y frases hechas usuales en español*. Madrid: Abada Editores, S. L., 2007. 432 s.

CORPAS PASTOR, Gloria. *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos, 1996, 337 s.

ČECHOVÁ, Marie. *Čeština – řeč a jazyk*. 2. přeprac. vyd. Praha: ISV Nakladatelství, 2000. 407 s.

ČECHOVÁ, Marie, CHLOUPEK, Jan, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika současné češtiny*. Praha, ISV Nakladatelství, 1997. 282 s.

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007. 718 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. Výrazy neslovesné*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988. 512 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 2, Výrazy neslovesné*. 1. vyd. Praha: LEDA, 2009a. 552 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. Výrazy slovesné A-P*. 1. vyd. Praha: Academia, 1994a. 757 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. Výrazy slovesné R-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1994b. 634 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHAČ, Jaroslav *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 3, Výrazy slovesné.* 1. vyd. Praha: LEDA: 2009b. 1248 s.

ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří, MACHAČ, Jaroslav *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 4, Výrazy větné.* 1. vyd. Praha: LEDA, 2009c. 1267 s.

EDO BOLÓS, Concha. *Periodismo informativo e interpretativo: El impacto de internet en la noticia, las fuentes y los géneros.* 2^a ed. Sevilla: Comunicación Social, S. C., 2009. 188 s.

FERNÁNDEZ LAGUNILLA, Marina. *La lengua en la comunicación política II: La palabra del poder.* 2^a ed. Madrid: Arco Libros, 1999. 78 s.

FUČÍK, Bedřich, POKORNÝ, Jindřich. *Zakopaný pes aneb o tom, jak, proč a kde vznikla některá slova, jména, rčení, úsloví, pořekadla a přísloví.* Praha: Albatros, 2001. 245 s.

GARCÍA-PAGE SÁNCHEZ, Mario. *Introducción a la fraseología española: estudio de las locuciones.* Barcelona: Anthropos, 2008. 528 s.

GARCÍA REMIRO, José. *¿Qué queremos decir cuando decimos...? Frases y dichos del lenguaje diario.* 1^a ed. Madrid: Alianza Editorial, S. A, 2004. 328 s.

GREPL, Miroslav, HLADKÁ, Zdeňka, JELÍNEK, Milan, KARLÍK, Petr, et al. *Příruční mluvnice češtiny.* 2. oprav. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008. 799 s.

HOLUB, Josef, LYER, Stanislav. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968. 528

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty.* 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 296 s.

MRHAČOVÁ, Eva. *Názvy částí lidského těla v české frazeologii a idiomatice.* Ostravská univerzita Ostrava, Filozofická fakulta, 2000, Ostrava.

RUIZ GURILLO, Leonor. *Aspectos de fraseología teórica española.* Valencia: 1998, Universitat de Valencia. 140 s.

SECO, Manuel, ANDRÉS, Olimpia, RAMOS, Gabino. *Diccionario fraseológico documentado del español actual: locuciones y modismos españoles. Basado en el Diccionario del español actual de M. Seco*. 3^a ed. Madrid: Aguilar, 2005. 1084 s.

VARELA, Fernando, KUBARTH, Hugo. *Diccionario Fraseológico del Español Moderno*. Madrid: Editorial Gredos, S. A, 1994. 310 s.

VRANIC, Gordana. *Hablar por los codos: Frases para un español cotidiano*. Madrid: Edelsa Grupo Didascalía, S. A., 2004. 127 s.

ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: Nakladatelství České akademie věd, 1961, 139 s.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Diccionario de la lengua española – 21^a edición. Real Academia Española. [online] Dostupné z: <http://buscon.rae.es/drae/> [cit. 2015-12-15]

HAVLOVÁ, Františka. *Nechat někoho na holičkách*. Naše řeč. [online] 1957, roč. 40, č. 3-4. Dostupné na: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4550> [cit. 15-11-15]

Korpus InterCorp. [online] Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné z: <http://ucnk.ff.cuni.cz/intercorp> [cit. 2015-04-30]

KRÁLOVÁ, Jana. *Vybrané problémy španělské stylistiky na pozadí češtiny*. [online]. 1. vyd. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2012. 145 s. [cit. 2015-12-05] Dostupné na: http://utrl.ff.cuni.cz/UTRLFF-58-version1-vybrane_problemy_spanelske_stylistiky.pdf

KUČMOVÁ, Ilona. *Frazémy a jazykový humor ve fejetonech Rudolfa Křestana*. [online] Brno, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury, 2014. 69 s. [cit. 2015-10-05]. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Hana Borovská, Ph.D. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/399063/pedf_b/Bakalarska_prace__Frazemy_a_jazykovy_humor_ve_fejetonech_Rudolfa_Krestana.txt

PAVLÍKOVÁ, Kateřina. *Frazémy a idiomy v české a bulharské publicistice* [online]. Brno, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2007. 124 s. [cit. 2015-05-01]. Vedoucí diplomové práce Mgr. Elena Krejčová, Ph.D. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/75035/ff_m/

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española* [online]. 22.^a ed. 2001. Dostupné na: <http://buscon.rae.es/drae/>

RELEA, Francesc, *Michoacán experimenta el 'efecto cucaracha*. El País [online]: Ediciones El País S. L. 24. 12. 2006. [cit 14-11-15]
Dostupné na: http://elpais.com/diario/2006/12/24/internacional/1166914804_850215.html

SOCHOVÁ, Zdeňka, POŠTOLKOVÁ, Běla. *Co v slovnících nenajdete (Novinky v současné slovní zásobě) Část 2. Naše řeč* [online]. roč. 76, číslo 1. 1993. [cit 20-11-20]
Dostupné na: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7104>

ŠKÁPIKOVÁ, Jitka, MORAVEC, Dan, PETÁKOVÁ, Helena, MAREŠOVÁ Milena. *Řádit jako černá ruka. Český a hezky* [online]. Český rozhlas, 2015. [cit 20-11-15]
Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/cesky/puvoduslovi/_zprava/radit-jako-cerna-ruka--1469349

<http://www.abc.es/>

<http://elpais.es/>

www.google.com

<http://www.idnes.cz/>

<http://www.lingea.cz/>

<http://www.novinky.cz/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Výskyt frazémů a idiomů dle jednotlivých komponentů

Tabulka č. 1 – Výskyt frazémů s komponenty z oblasti fyziologie člověka, psychosomatiky a patologie

Komponenty frazémů	Počet výskytů ve španělských publicistických textech	Počet výskytů v českých publicistických textech
ruka/hrst	21	3
tvář	11	2
hlava	7	4
oko/zrak	9	1
srdce/krev/krevní oběh	5	3
nemoc/zranění	5	2
hlas/řeč	3	3
noha/stopa	2	3
záda	4	1
prst	2	2
dech	1	2
hlas	2	1
lůno	3	0
hrud'	2	0
kůže	1	1
loket	1	1
mozek	0	2
paže/náruč	1	1
svalstvo	2	0
život	1	1
čelo	0	1
ucho	1	0
ústa	1	0
zuby	0	1
plíce	1	0
lidské ostatky	1	0
Celkem	87	33

Tabulka č. 2 – Výskyt frazémů s komponenty z oblasti činnosti člověka a předmětů běžného užívání

Komponenty frazémů	Počet výskytů ve španělských publicistických textech	Počet výskytů v českých publicistických textech
předměty běžného užívání	45	10
válka/zbraně/dobývání/násilí	19	6
budovy a jejich části	19	5
hry/hrát/hráči	12	7
potraviny/pití/stolování/chuť	10	6
doprava/řízení/vozidla/vlaky	11	1
práce a pracovní činnosti	5	7
oblečení/textil/obuv/módní doplňky	9	3
nábytek	9	2
pohyb	5	5
sport/soutěžení	5	5
zemědělství/půda/plodiny	4	3
ulice/cesta	3	2
věda	3	2
muzika/tanec/umění	4	0
divadlo/scéna/film	2	1
monarchie	3	0
Celkem 233	168	65

Tabulka č. 3 – Výskyt frazémů s komponenty z oblasti živočišstva, rostlin a přírodních jevů do jiných oblastí

Komponenty frazémů	Počet výskytů ve španělských publicistických textech	Počet výskytů v českých publicistických textech
přírodní jevy	14	7
živočišstvo	11	4
nerosty a kovy	8	6
rostliny a jejich části	8	5
oheň/popel	3	4
voda	5	1
vesmír a hvězdy	4	1
vzduch	4	0
<u>celkem</u>	57	28

Tabulka č. 4 – Výskyt frazémů s komponenty z oblasti náboženství a bájí

Komponenty frazémů	Počet výskytů ve španělských publicistických textech	Počet výskytů v českých publicistických textech
náboženství/víra	3	1
Bible/antika	2	3
nadpřirozené jevy/mýty	1	1
<u>celkem</u>	6	5

Tabulka č. 5 – Výskyt frazémů s komponenty z oblasti barev

Komponenty frazémů	Počet výskytů ve španělských publicistických textech	Počet výskytů v českých publicistických textech
černá	7	3
červená/rudá	6	1
zelená	1	3
bílá	1	1
růžová	0	1
celkem	15	9